

Анна Лимич
(Войнарович)

Його кня(и)гиня

Давно написана книга...

Видавництво
"Волинські обереги"

2021

УДК 821.161.2

Л 583

***Видання здійснене коштом міського бюджету
відповідно до «Програми розвитку культури
в м. Рівному на 2019-2023 роки»***

Лимич (Войнарович) А.

Л 583 Його кня(и)гня. Давно написана книга... /
Анна Лимич (Войнарович). – Рівне: Волинські обереги, 2021. – 208 с.

ISBN 978-966-416-861-5

У цій книзі відома в Україні письменниця і журналіст розповідає історію чоловіка на підставі реальних подій у формі діалогів автора і героя, душі і духу, свідомості і підсвідомості. Книга містить знання з психології, підсилені фразами визнаних у світі особистостей. Події розгортаються завдяки магії, виникнення якої пов'язане з надзвичайною любов'ю героїні. Somnium – обов'язкова умова життя головного героя, людини-духа.

Книга є досвідом багатьох років не простої, але цікавої долі, порадином у складних життєвих ситуаціях, своєрідним розвивальним тренінгом, завдяки якому можна стати більш впевненим, обізнаним і щасливим. Мета книги – об'єднати і виявити світи, в яких живуть душі живих і померлих, показати на прикладі українсько-хорватського роду Лимич (Limić), як можна полюбити й увічнити свій рід.

УДК 821.161.2

ISBN 978-966-416-861-5

© Лимич (Войнарович) А., 2021

© «Волинські обереги», 2021

ВСТУП:

УСЕ БУДЕ ДОБРЕ!

Протягом багатьох років однією з моїх афірмацій була: «Усе буде добре!» Ще у першій прозовій книзі «Шляхами Янголів» (2008 р.) ця фраза не раз злітала з уст головної героїні. Проте час від часу життя з якоюсь певною послідовністю змушувало мене опинятися в ситуаціях, з яких важко було знайти вихід. «І що це було? – запитувала я, – уроки чи пастки?» Але, втішаючи себе, постійно писала сумні й щемливі вірші, гадаючи, що це і є моїм призначенням на Землі.

Останньою краплею мого терпіння стала несподівана трагедія, яка перевернула моє життя і поставила його з ніг на голову. «Усе буде добре!» – тоді здалося мені знуцанням над людською природою і великим глузуванням над усіма найкращими почуттями, притаманними людині. І це виглядало як виклик долі! І я зрозуміла, що прийшла пора скинути з пліч тонкий і теплий плед жертви, спробувати йти вперед самостійно і впевнено.

Задум написати таку книгу виник спонтанно. Мені давно хотілося поділитися інформацією, здатною поліпшити якість духовного життя будь-якої людини. Відчутний холодок натхнення приймав усе

моє тіло, коли щоденно, пів року, я записувала сповідальні рядки, вважаючи, що саме це і є основним. Мої душа і дух об'єдналися разом, диктуючи готовий текст. Я розуміла, що він – як для себе, так і для тих, хто пережив подібну трагедію, або ж до кінця не зрозумів своєї місії.

Компонуючи перехід з однієї глави до іншої, фантазія не полишала мою увагу, навпаки – спонукала віднайти істину. Істину нашого перебування на Землі, тривалості й яскравості людського життя. Одвічні питання! Що таке закоханість і любов, щастя і любов до себе... У кого з нас є можливість стати боголюдиною. І ще багато чого. Посилаючись на відомих психотерапевтів і філософів, я намагалася пояснити, що означає душа і дух. І яка між ними різниця. Як впливають на стан людини почуття, яка роль у цьому процесі мозку, свідомості та підсвідомості.

Фабулу твору я побудувала на спогадах з минулого й опису трьох місяців літа, коли чоловік героїні після раптового зникнення повертається через рік за допомогою духовної (магічної) копії – *Somnium*, аби прояснити ситуацію як для себе, так і для дружини.

Друга частина книги, як підтвердження першої, розповідає про чоловіка-духа, його давній хорватсько-український рід, ретельні пошуки і тверді переконання, надзвичайні знахідки і несподівані досягнення, якщо людина проходить свій земний шлях правильно. За планом душі. І тоді – усе буде добре!

Анна ЛИМИЧ,
автор

ВСТУП:**ЙОГО КНЯГІНЯ – КНИГА ЖИТТЯ**

Читаючи книгу ЛЮБОВІ, у перших рядках звернула увагу на те, що вона пишеться в філософсько-езотеричному плані. Цікавість зростала з кожною сторінкою несподіваної теми і викладки для кого?.. Новачка з езотерики, чи... Здавалося, я потрапила у вихровий колапс захоплення і страху. Автор потужно вводить читача в непростий текст і не дає зупинитися під напором подій життя своїх героїв.

Спочатку хотілося залишити рукопис книги, не стаючи співучасником далеко не всім відомого болю, але продовжила читати. І напруга цих двох стихій – особливого страху і глибокого аналізу страждання Душі людини, яка відкрила себе зі сторони ретельно схованого, обурила! Занадто суворе мислення про Долю жінки – плодородящої, а це важливо в Природній Дії Людини. Не погодилася з авторкою, котра засуджує себе як Жінку.

До того ж, авторка свідомо виявляє недоліки (пастки!), не зважаючи, що думка створює Всесвіт, який сьогодні притаманний їй. Однак, продовжуючи читати, зрозуміла: автор – творець, який шукає підтвердження супротиву. Зацікавило! А що хоче почути автор і коли? Творець почав каятися. Закрила книгу.

За два дні моя думка продовжила життя героїв книги, яка стояла мені перед очима, наче ходила за мною.

Три слова не давали мені спокою: Любов, Страждання, Каяття... І я знову взяла цю книгу, здивилась на списаний папір, наче зважувала на руках, щоб оцінити вагу й зрозуміти важливість того, що викладене в ній. І не помилилась!

Почала з першої сторінки і вже не змогла залишити героїв, не звідавши їхньої Долі. Саме тому, що авторка не сховалася у потаємних куточках своєї Душі і навіть очистила Душу свого чоловіка перед тими, хто відкриє книгу і пройде дорогою героїв, освітять їхні здобутки і помилки, буде щасливим. Його княгиня – Книга Життя.

Маючи аналітичний характер, книга написана в одному енергетичному потоці душевної і духовної сили. Привабливо, сміливо, щиро! Авторка порушує канони, відмовляється від класичних форм, поєднує, здавалося б, не поєднане. Але це і є приклад мислення зрілої людини, коли традиційне письмо набуває інакших форм під тиском знань, життєвих подій і бажання стати комусь потрібним.

**Ніна СМІК,
українська письменниця,
езотерик**

ЧАСТИНА I.

СОН. SOMNIUM.

Глава перша
Чи знаю я все?
Старовинний замок.
Душа.

Так, я вирішила написати книгу для активної жінки, яка, розуміючи, що в її житті щось не так, готова змінюватися, шукати позитив, а основне – вчитися любити. Заодно спробую розчистити простір обабіч ноутбука, обкладеного книгами, зміст яких мала б ковтнути, як приємну порцію ментального очищення.

Та: «Ні-і-і!», із кожним новим знанням все дужче волає мій розум: «Ні! Має ж бути кінець сумнівам і страхам, капканам і пасткам, зрештою – всьому, що заважає почуватися щасливою...».

Так, для себе я назву цю книгу подругою і, коли треба, буду заглядати туди, наче студентка під час екзамену. Без лірики. Колись я вже починала з неї і мені здавалося, що я знаю все. А не так давно дійшла висновку, що всі жіночі «біди» від надто великих сподівань, очікувань і міфів, складених нами ж.

Тому і хочеться зрозуміти, ЩО є насправді такою силою, яка б змусила відчувати, що я сама керую собою! А всі психологічні пастки – це справа химерного мозку, який легко грається з людиною, ніби з лялькою, спостерігаючи: а що ж далі? Постійне змагання розуму з душею – нескінченне... І в результаті життя людини значною мірою залежить від перемоги його чи її! Від його фантазії чи її магії...

...Так ось. Уявімо, що нині я живу в чудовому старовинному замку, на зразок чеського Ледницького палацу в Національному парку Південної Моравії. Заплетений у густе зелене листя з легким вкрапленням яскраво блакитних і рожевих квітів, він – як могутній і непорушний корабель у цьому нескінченно мінливому світі. Тут я справді – за кам'яною стіною. Дарма, що цей вираз приписують окремим чоловікам, це неправильно, бо це – міф. Але я – про дім. Я люблю його і насолоджуюсь цією мудрою чоловічою красою. Квартира – не те. Квартира має жіночий відтінок і відповідно несе жіночу ауру. Не можна чекати від квартири те, що може дати людині просторий будинок.

На подвір'ї багато квітів, і я отримую від них величезний заряд енергії. Приємно дивитися на ранішнє сонце, або й дощ, пити улюблену каву і кілька годин до роботи просто мріяти. Навколо – безліч клумб і доріжок, невисоких, ретельно підстрижених кущів у вигляді фігурних загородок. Столітнє дерево з упорядкованим дуплом, до якого я точно любила б лазити в дитинстві, ховатися від усіх і читати там книги. Це так здорово! Усе тут знайоме і рідне. І ніби в якомусь минулому житті я вже була у цій кра-

сі в іншій ролі і за інших обставин. А нині... – якесь тимчасове, непередбачуване, вигадане.

Цей рік, в який раптово зник мій чоловік, нагло вибив мене з колії, і я описую події, що трапилися потім. Аби закарбувати усе у системній вселюдській свідомості. Для Вічності. Адже створена письменником картина зберігається в її окремих файлах. І це навіть важливіше, ніж її побачать сучасники.

Не пам'ятаю, яка перша книга з психології потрапила до рук. Зараз у моєму користуванні тисячі книг. Один із найбільших залів замку оберігає їх від прямого сонячного світла. Атмосфера бібліотеки нагадує ту, що в празькому Клементініумі. Це дивовижний і захоплюючий світ, викликаний мільярдами слів і думок, котрі витають у цьому, нібито замкненому просторі і насичують живе людське ество. А насправді – він всюди! Це треба тільки відчувати й побачити. Набагато складніше зрозуміти себе.

Одна моя знайома якось зізналася, що їй відкрилися речі, які вона намагалася досягнути роками подружнього життя, відчуваючи неповноцінність себе як жінки і нереалізованість як дружини.

– І що ж ти вирішила? – запитала я в неї.

– Я змусила себе по-іншому подивитися на свого чоловіка. Знаєш, *«якщо не можеш змінити ситуацію, зміни до неї ставлення...»*, – відповіла знайома. – Я точно потрапила в психологічну пастку. Проте не сьогодні, та вирвуся з неї, бо зрозуміла, що це таке.

«Знала б ти, – подумала я, – скільки разів щодня потрапляємо ми у нескінченну сіть психологічних пасток, блукаємо хащами міфів, створених для упокорення жіночої волі! Боже мій, як хочеться відкрити очі

сліпим і прочистити вуха глухим до знань! І наскільки менше було б жертв від маніпуляцій, обману та вампіризму. Ми витрачаємо дорогоцінний час, аби зрозуміти психологічну суть стосунків, а життя має здатність закінчуватися. І всі свої з великим трудом набуті знання ми забираємо в інший світ. А чи потрібні вони нам Там більше, ніж тут, де ми зараз?! Виявляється, що потрібні. І навіть дуже».

Знання даються для розвитку і радості душі. І це воістину особистий скарб! Тому і поширений вислів Цицерона: *«Все своє ношу з собою»!* І відомий у народі міф – набутий досвід передається у спадок.

І, з огляду на це, я щиро вірю в усе намислене, сотворене й описане мудрецами та філософами. І коли мені було особливо боляче прийняти дійсність і змиритися з реальністю, я прочитала у Роберта Шварца, що *доля людини залежить від плану душі*, який заздалегідь визначає душа перед кожним наступним життям на Землі. І чим складніші випробування душа свідомо обирає у Світі Душ, чим вагомішими завданнями наповнюються душа і розум людини, тим вищий ступінь отримує вона в ієрархії великого і всеосяжного Світла!

Та про це не тепер. Пам'ятаєте, Скарлетт у *«Віднесених вітром»*: *«Я подумаю про це завтра...»?* Звичайна консервація проблеми, аби відтягнути її вирішення. Гадаю, що наше завтра – інакше, аніж у героїні Маргарет Мітчелл, котра, як і будь-яка жінка, часто перебувала у складних ситуаціях, але щиро прагнула любові. І при тому – *хочеш зіпсувати собі життя – почни шукати причини невдач без усвідомлення, що і як відбувається насправді*. Проте,

говорять, що певна подія для однієї людини є проблемою, а для іншої – простим питанням наступного дня.

Так, у нормі наше життя повинне здійснюватися *«тут і тепер»*, і ми про це чуємо звідусіль. Саме у нормі! Але, хто з нас може визначити цю норму і чи взагалі вона існує?

А зараз (після повернення!) мій чоловік також живе у цьому шикарному замку, правда, в другій половині, з окремим входом. Разом із талантом лікаря він, маючи здібності мага та медіума, глибше вивчає біоенергетику й акупунктуру. До того ж, у нас – безліч цікавих тем, які ми обговорюємо вечорами, особливо коли тихо або й голосно хлюпає дощ.

Хоча і в минулому житті ми також любили дощ. Під його музику і нині народжуються цікаві думки. Чоловік розповідає мені повчальні історії. Він давно під впливом душі перейшов межу знань психолога і пішов вгору дорогою Світла... Він ніколи не жив легко. Слухаючи його, розумію, що *моя жіноча лірика – це біле, а його чоловіча логіка – чорне*.

Це відчуття з'являється так несподівано, що мій дух завмирає і починає кружляти під стелею, ніби птах. Я бачу його, мого птаха, й уявляю, що зможе він викреслити вгорі та який знак покаже мені цього разу... Колись я вже бачила ієрогліфи світла.

Глава друга

*Пастка: Закоханість.
Любов. Свобода.*

Знаки і цифри. На них варто звертати особливу увагу. Слова, почуті несподівано. Це все – підказки, перестороги. Можливо, якби я про це знала раніше, я знайшла б для себе пояснення подій, через які моє життя змінилося кардинально.

Загалом, я впевнена, що живу на цьому світі далеко не вперше. Шкода, що кожне наше життя надто коротке, аби зрозуміти його сенс. По суті, не встигаєш як слід зорієнтуватися у всіх його лабіринтах і навіть відповісти собі на окремі запитання, як... бачиш, що особливо розганятися немає коли. Проте, погодившись з чимось примітивним і поверхневим, уже здогадуєшся, що будь-що, як і сам текст, повинне мати три складових: візуальну, внутрішню і потайну (сакральну, магічну). Тоді це працює. Тоді життя – не сірі будні, а кольорове кіно або й сон (somnium!)... І про це потім.

Спочатку хочеться поділитися певними знаннями, а відтак із тебе починає помалу вивалюватися

усе «зношене шмаття», яке зберігалось (ніби одяг у шафі), носилося в голові і не давало спокою: запитувало, стверджувало, спростовувало, наполягало... Знущалося! І було б легше перерахувати усі пастки, в які ми потрапляємо за життя, однак це – книга. І вона була б штучною без опису чийогось життя, наполовину реального і наполовину вигаданого як для себе, так і для інших. А будь-яка вигадка – передусім міф. І взагалі, вчорашній день – це вже легенда і чужа історія.

Проте кожна людина бачить, оцінює власне і чуже життя по-своєму. Отож, є ряд інтерпретацій: самої людини, близьких їй людей, друзів і знайомих, суспільства і громадськості. Яка ж роль є справжньою? Усі. Проте – не ярлики, які ми охоче вішаємо один на одного. Кілька легенд в одному житті – це нормально. Але кожний з нас найбільш довіряє версії, яку він сотворив для себе сам. Погоджуються з собою безапеляційно і відстоюватиме її за будь-яких обставин. Він начебто відає, хто він. Та й, відчуваючи усі свої потаємні бажання, людина не знає, що від себе чекати, а її власноруч створений портрет буде постійно далеким від істини.

То, яка ж вона істина, запитаєте ви. Гадаю, що людині знати це не дано. Цим опікується душа, яка, вселившись у тіло, відчайдушно або ж упевнено виконує свій план.

І, пишучи це, розмірковую, що ні в чому не можу бути впевненою на всі сто відсотків. З віком одні знання починають сперечатися з іншими і збивати з толку. Як добре в молодості! Віриш і все. Віриш в те, що ти знаєш. Що ти багато важиш! Що всі тебе

люблять. Говорити про любов можна безкінечно. Вона займає, вірніше, думки про неї не полишають усе життя. Думки і нав'язані кимось судження...

Раніше я вважала, що моя історія з чоловіком почалася з кохання з першого погляду. І це справді було, наче спалах яскравого світла, як осяяння! У мене за спиною миттєво вирости і розправилися величезні крила: я мріяла тільки про такого чоловіка. Це, вважала я, – ідеал, який тільки може зустрітися обраній, винятково особливій жінці. Я навіть намагалася пригадати, що такого надзвичайно доброго зробила в житті, що мене так чудесно нагородив Бог. Мабуть, думала я, у попередньому житті я мала чимало страждань.

Але тепер впевнена, що любові з першого погляду не буває. Це – закоханість, почуття, яке вмiло маскується під любов, стирає начисто, ніби все-сильна гумка, пильність і віднімає здоровий глузд. А я мала б одразу ж окреслити всі «за» і «проти» в характері коханої людини, зіставити їх зі своїми і вирішити, як легко чи важко бути реально з цією людиною. Бо ж не хочеться закохатися і страждати, вірно?

«*Ти зробиш мене щасливим!*» – була одна з його перших фраз (пастка!). «*Хіба ж це можливо?*» – засумнівалася я, але, зважаючи на його обізнаність, подумала: «*А чому б і ні?*» Нещасна! Я насмілилася взяти на себе ношу, яка не під силу нікому, окрім самого Бога!

Закохана, я не мала на меті копирсатися в правильному і неправильному, не напружувала свій мозок, а серце, пригрівши душу, щомиті азбукою Мор-

зе сповіщало мені про любов і звучало це точно як: «SOS!» Та де там! І взимку дерева вкриваються живим світло-рожевим цвітом, коли ти щосили прагнеш любові. Я просто не хотіла нічого аналізувати, порівнювати, а чіплялася за щастя *«тут і зараз»*...

Так, скажете ви, це ж любов! Які можуть бути сумніви чи розрахунки? Та це – лише початок, закоханість (пастка!), бо для любові мало одного погляду, мало випадковості, вона – всепоглинаюча, вона не відпустить ніколи і стане у гіршому випадку твоїм монстром і вампіром, а в кращому – щастям і блаженством. *До любові потрібно йти, її треба вміти цінити і берегти.* Чи маємо ми право спрощувати образ любові? Вона могутня, вона зростає в нас і, по суті, дає життя.

За пів року подружнього життя я побачила, що потрапила в пастку і що мій коханий не збирається носити мене на руках, як у перші дні знайомства. А його улюблена робота, як і раніше, цілком захоплювала чоловікове ество, до останку.

Якось у мене мимоволі скотилося кілька сльозинок, на що він спокійно зауважив: *«Знайди собі щось таке, аби не зациклюватися на мені. Я даю тобі повну свободу!»* (чергова пастка!)

Тривалий час я не могла зрозуміти, що означає для жінки повна свобода, якщо вона повністю залежить від чоловіка? Розлучення?! Не може бути. Тоді, що? Зараз я можу пояснити свободу жінки – бути самодостатньою, незалежною. І не треба плакати через несправджені сподівання! Через фантазії...

А що ж закоханість? Якась близька за генеалогією сестра любові, яка завжди вдало, навіть тріум-

фально, виконує свою потаємну роль і тягне у тене-та усіх готових до зустрічі з наміряним ідеалом – супутником життя, другою, як говорять, половиною... Та про це згодом.

Коли ж закоханість поглинає жіноче серце, підносить над землею, переконуюєш себе в тому, що тепер я ніколи не буду самотньою, поряд – чоловіча стіна (пастка!), а головне: *«Я – твоя! Лише твоя, уявляєш?»* Не уявляє. Йому не потрібна лише ти. Йому завжди одної тебе буде мало, якщо він від закоханості не перейде до любові!

Із першої хвилини знайомства зі своїм чоловіком я помітила, що плани в цієї людини масштабні, наміри серйозні, мрії безмежні. І що цей чоловік готовий на все, аби їх здійснити. Але зі мною чи без мене?! У стані закоханості таке запитання здається безглуздим. А дарма.

У своєму щоденнику пізніше я записала: *«Далеко не всім людям дано пізнати любов. Мабуть, лише сильні духом можуть свідомо йти до неї, аби прийняти. А слабаки – ні! Хоча зовні усі можуть здаватися і сильними, і привабливими. Закоханість тільки шкодить»*. Закоханість не сприймає реальності, це перший її ворог. А поки живуть таємниці – прекрасна можливість фантазувати, мріяти, прикрашати світ блискітками, усім, що є, коштовним. І для цього, здається, завжди знайдеться гарний привід. А ще я зрозуміла, що закоханість дається людині як кредит, як перший внесок, для отримання великого почуття любові, як шанс і можливість проявити свою душу сповна...

*Глава третя**Пастка: Слово «люблю».**Зміст плаката.*

А хто нас навчав любові? У школі вчимося читати й писати. Здавна чомусь усьому, що є жертовним і більш-менш позитивним у стосунках, даємо назву: «Любов». Як ніби – «Цирк», «Театр» чи «Метро»... Та коли ми чуємо слово «люблю», наш зворушливий мозок починає радіти, виділяються ендорфіни, піднімається настрій. Мозок відповідає за емоції. Позитив – як наркотик, якого потребує будь-яка людина незалежно від віку і статі. Слово «люблю» – досить поширене і солодке, як цукерка, – чергова пастка, така ж, як і в чорнявої циганки: «Дай, красунечко, руку, поворожу!» У неї ми потрапляємо за власним бажанням.

Тепер я говорю про це легко. А за життя не раз моя душа здригалася, ридаючи від болю і суперечливих почуттів, які я намагалася втамувати, аби не здаватися комусь «не від світу цього» – дивною.

Мені вірилося, що маю якусь непоясниму собі місію знати про любов усе і розповідати про це ін-

шим. Я вчилася любити по книжках романтичних письменників, котрі вливали не лише в мою голову свою правду про любов. Як з'ясувалося з часом, – свій міф, свою легенду на основі власного приємного або сумного досвіду.

Спеціально знайомлячись з курсом «Психологія любові», я відкрила для себе багато інших речей, але для цього потрібно було прожити ще одне життя. І про це згодом. А нині – досить цікавий перелік характерних особливостей поведінки закоханої людини, котра впевнена, що все те – любов. Боже мій, подумала я, читаючи знайомі усім судження, які ми вдало перетворили на сентенції, як же ми помиляємося, і де був цей текст раніше?

А для тих, хто має тонку психіку і вважає кохання справою життя, це не тільки плакат на стелю над ліжком, а й ціла абетка визволення з цих і подібних пасток: серце вистрибує з грудей, дихання захоплює, ноги не торкаються землі при зустрічі з коханою людиною – Симпатія; вам просто неможливо фізично відірватися один від одного – Жадання; ви гордитесь своїм партнером, його успіхами та досягненнями – Удача; ви хочете завжди бути з коханим, не уявляєте без нього свого життя – Самотність; ви живете з партнером тому, що так треба йому, рідним і всім – Відданість; ви підтримуєте коханого, аби він не образився – Жалість; ви з партнером навіть заради одного цілунку – Невпевненість; ви належите коханому, тому що не можете нічого з цим, як вам здається, зробити – Захоплення; ви пробачаєте партнеру помилки, неухважність, важкий характер, практично все – Дружба; ви наполегливо

переконуєте себе в тому, що він єдиний, про кого ви думаете щодня – Самообман; ви готові віддати все заради партнера – Милосердя...

Перелік можна продовжувати. І нагадаю, що йдеться лише про чоловіка і жінку!

Можливо, хтось і запитає, а що ж тоді – любов? Усі ці почуття або щось неосяжне людському розуму?

І якщо навіть зараз я скажу, що *любов – це Бог, це – душа, яка є Всесвітом людини*, то все одно цього буде замало. Простіше прийняти, що Творець полюбив людство як свою родину, сотворивши людей тілесно і духовно. Беззаперечно існує кровна батьківська любов і чужа – між чоловіком і жінкою. Їх порівнювати не можна. Вони різні за походженням і близькістю.

Глава четверта
Мого історія...
Зникнення. Повернення.

Збігав час. А моя любов до чоловіка залишалася незмінною. Про це потурбувалася моя душа. Та коли одного пізнього вечора чоловік не повернувся з роботи, я відчула, що у наш дім увійшла біда. І тоді я не знала, на якому опинилася світі, або й взагалі – розчинилася між світами... разом із його безмежно рідним і потрібним мені для життя духом.

Усі 360 днів і ночей його відсутності я, по суті, ніколи не розставалася з ним у думках, прагнучи усією душею повернути його до себе. Він снівся мені живим і ми розмовляли. Усі сни були символічні...

Та перший сон (somnium), жахливий і моторошний, довго ходив за мною, добиваючи своєю жорстокістю. Мій чоловік наснився в калюжі крові з перерізаним горлом... Я дивилася на його бездиханне тіло і намагалася торкнутися, але не могла, хотіла кричати, та голосу свого не чула, спробувала втекти, але ноги мої наче вросли в підлогу. З усіх сил я відривала їх від неї, проте не змогла, бо якась не-

видима сила ніби зацементувала їх у його крові... Я так і прокинулася, вся холодна, залякла, з гучним гуркотом серця на всю кімнату.

Несамовите бажання побачити чоловіка живим знову і знову переслідувало повсюдно. Так, справді, у своїх щоденниках він обчислював небезпечні дні, в які міг потрапити в дорожньо-транспортну пригоду, хоча за кермом був обережний і обожнював свій улюблений мерседес.

Над ранок наступного після зникнення дня машину чоловіка виявили на узбіччі дороги, якою він ніколи не їздив. Його ж самого ні в машині, ні поруч із нею, ні в радіусі кількох кілометрів, не було. Ні слідів, ні крові... Нічого!

«Де ж він?» – відчайдушно волила моя збентежена душа і це та подібні запитання, наче великі дощові краплини, падали згори, і я, мокра від них і нескінченних сліз, починала жити ув іншій реальності. Не відчуваючи, де я і що зі мною. Якась незбагненна сила випихала з дому зранку, і до вечора я ходила вулицями міста. Найбільшою радістю тоді був дощ, під яким можна було не стримувати сльози і плакати не криючись.

Дев'ять днів я не змогла покласти до рота навіть крихти хліба. Я пила воду, в більшості свячену, і жива енергія поверталася в мені, наче важке і скрипуче колесо. Я ніби була... І не була. Я не була готова до таких подій. І не змогла їх прийняти.

Нарешті черговий сон про чоловіка додав мені бажання думати про життя. На жаль, зараз я розумію, що із собою та своїми думками я тоді повелася вкрай нерозсудливо і немилосердно: *його історію я*

зав'язала зі своєю одним міцним вузлом, що загрожувало мені великою небезпекою. Я ніби вхопилася за його сильний і нескорений дух своїм – підтятим і щоденно гаснучим.

Somnium... Мій чоловік стояв на кухні, дивився і посміхався. Я зраділа і ніби реально відчула, що це не сон: чоловік повернувся! І тепер все знову стане на свої місця. З'явилося відчуття, що увесь жах і кошмар останніх днів лишився в якомусь іншому сні. Але він якось винувато глянув на мене і сказав: *«Вибач, я ніколи не думав, що так піду...»*.

Ніч була сяйлива і надзвичайно зоряна, кінець літа. Я вийшла у сад, розкішний, сповнений звуків і своїх розмов, пройшла доріжкою у п'ятикутну бесідку, сіла на місце, де мав би сидіти він, і подивилася на стіл. На його блискучій поверхні, яку яскраво освітлював повний Місяць, лежала закривавлена обручка...

А під ранок знову наснився чоловік: *«У мене все нормально. Я живий. Не турбуйся ні про що. Пиши. Я – поряд з тобою і все пам'ятаю. Ти маєш жити і написати про мене книгу»*.

...І ось зараз, через рік, мій чоловік насправді стоїть переді мною. Чоловік-дух?! Він виявився нібито з нікуди. Це був він! Живий! Він просто прийшов у замок, в мою кімнату, обійняв і сказав, що теж мене любить. На моє запитання: *«Де ж ти був і що з тобою сталося?»* відповів, що, на жаль, нічого не пам'ятає. Тоді для себе я відкинула всі підозри і була ошелешено щасливою! Мені вистачало знати, що він є і він поряд! Тепер знову зі мною цей загадковий і не зовсім звичайний чоловік...

Глава п'ята

Життя індивідуальне.

Маія. Спілка.

Якщо раніше до чоловіка на прийом стояли черги віруючих у магію, то тепер – нікого. Після такого несподіваного зникнення, а згодом – повернення, він майже не виходив із замку, прогулювався доріжками парку, сидів у своєму кабінеті і, наскільки я могла спостерігати, розмовляв із дуже давніми духами. Його очі збуджено блищали, здавалося, він не відчував ніякої втоми, навіть коли духи намагалися чинити опір та погрожували скандалом.

Не всі вони, виявляється, охоче йдуть на контакт, більшість незадоволених висловлюють претензії, що їх турбують і насильно витягують зі століть... Однак, чоловік нарешті дізнався про те, що цікавило його протягом цього життя, і радів, що справи пішли добре!

– Ти не уявляєш, – обіймаючи за плечі і легенько притискуючи до грудей, пошепки говорив чоловік, – як ти допомогла і що для мене зробила своєю любов'ю!

Я не зовсім розуміла, про що йдеться конкретно, але сподівалася, що відбуваються дивні речі, про які я мріяла цілий рік! Разом з тим я справді боялася знову його втратити, вважаючи, що *моє життя – це його життя*. Бідолашна! *Кожному дається лише своє, велике і єдине у Всесвіті, життя! Індивідуальне!* І саме його ми намагаємося зіпсувати собі всіма доступними засобами, натомість як оберігати і цінувати, як найдорожчу річ.

Підтвердження, що рід королівський, мій чоловік мав отримати від духу хорватського короля Мирослава. Сотні разів довелося йому повторювати своє прохання, аби добитися хоч якої відповіді. Але про це потім...

Думки крутяться навколо усіх навантажень, які буквально звалилися на мою голову після чергових звітно-виборних зборів. Сказати «ні», як це зробили інші, я не змогла, хоча потім і недовго працювала в спілці (інтелектуально-творчій пастці!). Так склалося. У наш час живі письменники не є небожителями. Та й держава не балує творців художнього слова, бо маємо самі заробляти на хліб насущний.

– Позитив! Позитив! – повторюю щоразу, переступаючи поріг робочого кабінету. За мить починаються дзвінки, і риторичне запитання: «Навіщо ж мені ця робота?» вкотре зависає під ще мокрою від води стелею через недавній прорив труби на четвертому поверсі Народного Дому. Основне, що турбує на цей момент – так це заборгованість за тепло, за минулий і позаминулий опалювальні сезони. А ще – на черзі – новий письменницький довідник, анкети до якого вже більш-менш упорядковані, а от фотографій з усіх немає.

До кімнати несподівано заходить одна з членкинь і, пильно дивлячись мені в очі, запитує:

– Ну, що, тепер ти нарешті заспокоїлась, коханий уже повернувся?

«А нащо мені обговорювати цю болючу й важливу тему з людиною заради її цікавості? – думаю я. – Хіба що згадати погоду...».

– Так, – відповідаю, – погода сьогодні чудова!

Сорокалітня жінка, видимо, розуміє мій настрій і кладе переді мною на стіл фото двадцятирічної дівчини.

– Ні, – зауважую, посміхаючись, – таке фото не піде. Занадто ти тут красуня! Чи дивилася зранку в дзеркало?

– Ой, ой! – ніби ніяковіє письменниця, – відомі люди повинні лишатися в історії літератури з гарними обличчями.

– З гарними, – погодилася я, – книгами...

Коли ж за колегою зачинилися двері, подумала, що як часто ми вважаємо, що в молодості виглядаємо найкраще. Так, і після сорока, і після п'ятдесяти наш відбиток у свічаді успішно зберігає вираз блискучих очей та привабливу усмішку. А легкі павутинки зморшок золотистими смужками лягають біля очей та губ, незмінно потрапляючи у потужний особистий калькулятор часу.

– Так ти і справді заспокоїлась? – запитую сама в себе.

– Ні, звичайно! – відповідає моя свідомість.

– Щось тут коїться дивне... – підтримує її підсвідомість. – І хто ж цей прибулець насправді?!

– Він мій чоловік!!! – виривається з глибини душі, – він мій! Навіщо знову молоти дурниці, від яких ніякої користі? Так, він повернувся, тому що люди *перед далекою дорогою повинні прощатися.*

– То, може, почати усе спочатку? – підсумовує свідомість.

Спочатку... З чистого аркуша. Хіба ж не кожний день після ночі ми починаємо все спочатку? Хіба не кожна пора року зачинається щоразу? Усі свої початки-відрізки ми старанно тулимо один до одного, думаючи, що створюємо суцільну лінію життя. А *життя – нескінченний чорно-білий пунктир радості і смутку, розчарування і задоволення. І як же ми помиляємося думаючи, що коротке життя – мале, а довге – велике!* А чи має хоч який розмір (S або XXL) призначення людини на Землі, покликання її душі? А ми ж намагаємося усе міряти...

Глава шоста

Пастка:

Любов треба заслужити.

Очікування.

Та лише любов творить дива. І якщо любов справжня – вона істинна, тобто істина! У кінці книги стане зрозуміло, що сотворила любов з моїми героями. І що любов дала їм обом, адже вона не знає меж своєї щедрості. Вона взагалі не знає, що таке межі, вона є сама нескінченність!

Любов – це повітря, яким дихає кожна жива істота, народжена для життя. А так як людина живе одночасно у трьох вимірах: минуле-сучасне-майбутнє, то складно визначити, якої миті, де і коли, вона перебуває.

Зараз, коли я пишу ці рядки, моя киця сидить на моїх колінах і, по суті, нечутно, але мурчить. Мені тепло і я водночас пригадую, як зігрівала вона мене своїм, значно меншим за моє, тілом і не відходила ні на крок, коли безкінечно судомив холод. Я жартую з уявою (або й ні), коли бачу свою кицю –

зеленооку красуню в якомусь наступному житті милою і чарівною дівчинкою...

До речі, відколи повернувся мій чоловік, вона не заходить у другу половину будинку, де він тепер мешкає. Як і завжди, бігає широкими алеями парку, лазить по деревах, обожнює квіти і просторе дупло столітнього дерева... Вона там замість мене. Хоча хтозна...

Ні, мій чоловік ніколи б такого не сказав, а от знайомий з нашої компанії цілком серйозно заявив: *«Любов треба заслжити!»*

– У кого? – запитала я.

– Один в одного, – здивувався він і подивився на свою дружину. – Вона у мене зробить усе, аби я любив тільки її...

– Та ми ж не собаки... – вирвалося з моєї підсвідомості.

Він образився, потягнув за собою дружину, і ми якийсь час не бачилися. Пояснив, що зі мною він би ніколи не одружився. Бо я не така.

«Та ні, – подумки відповіла я йому, – ми з тобою на різних рівнях свідомості. Все просто. І ще, мабуть, це судження (пастку) тобі нав'язали в родині твої батьки».

– А що ж тепер робити, аби зберегти хоча б дружбу? – запитала жінка.

– Рости! – посміхнулася я, проте вона не зрозуміла і зауважила, що бути йому служницею значно простіше, ніж постійно сперечатися і доводити свою правоту.

Звісно, сумно, але, прикриваючись удаваною любов'ю, процес служіння триває настільки довго,

наскільки вистачить терпіння в одного з пари. Та це окрема тема. Любов – інше.

Господь Бог в кожного з нас разом з душею вселив іскорку своєї безмежної любові, незважаючи, які ми є насправді. І вже сама людина, аби піднятися над собою подібною, вирішила: *«Я хороша! Ти – погана!»* – формула, за якою ніколи не буде ані миру, ані компромісу.

Та й не може бути любов нагородою в парі один одному, бо вона вже первісно є відзнакою Бога. *І тому любов безкоштовна, бо аж надто коштовна!!!*

І коли ми часто-густо замість *«мені подобається»* вживаємо *«я люблю»*, то цим тільки применшуємо божественне значення любові. Принижуємо її особистість.

Так, прагнучи любові або ж відчуттів, які ми називаємо любов'ю, людина і справді намагається стати кращою, «хорошою», попри свою внутрішню суть, яка з часом все одно виявиться, як прищ на лобі. А що ж тут такого, скажете ви, – людська природа. І всі такі та подібні пастки – безневинні і вічні.

Цікаво, що мій чоловік зізнався мені не одразу (після кількох років подружнього життя), що потрапив у мою пастку, *«ретельно обмірковану жінкою»*, коли прочитав, нову на той час, подаровану збірку: *«Ти просто мене причарувала! Якби не твої вірші, ти була б, як усі...»*.

– Так я і не думала тебе приваблювати, – обурилася я, – це просто думки, які тебе зачепили, бо ти був готовий до змін! Співпало!

– Та ти і сама не знаєш, я бачу, про що пишеш, – стримано пояснив він, – а я прочитав усе між рядка-

ми і розкрив для себе твою душу. Мені захотілося її пізнати! І приручити...

– Для чого? – спробувала протестувати я.

– Для себе. Я думав лише про себе. Мені бракувало такої відвертості. Такої любові. Мене ніхто і ніколи не любив по-справжньому. Я подумав, що лише ти зробиш мене щасливим, бо наповниш моє життя любов'ю.

Так, істинні почуття складно описати словами. Інколи це вдається. А коли так, резонанс любові хвилями накриває простір, і тоді здатні це відчувати – озиваються! Вони, спантеличені відчутим, кидаються у потужний вир невідомого, але надумано приємного, й очікують блаженства. Дарма, що *наші очікування-сподівання – найміцніші пастки*, які тільки може будувати розум, аби упіймати душу.

*Глава сьома**Голем і «зліплені з глини».
Жертви.*

...А що було б, якби людиною керував тільки мозок і відповідно – емоції? Як би почувалася душа? Не знаю, навіщо, але людина віками намагається винайти когось подібного на себе. Хоча це, як для історії планети, і не є чимось новим. Просто удосконалюються методи, розвивається наука.

Здавна досить класичним є образ Голема з Праги. Там, розповідає легенда, на березі Влтави, місцевий рабин набрав глини, виліпив тіло людини, виконав усі відповідні обряди, проказав закляття і став використовувати зліпленого раба у своїх інтересах. Крім усього, створений Голем умів ставати невидимим і навіть викликати духи померлих. Тому господар мав постійно контролювати велетня, бо той міг скоїти щось непередбачуване. І, власне, так і сталося. З часом раб розгнівався і став реальною загрозою своєму господарю.

За іншою версією, Голем закохався, а коли не знайшов взаємності, перетворився на почвару, го-

тову вбивати кого завгодно. Нібито доклавши неабияких зусиль, рабину таки вдалося витягти з рота Голема, а це був якийсь заводний ключик, записку з магічним написом «істина», після чого Голем розпався на прах. Як і в першому випадку.

Гадаю, цей експеримент не минув безслідно. Поряд з людьми з живими душами живуть, я би назвала, «зліплені з глини»: садисти, гвалтівники, вбивці... Як і коли, через що загубили вони свої душі, важко сказати. Можливо, – особливі гріхи роду або рідних у сьомому коліні, можливо, кармічні борги. Ці люди, якщо уважно придивитися, завжди мають на собі певні знаки, сатанинське тавро. Вони тут, серед нас, відбувають життя-покарання і головне їхнє завдання – не вбивати! Мало хто з цим справляється, адже незмірна агресія затьмарює їхній розум і шукає виходу. Хоча вони мають розвернути потік зла в інше русло – добра.

Шкода, що дістається усім, і в першу чергу – безневинним, котрі за планом душі погодилися стати жертвою, мало усвідомлюючи, що це таке. Чому так? Запитання риторичне. Таке ж, як і те, чому Господь забирає на небеса рідних людей, як нам здається, зарано...

Чому я порушила цю тему? Тому що мій чоловік, ще до свого загадкового зникнення, більше десяти років своєї лікарської практики займався, як я тепер можу точно означити, «зліпленими з глини», щиро віруючи в те, що здатний зберегти в них божественну природу. Тобто, зробити їх звичайними людьми!

– Знаєш, – говорив він з особливим блиском в очах, – а ще є люди, які свідомо вбивають свою душу, вважаючи, що тіло людини створене лише

для задоволення! Вони шукають його всюди, травмуючи душу, прагнучи досягти нечуваного, на їх думку, блаженства, ейфорії. Наркомани, ігромани, алкоголіки, курці... Це все – мій контингент. Їх багато. Я спостерігав за ними і вирішив врятувати цих воістину божевільних. Я розробив власну методику і знаю, як за допомогою акупунктури повернути їх до життя.

– Так, вони хворі, але не по-людськи! Не чіпай їх краще, не буди в них звіра! – відмовляла я чоловіка від цієї, на мій погляд, ризикованої дороги в нікуди. – Вони – «зліплені з глини», їм не відома психологія, адже «психа» – і є душа. Їм добре бути в тому, що вони собі обрали, або їм посприяти у цьому демони! Порушуючи їхню установку, ти мимоволі втручатимешся в їхню долю. Змінюватимеш її. Навіщо воно тобі?

– Я просто зроблю експеримент. Я впевнений, що у мене вийде!

Знаючи його характер, сперечатися було даремно. Він не потребував ні моїх, ні чийось порад. Єдине, що я відчувала при цих розмовах, – так це страх за його життя і тривогу за своє майбутнє без нього. Не може зло добровільно здавати свої позиції, міркувала я, не відпускає воно за «просто так» своїх слуг. Кожний слуга йому дорогий і на особливому рахунку. А ціна – лише життя, бо іншої там немає і бути не може...

Усе, що відбувалося пізніше, лише підтвердило мої думки і найгірший розвиток подій у боротьбі добра і зла.

А зараз я міркувала над рукописом нової книги і, за спостереженням чоловіка, *«самовіддано поринала у світ захмарний і далекий від суєти суєт...»*.

Важливо, що письменники творять по-різному. Натхнення затує в свою кольорову павутину, як павук, готовий з'їсти свою екзотичну жертву. І не кажіть, що це – задоволення, так, це також манія, але вже із позначкою Бога.

«Коли пишеш вигаданий твір, – зауважив знайомий письменник, – важливо надати йому максимально реалістичного вигляду. У такому стилі пишеться магічний реалізм». Магічний реалізм! Ця фраза мене зацікавила. Справжнє мистецтво слова, зауважував корифей, відрізняється від ремісництва безконечним пошуком на грані можливостей. А той, хто присвятив своє життя літературі, має вирішити для себе, що вона – це все. Всесвіт!

Так, погоджувалася я з ним у розмові, сама пані Література – вибаглива, егоїстична, всепоглинаюча особа, котра хапає життя цілком і яка, наче квітка, потребує систематичного поливу духовно освяченою водою...

Чоловік, одружений з літературою і коханою жінкою, – перевагу віддасть першій, а друга, зазвичай, образиться і почне вселяти в його душу почуття провини. *«А що є література? Це компенсація сірого бездарного життя, це сублімація несправджених життєвих задумів, це спроба створити світ, де ти є повноправним господарем, а не жалюгідним виконавцем чийсь волі...»*.

Проте сучасний письменник – це вже і творець, і працівник. І якщо він нині не заробляє на своїх кни-

гах, – він просто невдаха. Так визначило суспільство. І чимало навіть освічених людей вважає, що, якщо хтось і поринув у писання, то це він робить для душі, підсилення власних амбіцій, заміни незатребуваності в житті на конкретну приналежність до касти... На відміну від пагубних залежностей «зліплених з глини», якими таки займався мій чоловік.

Глава восьма

Пастка:

Моя друга половинка.

Адам і Єва.

Я знаю, яку свою, авторську, книгу прагнув тримати в руках мій чоловік, насолоджуватися її запахом, пишаючись її змістом... Повірте, усі наші мрії, які ми для себе називаємо заповітними, обов'язково здійснюються! Проте відбуваються вони – і це дуже важливо! – не за нашим сценарієм, який ми собі уявляємо, а за узгодженням і волею Вищих Сил. Зазвичай – несподівано і вражаюче...

Забігаючи наперед, скажу, що недописана його рукою книга таки побачила світ. І вона не така, якою він її уявляв, і творилася вона по-іншому, і взагалі – наполовину його... Та, як я зрозуміла, ми повинні, бо маємо право, народжувати мрії. Так само, як і своїх дітей, нічого не знаючи наперед ні про їхні пологи, ні про те, яким чином наші мрії стануть на ноги і підуть у світ.

Ще вчора я була впевнена, що цю книгу сотворю сама. Та це не так. Без свого чоловіка я її такою не написала б ніколи. Час, про який йдеться, і для мене, і для нього був неймовірно дивним.

Почну з того, що в мені давно жило бажання позитивно вплинути на жінок, які б змогли наперед передбачити те, що дісталось мені, і зробити правильні висновки. Щодо своєї поведінки і чоловіків. Аби ніхто не плив за течією подій, продовжуючи ідеалізувати усе, що не піддається критиці.

Моє серце схвильовано вистрибувало з грудей, коли я спробувала уявляти, як мої посестри завдяки мені рятуються від затяжних депресій, страждань, зрештою – від психологічних пасток, про які і мені самій варто пам'ятати завжди.

Я була переконана, що про любов знаю все. Вірніше, про розчарування в любові. Прагнучи усе свідоме життя взаємності на рівні власних почуттів, зрозуміла, що таких чоловіків в природі не існує. А наша класична і всяка інша література пропонувала винайти собі другу половину, вистрибнути чимскоріш заміж, понароджувати дітей, а потім жити щасливо удвох до старості. Адже діти з часом розлітаються хто куди. Звісно, неабияку роль у цьому навіюванні зіграли казки, народні повір'я, в основному – фольклор. А особливо – легенди і міфи.

А нині мені хочеться поговорити про пастку: моя друга половинка, або половина, хто як каже. *«Чи багато одній людині потрібно для щастя? – Багато! Цілу другу людину»*, – запитує і відповідає невідомий автор. І сучасна психологія, на щастя, погоджується з цим, адже має бути пара – двоє повноцінних

людей. І більше – навіть не потрібно доповнювати один одного. Це зайве. Жінка не є додатком до журналу і навпаки.

– А знаєш... – сказав на це мій чоловік. – Думаю, що все почалося з Адама і Єви.

– І що ж., – усміхнулася я, сподіваючись почути відому з Біблії історію.

– У мене є друг єврей, – відповів чоловік, – котрий розповів мені про неточний переклад Книги Буття з давньоєврейської. Виявляється, що Єву зробили не з ребра Адама, а нібито Адам був розділений навпіл по ребру: на себе самого і свою жінку...

– Так звідси і пішли дві половини з одного цілого? На дві тисячі років?!

– Мабуть, так, – погодився чоловік. – Це більш-менш правдоподібно.

Мене і справді привабила ця тема, і вже за якийсь час я показала чоловікові інформацію про те, як нібито в Біблії зазначено, що Єва виникла не з ребра, а з іншої кістки, яка в сучасній науці відома як бакулум. І знову така прикра помилка сталася через неточний переклад...

– Це, так звана приапова кістка, – пояснив чоловік, – наявна в статевих органах багатьох ссавців, навіть у людиноподібних мавп. Але в чоловіків її немає.

– Так тут і йдеться, – звернула я увагу, – що після появи Єви цієї кістки в Адама не стало, тобто, і в усіх наступних поколіннях чоловічої статі. А ось у народі існує повір'я, що подібну кістку можна мати в себе вдома у вигляді амулету для удачі та життєдайності. І це означає, що люди таки щось про це знали...

А взагалі історію з Адамом і Євою збагнути складно. Тому і є вона таємничою для розкриття якогось певного змісту. Отож, із праху земного Бог утворив Адама, це ім'я означає – «червона глина» або «земля». Ім'я ж Єва означає – «та, що дає життя». Логічно, гадаю, що спершу бездушний Адам став живим лише після певних маніпуляцій: Бог вдунув у нього дихання, а от Єва – саме життя, яким вона поділилася з іншими. Можливо, це і є той символічний образ зрілого і спокусливого яблука?!

І де взагалі взялися яблука, якщо Біблія не дає точного опису ні дерева, ні його плодів. Відомо, ця рослина має назву «*Дерево пізнання добра і зла*». І це не означає, що в раю не планувалося зло. І дерево як спокуса – росло! І перше своє випробування Єва не пройшла, не витримала, з'їла заборонений плід. І якби я запитала, навіщо всі ці випробування, чому не дано людині просто жити і насолоджуватися життям, то відповіді все одно не почула б. Доведеться лише змиритися з тим, що саме з вини першої жінки людство позбулося раю. Божої благодаті!

А жорсткі закони наведеного у легендах раю у багатьох випадках нагадують реалії нашого життя. І ще цікавить, яким чином прижилися у світі добро і зло, як вони співіснують, і чого найбільше? Різниця чоловіка і жінки, як бачимо, закладена ще в раю.

Якось одна знайома психологиня розповідала, що коли подружні відносини загострюються, вона пропонує чоловікові потанцювати або з'їсти яблуко. Спрацьовує!

– Кожна жінка, заявила вона безапеляційно, – має добре вивчити характер свого обранця, до дріб-

ниць. А потім планувати з ним спільне життя.

– І справді, – підтримала я свою співрозмовницю. – Нині не Адами творять своїх Єв, а навпаки. І кому з жінок це вдається, – пара щаслива. Це і є мистецтво бути жінкою, стати йому гетерою, а не сварливою другою половиною навпіл розрізаного яблука...

Уже відомо, що природно, який би потужний не був чоловік, жінка все одно сильніша. І лише вона постачає його енергією для виконання життєвих планів. Безумовно, ми всі різні, зі своїми переконаннями та звичками, судженнями і дивностями. Але стандарт існує.

Поряд із пасткою про дві половинки недалеко лежить міф про неподільне «ми». Вірно щодо цього зауважив Далай-лама: *«Пам'ятай, що найкращі стосунки – це ті, в яких ваша любов один до одного вища за потребу один в одному»*. Ми – це я і ти, і начебто усе добре, якщо це не психологічне злиття. Саме воно успішно ховається під маскою любові.

Так, ми і справді радіємо, коли мислимо в унісон, наші думки й оцінки збігаються, ми разом у захваті від однакових фільмів і книг. Здається, між нами немає кордонів. Відбувається те, що називається міцним приростанням. Проте саме воно у житті часто завершується якщо не трагедією, то розлукою. А все ж так було добре...

І саме міцне приростання засліплює людину, позбавляє її оточення, улюбленої справи, здатності мислити і вирішувати самотійно, адже мозок підказує: *«Нічого не роби, не порадившись з чоловіком!»* Міцна пастка.

Таке психологічне злиття віддаляє від істинних стосунків один з одним. Тож на кого направлене «ми»? На рідних, знайомих, сусідів? Та їм однаково, чи ви: Я плюс Я, чи ви – «ми». В якийсь момент Его одного з двох у парі таки спробує виокремитися, і це буде кінцем стосунків.

– І є простий спосіб перевірити, – розповідала психологиня, – наскільки ви на шляху приростання. Якщо маєте відчуття провини або образи на партнера, або те й інше, то очевидно, що процес пішов...

– Так, – погодилася я, – часто ми ображаємося на партнера, або й на рідних, не знаючи за що. Проте образа – підсвідома помста іншому, що той не зважив на ваші забаганки.

– При здорових стосунках, – пояснювала співбесідниця, – до прохання іншої людини ставляться як до побажання, а не наказу. Коли ваш партнер про щось просить, то це не означає, що ви повинні одразу ж виконувати. Кожний має право зважити, зможе він це, чи ні. І при тому відмова має бути легко прощеною. Тоді це і є – не приростання.

Якщо стосунки будуються на любові, а не на втраті себе самого, то стануть вони резонувати між двома душами, на що обов'язково світло і позитивно відгукнеться Всесвіт. Він має свої закони, які виконуються безумовно. Закони добра і справедливості. Свободи і самодостатності.

Глава дев'ята

Пастка: «чоловік-батько». Самодман.

Іноді доводиться чути: «У мене хороший чоловік, він мені, як батько!» Хоча нібито й зрозуміло, що батько і чоловік – різні ролі...

То що ж являє собою батько в загальних рисах? Передусім, це рідна по крові людина, котра присутня в твоєму житті як даність, в результаті факту народження. Прямий обов'язок батька – давати. А якщо в чоловікові дружина бачить батька, вона підсвідомо від нього чекає дарунків: квартиру, машину, гроші... Не отримавши бажаного, вона замість любові почне вирощувати в собі обиду. Спочатку на чоловіка, а потім – і на цілий світ.

А що ж чоловік? Хоча нам, жінкам, і хотілося б думати, що він рідний, проте це далеко не так. Ось по духу трапляється близькість, яка частіше проявляється в екстремальних ситуаціях. Вони завжди вимагають від нас якоїсь певної боротьби за щось...

Залежність жінки формується на підставі змішуваних понять «чоловік-батько», суть якої – за будь-яку

ціну лишитися з обранцем. На жаль, чоловік, будучи в ролі «психологічного батька», може дозволити собі багато морально заборонених речей: повчати і при-нижувати дружину, «виховувати» – піднімати на неї руку. Адже «дитина-дружина» має бути покарана за непослух. Дорослих людей якось не прийнято ставити в куток, їх заганяють в тупик, лишують у лабіринті, а то й – у безвиході. І жінка сама підсвідомо дає на це право.

Відсутність розуміння, що такий зв'язок ненормальний, штовхає партнерку до поведінки дочки, яка колись у майбутньому стане дорослою і незалежною. Пастка! У більшості випадків на це витрачається половина подружнього життя.

За цей час партнер встигає вгамувати свою чоловічу жагу «на стороні», бо якось із «дочкою» йому не зовсім те, що треба... А згодом і самому набридає роль батька.

І коли хтось із жінок жаліється подругам: «А мій чоловік гуляє...», то варто замислитися, яку роль обрала для себе в родині ця зраджена жінка. А взагалі, я твердо переконана, якщо в родині любов, там ніколи не буде зради.

А в ситуації, коли жінка відчула і вже побачила наслідки своєї недорослої – підліткової поведінки, що вимагатиме? Вона ж сама дозволила бути не головною, а другорядною. І якщо справжній батько може простити своїй дитині все, то чоловік – ні! Навіть запевняючи, що забув, він пам'ятатиме все до дрібниць!

Результатом виходу з цієї пастки буде відмова від зайвих очікувань, породжених власним обма-

ном себе самої, що поряд – чоловік, як батько. І це важко. Мало хто має силу розбивати власноруч збудовані повітряні палаци.

Не думаю, що сучасні дівчата, котрі шукають собі замість чоловіка – «чоловіка-батька», оминуть сумну долю, в якій би не програвалася подібна ситуація з печальним кінцем.

– Знаєш, – розповідала я своєму чоловікові, – пишучи це, уявляю гарно розквітлу квітку в вазоні на просторому підвіконні, але дуже нахилену вбік. Я підставляю їй мініатюрну драбинку, прив'язую червоною стрічечкою стебло і сподіваюся, що квітка випрямиться, потягнеться до сонця, і все буде гаразд...

– Не ідеалізуй! – зауважував він, слухаючи мене одним вухом, так як його думки зазвичай витали далеко.

І чомусь пригадалося, як після десяти років подружнього життя він, як на мене, в якусь несподівану мить запитав: «А тобі не здається, що ти сидиш у мене на шиї?» При цьому він посміхався і пильно дивився мені в очі, спостерігаючи за реакцією.

Зреагувала моя нервова система – пекельний мороз пробіг по спині, незважаючи, що ми якраз були на морі. Перший і останній раз удвох.

За одну мить, рік за роком, переді мною пролетіло життя, і я зрозуміла, як легковажно я повелася, коли ми розписалися. І не він, а я потрапила в його пастку. Я тупо піддалася на його щоденні прохання і пішла з роботи, яка приносила мені кошти, задоволення і навіть статус. Я щиро вважала, що роблю для нього добро. І що він це оцінить належним чином.

За його волею і власною згодою я змінила державну службу на приватно-домашню.

І ще мені пригадалося, як спочатку, на кожному кроці, чого б це не стосувалося, він охоче підкреслював: «*Сам! Я сам!*». А я-то думала, що таким чином він стверджується в моїх очах, обираючи роль «чоловіка-батька». Добровільно. Хоча з часом певно зрозумів, що зробив неправильно.

Ви запитаете, а що ж тоді сталося? А нічого! Просто про себе нагадала пастка. Та й не важливо, коли б це відбулося, воно – неминуче. А я? Ні, я не образилася, я просто ніби захолола на три дні...

– Ну що? – знущаючись прошепотіла підсвідомість, – я була права, коли говорила тобі: «*Не довіряй свою долю іншій людині. Ти за це заплатишся!*»

– Так, це була фатальна помилка! – погодилася свідомість, яка не хотіла вірити, що так підступно зраджують надії.

– А що ж таке надії? – розмірковувала підсвідомість. – З того ж кошика, що і мрії! Таки варто прислухатися до душі...

Боже мій! А скільки разів я мріяла, як ми, десь після сімдесяти, прогулюємося берегом моря, диhaємо божественним адриатичним повітрям, бо ж саме Хорватія прив'язала чоловіка своїм корінням.

Та й моя душа так і не відмовилася від цього бажання. І якщо воно і здійсниться, то в якомусь наступному житті. Обов'язково.

*Глава десята**Письменники. Література.
Духи...*

А зараз я сиділа на роботі, від якої уперше не відмовилася, коли її запропонували. Вірніше, коли на неї обрали. Це рішення далось важко, адже залежність від чоловіка зв'язувала мені руки. І вона, по суті, нікуди не дівалася, бо він зміг влаштувати все так, як було вигідно йому. Однак і з мого боку це вже був крок до волі, хоч який, а крок! Чоловік погодився, моя нинішня посада йому імпонувала, а за мною лишився увесь обсяг роботи прес-секретаря фонду роду.

Здавалося, з часом я таки ставала іншою, хоча перечила своїй сутності. Я пам'ятала роки й уроки беззавітного служіння і його оцінку своєї праці. І коли мій затурканий мозок нав'язливо штовхав допомагати своєму «босові», коли той про це не просив, я тихо наказувала собі: «*Стоп. Ти знаєш, чим закінчуються твої «вилазки» з шкіри...*». І якийсь час це працювало.

Не буду приховувати, література забирала чимало енергії, а психологія – часу. І якщо хтось подумає,

що цей опис містить лише автобіографічну сповідь, то – ні! Це, сподіваюсь, – книга, плід моєї уяви. Все може бути доволі суб'єктивним, з погляду жінки. Бо ж іноді, як і будь-кому, дуже хочеться бути ідеальнішою, мудрішою, кращою...

До спілки часто навідуються молоді автори. Перспективні і просто талановиті. Вони, наче бджоли до меду, тягнуться до НСПУ, лишають свої рукописи з проханням оцінити їхню працю, допомогти видати першу книгу і т.п. При спілці діє літературне об'єднання. На першому засіданні, зазвичай у вересні, йдеться лише про літературу. Що це таке? Хто і як береться за перо? І ось, приміром, книга Василя Бондаря «Важкий хрест чи лавровий вінець?».

«Я розумію, – пише Василь Захарченко, – що всі люди в дитинстві – митці, неабиякі фантазери, світ сприймають через образи, але дорослішаючи втрачають цю здатність. Відбувається своєрідна мутація душі, і тільки окремі щасливці (а може, нещасні?) на все життя лишаються десь глибоко, на самому денці душі дітьми. От вони й стають письменниками».

«Очевидно, – ділиться думками Олександр Яровий, – письменник носить у собі якісь невидимі дріжджі, на яких розбухають враження від навколишнього. І щоб тебе не розірвало розбухлими враженнями, ділишся ними. Добрий ділиться по-доброму – і у сприймача лишається на душі якась лагідна теплота. Недобрий просто звільняється від негативу – і після таких творів, які краще назвати газовими атаками, душа запаморочується, отруюється, стогне... Але це вже сфера, до якої, гадаю, дійде хіба філологія грядущого. Бо ніякі наукові параметри не окреслять дух твору».

Загалом, багато книжок довелося перечитати. І справді, заворожує текст, пройнятий світлом, навіть коли і йдеться про біль. Текст, від якого стаєш кращим усередині самого себе, зізнаєшся, що це твоє, те, про що не раз думалося і мріялося. Хоча мій чоловік завжди підкреслював, що текст має бути вибуховий, такий, що шокує! І основне, як я уже зазначала, – тривимірний і магічний. Ось тоді книга і залишиться жити.

А як і справді стають письменником? По-різному. Кого з дитинства дістає уява, кого спонукують легенди й перекази, хто цікавиться мовою чи історією, а хто – закохується і виплескує душу у світ усіма барвами веселки. І зупинитися не може. Закоханість у когось переростає в любов до літератури. А взагалі слово – то дар Божий, свідомий *«провідник світла чи темряви»*. Воно або животворяще, або ж руйнівне. І, я би сказала, – потужний засіб і джерело творчості, з якого заряджаються людські душі, стаючи воістину живими.

– Енергія... – кілька разів повторює мій чоловік. – Але ти й уявити собі не можеш, скільки енергії мені доводилося витратити, аби викликати дух людини. Іноді для такого ритуалу я готувався кілька днів. Адже, чим глибший у поколіннях родич, тим складніше викликати його на діалог. Тепер я роблю записи, дуже цікава інформація для Родової книги...

За мить він продовжує розповідати.

– За цей час, відколи я знову повернувся до життя, я себе не впізнаю. Не стало проблем з енергією і головне – зі спілкуванням з померлими. Вони охоче розповідають мені усе до дрібниць. Будь-яке життя,

яким я цікавлюсь. І всі вони знають мене так близько, ніби я не з тобою тут, а між ними... Сто-триста років – немає різниці. І я таки готуюся до духовної зустрічі з королем Хорватії – Мирославом, котрого за легендою у 949 році вбив повсталий бан Прібіна...

Підтвердити, що після раптового зникнення і несподіваного повернення чоловік виглядає так, як раніше, – було б неправдою. Він став іншим.

– Розумієш, – якось дивно посміхається він, – коли я спілкуюся з духами, відчуваю неймовірну легкість, ніби і сам дух...

– І таке трапляється? – обережно цікавлюся я.

– Трапляється все, що завгодно, – відповідає він і знову посміхається, – головне, що у мене вже є завершений родовід моїх предків від самого короля, в якому аж п'ять тисяч душ! У цьому житті я, певно, виконав свою місію. Більше того, знаю, що звільнив рід, наскільки зміг, від родових гріхів. Склав надзвичайно точну генеалогію мертвих і живих. Можливо, тепер я зробив більше корисного, ніж за всі свої попередні життя.

Слухаючи його, міркуючи про нас двох, мимоволі поглинаю в роздуми і якось миттєво ніби записую взятий з глибин підсвідомості висновок: *«Безперечно, зустрілися дві закоханості. Моя жіноча і його чоловіча. Моя закоханість переросла в любов до нього. Його закоханість переросла в любов до роду. Я живу любов'ю до нього, а він живе любов'ю до роду. Без такого жорсткого досвіду ми б не були тими, ким стали. Однак, є і те, що об'єднує нас міцно: і моя, і його любов – жертвна і самотня»...*

Глава одинадцята
Магічна енергія.
Ефіреїор. Маги.

Магія... Про неї мій чоловік міг розповідати годинами. А я спочатку, як і більшість жінок, явно зі змішаними відчуттями сприймала почуті знання, гадаючи, що ними можуть володіти лише обрані. А їм, скажемо, дозволено згори користуватися чимось надприродним і таємничим.

– Знаєш, – якось нібито ненароком обмовився він ще на початку нашого спільного життя, – я обрав тебе, бо відчуваю певну спорідненість і те, що ти добре піддаєшся навчанню. Знання тебе не обтяжують, навпаки – підносять. Я прочитав це у твоїх віршах... Ти можеш бути мені парою.

Тоді я ще не розуміла, про що йшлося...

– Хочеш, – запропонував чоловік вже після зникнення і повернення, – я навчу тебе літати? Це тільки базова здатність, якою володіють практично всі маги.

– Спробувати можна, – погодилася я.

– Це просто. Ти маєш достатньо володіти своєю магічною силою. А, сівши на мітлу, можна злетіти

кількома способами. Приміром, інтуїтивно відірватися від землі може будь-хто, навіть маючи мало такої сили. Для мага мітла – основний засіб пересування.

– Про мітлу я дещо знаю, вона один із найдавніших магічних інструментів. У сучасних практиках мітла найчастіше використовується в ритуалах очищаючої і захисної магії. А ще це – натхнення...

– Мітла, – зауважив чоловік, – вважається не тільки символом захисту. Сьогодні деякі ритуали заручин містять стрибки через мітлу. Вважається, що таким способом пара благословляється силою родючості.

– Магічна мітла, вона ж особлива?

– Звичайно! Палицю роблять з ясеня, прутики – з берези, обплітають і скріплюють вербовим гіллям. Усе символічно. Ясень несе захист, береза – очищення, а верба присвячується Богині Місяця. Особливо добре, якщо в день літання рано зійшов Місяць...

Слухаючи чоловіка, я пригадала роман Михайла Булгакова «Майстер і Маргарита», де автор описує відчуття польоту жінки і пережиті нею почуття: *«Невидима і вільна!»*

– Уявний політ на мітлі, – говорив чоловік, – це, безумовно, потужне ресурсне підживлення. Мітла між ногами відьми – фалічний символ... І ще потрібна спеціальна літальна мазь, або чарівна.

– Так, так, – подумала я, – у Маргарити був крем «Азazelло». І запитала: «І яка ж вона, мазь?»

– Рецепти різні і зв'язані таємницею. Але відомо, що використовуються у практиках пророцтва і шаманства, астральних і медитативних подоро-

жей, для виклику видінь і віщих снів. Загалом, – для отримання знань. То що, спробуєш?

Після недовгих приготувань і короткої консультації я і справді легко піднялася на рівень другого поверху палацу і почала заглядати у вікна. Проте це не виявилось цікавим, адже в кімнатах було темно. Я ще трохи політала над усією замковою територією, над річкою, де на пристані стояли кілька катерів. Людей не було, тай і бути не могло. Простора територія належала до заповідної зони, і відвідувачів пускали лише у призначений час. Сонце сідало. Вечоріло.

– На подібну екскурсію варто було б злітати до міста, позаглядати у вікна, – посміхнулася сама до себе, – основне і справді – не пояснимо відчуття свободи! Абсолютної свободи! *«Справжня відьма, – пригадалося десь прочитане, – абсолютно вільна. Завжди! Потрібно лише набратися сміливості і зробити крок у сяючу безодню!»*

Наступного разу мій чоловік розповів мені про передачу магічної енергії.

– Цим, – пояснив він, – володіють навіть діти. Дуже цікаво і просто фантастично.

– Зовсім недавно, – зауважила я, – мені довелося редагувати книгу, в якій ішлося про одне давнє плем'я, усі люди якого володіли чарами. Вони вміли концентрувати магію в руці, утворювався згусток щільної енергії, енергетична кулька, якою цілили у своїх ворогів і перемагали.

– Так, таке існує і нині. Цим володіють надчутливі люди, екстрасенси... Цікаво, що енергія прагне звідти, де її багато, туди, де її мало. Я також добре цим володів, коли займався психотерапевтичною практикою.

– І що це давало?

– За допомогою енергетичної кульки можна досягнути багато чого: пробуджувати свій і чужий організм, заповнюючи його та окремі зони тіла енергією. Заряджати амулети, активізувати чакри. Особливо приємно працювати з егрегорами. Знаєш, що це?

– Не зовсім...

– Егрегор дослівно – «*дух-охоронець*», а ще здавна – «*душа*», «*ментальний конденсат*», який породжує думки та емоції людей. Офіційна наука його не визнає. Проте Серж Ютен визначив його як «структурну психологію народу». Вона, народна енергетика, об'єднує сотні тисяч людей. Як і легенди, які прописують традиції для ідентифікації нації.

А Франсуа Менон виділив шість «глобальних егрегорів» або сил, породжених думками людей: добро і зло, життя і смерть, порядок і хаос...

– А взагалі, як зробити енергетичну кульку? Що потрібно для цього? Знову скажеш, що це не складно?

– Не складно, – посміхнувся чоловік. – Потрібні бажання, вміння керувати своєю увагою. Ну ще – певний досвід медитації, навички і міцні руки...

– І я також можу?

– Якщо захочеш, так. Зараз я більше здивований тим, що можу бачити усі свої попередні життя. Ніби відкрилося ясновидіння... Я і сам не уявляю, з чим маю справу.

– Так це неймовірно! – вставила я.

– Так, і справді. Кілька днів тому я був на зібранні дуже відомих і впливових магів. Що цікаво, одразу ж запитали, з якої причини я став магом. Я відповів, що ці знання – моя еволюція і що для мене

це природно. Були маги, які розповідали, що, йдучи в магію, намагалися просто втекти від звичайного життя, розчарувань. Частина магів стверджувала, що магія допомагає мати чималі кошти. Проте це дуже ризикований шлях. Уяви собі, що людина, котра йде в магію, це – будинок, який має кілька поверхів. Магічна свідомість – це надбудова над цим будинком, в якому усе на цей час повинно бути ідеально. Добре здоров'я мага передбачає практику цілителя. Матеріальне і особисте життя не повинні бути проблемними, а реалізація в соціумі – в нормі.

– Отже, – уточнила я, – якщо у мага все в порядку, лише тоді він має право займатися чародійством. Якщо ні, то магічна енергія направиться проти нього ж самого...

– У магію варто приходити тоді, – підсумував чоловік, – коли за життя ти досягнув потрібних знань, зберіг здоров'я, маєш достаток. Заробляти на магії не можна.

– А якщо не заробляти, то для чого людині брати на себе таку серйозну відповідальність, – запитала я. – Це ж, по суті, і неймовірно важко...

– Тут так, або маг задоволений своїми діяннями, або стає відлюдником. А є ж і випадки, коли людині даються магічні сили у спадок або з інших причин. Загалом, від будь-якої роботи в житті людина має отримувати задоволення. Бачити результат. Ти ж, наприклад, відчуваєш насолоду, коли пишеш? Я спостерігав за тобою.

– Але мені і на мітлі сподобалося, – усміхаючись відповіла я. – А ще – аби з тобою...

*Глава дванадцята**Пастка:**Близькість. Рідні і чужі.*

Іще на початку подружнього життя я, ніби ненароком, запитала у чоловіка, чи відчуває він, що ми стали рідними. Адже є жінки, котрі свято вірять, якщо з чоловіком в одному ліжку, значить, рідні. Тоді мій чоловік нічого не відповів, перевівши тему в інше русло. А значно пізніше вирішив сформулювати свою думку так: *«Якщо дружина і чоловік мають спільних дітей, то це їх певним чином ріднить, хоча вірніше було б – по-справжньому зближує. Лише батьки і діти – рідні»*.

– А якщо в родині дітей немає? – спробувала уточнити я.

– Така пара близька, але не рідна. Проте, як показує моя практика, люди часто змішують поняття «рідний», «чужий», «близький»... Незаперечно – ріднить кровність. Скажемо, природа обирає двох, а від них іде родовід. Але певна частина нас із чужою людиною поводить, як із рідною, і таким чином про-

тестує проти реальності. Не сприйняття реальності викликає невроз! От через що чимало пацієнтів із таким діагнозом.

– Але, – заперечила я, – сприймати чужу людину близькою може лише зріла людина.

– Тому не раз і запитують: *«Якщо вважати, що чоловік чужий, то як із ним жити? Як з рідним, чи як з чужим?»* І я намагаюся пояснити, що між цими двома поняттями стоїть третє – *«близька людина»*. А от стати близькими дається нелегко.

– І справді, – міркувала я, – дуже часто в родині «він і вона» – далекі один від одного люди. І тоді здається, аби ми були рідними, то такого не було б. Хоча і рідні люди можуть бути як близькими, так і далекими. А чужі бувають близькими...

Якось один знайомий психолог висловився: *«Мистецтво порятунку стосунків між подружжям полягає в тому, що потрібно зближуватися з чоловіком, як з чужим, але не робити його рідним...»*. От і виходить, що чоловік і дружина чужі, але не рідні. І коли дружина це усвідомлює, вона не буде ходити вдома у запряному і зношеному халаті з думкою: *«Нікуди чоловік від мене не піде, нехай сприймає такою, як є»*. Найгірше, що впливає з таких відносин, так це те, що психологічно людина не може розірватися, спрацьовує пастка приростання. До того ж, свого «рідного» один з пари залюбки «перевиховує», а спільне життя перетворюється на нескінченний діалог з'ясування стосунків.

Міцна пастка чекає і на жінок, які з одною людиною одночасно експериментують усі види психологічних стосунків. Чоловік у них стає уособленням виконавця жіночих забаганок.

Тема близькості, звичайно, виходить за межі чоловіка-жінки, тут безперечно присутні діти, батьки, брати і сестри, і навіть домашні улюбленці. Вони живуть з нами і стають повноправними членами сімей.

Не уявляю, як би я змогла пережити зникнення чоловіка без своєї киці, коли моя душа боролася із затяжною депресією. І зараз вона успішно виконує сеанси кототерапії, вважаючи, що і я теж їй близька подруга.

А почалося з того, що десять років назад, одного листопадового дня, на порозі багатоквартирного будинку, де ми на той час жили, з'явилося приблизно двомісячне кошеня. Хтось підкинув його, застуджене і кволе. На підборідді, на фоні білої шерсті, красувалася симпатична чорна цятка. Великі зелені оченята сльозилися, і під носиком також було мокро. «Маленьке, – подумала я, дивлячись на кицю, – хто ж зміг тебе викинути на вулицю в такий холод?» На другий день зранку воно вже сиділо під нашими дверима.

– Це знак, – вимовив чоловік, побачивши цей чорно-білий клубочок. – Воно обрало нас.

Дещо дивне трапилося пізніше. А поки в тамбурі, біля вхідних дверей до нашої квартири, я поставила коробку і мисочку з їжею. Я і справді не знала, що робити з кошеням, адже ми вдвох з чоловіком часто їздили в інші міста України, часом – і за кордон.

Проте підштовхнув до рішення взяти котеня сусід через стіну. Йому не сподобалося, що ми пригріли бідолаху, і він почав виносити коробку з котеням на вулицю, ставлячи її на землю під свій балкон.

Таке тривало три дні, а ввечері мешканці зверху розповіли, що цей дідусь випав зі свого другого поверху і потрапив до лікарні. Усі були здивовані, адже такого тут ніколи не траплялося. Особливо дідусь не постраждав, а, як говорять, відбувся легким переляком і кількома переломами у свої вісімдесят.

Мій чоловік приходив з роботи пізно, часом – майже вночі, а цього разу – раніше. Я розповіла йому цю пригоду. На що він посміхнувся і сказав:

– Це наша Гламура скинула діда з балкона!

– Ти це серйозно? – перепитала я.

– Серйозніше не буває... – відповів чоловік і пішов до свого кабінету.

«Щось в цьому є! – подумала я. – Але ж хто повірить?» Чоловік ніби прочитав мої думки та озвався з кімнати: *«Вірити можна в усе, що завгодно. Ми не бачимо і не знаємо жодного зі світів навколо нас, крім того, в якому існуємо. Тварини відчувають значно більше. А якщо врахувати, що вони володіють гіпнозом на відстані, то...»*. Кілька днів ця подія сиділа в моїй голові, і я, дивлячись на кицьку (а це була дівчинка), думала, що і в тварин є те, що між людьми. Ми самі обираємо тих, кого називаємо рідними або чужими. Або просто стаємо близькими.

*Глава тринадцята**Пастка: Чоловік «повинен заробляти».*

Мистецтво створити сім'ю і радіти щастю підвладне далеко не всім. Адже і справді це – мистецтво, якому треба наполегливо вчитися. Усе життя! За власним бажанням ми вчимося водити машину, плавати, малювати, співати... Чого завгодно! А бути зрозумілими один одному – ні! Ми чомусь вважаємо, що і любов прийде сама, і сімейний побут сам собою влаштується, і особливі питання взаєморозуміння – також.

До цих особливих питань, переконана, належать сімейні кошти й усе, що з цим пов'язане. Тонни душевних мук добровільно покладено на олтар матеріальної сторони сімейного життя.

Скажу без перебільшення, з одного боку мій чоловік – унікал, а з іншого... Маючи психологічну практику, він міг пояснити, як на мене, усе, що коїться з людиною і поза нею. І що спочатку дивувало, так це те, що своїми знаннями вдома він нехту-

вав свідомо. Або мною... Він поводився так, нібито був звичайним, без освіти, з усіма притаманними нам вадами. Згодом я зрозуміла, що соціальний статус обмежує людину рамками професії, а сімейний статус обмежень не має.

Так, я ображалася, сама не знаю на кого більше: на себе чи на нього. І про це свідчила моя поведінка. Якщо попервах я була безкінечно відкрита, то з часом, як тільки могла, стала закриватися: *«Ти все одно його любиш!!! Спостерігай, просто спостерігай, і це тобі колись знадобиться для книги»*. Будь-якої миті ми можемо обирати собі інші ролі, так само, як і купувати новий одяг.

– Знаєш, – якось повернувшись з роботи, ще з порога, гукнув чоловік. – Сьогодні на прийомі одна молода леді дві години мені доводила, що чоловік повинен заробляти гроші, а жінка витратити на сім'ю і себе кохану. І це нормально, чуєш?

– І що ж тут такого? – відповіла я. – Ти ж, сподіваюсь, не розвіяв її ілюзії?

– Намагався. Але не зміг. Вона пішла зі своїм переконанням, явно нещасна. Я запитав, чи має вона хоч якісь кишенькові кошти, відповіла, що чоловік видає їй певну суму на тиждень. *«Так що ж вас не влаштовує?»* – уточнив я. *«Не влаштовує те, що чоловік заробляє недостатньо, рахує кожну витрачену мною копійку, ще й вимагає докладного звіту...»*. «Ну, якщо вам не вистачає, то, можливо, варто було б і собі підшукати роботу?» *«А навіщо тоді мені чоловік?»* – обурилася жінка.

В ідеалі, подумала я, гроші в родині мають бути спільними, ділитися наполовину, а заробляти їх мо-

жуть як чоловік, так і жінка. Або ж прямо виконуються попередні домовленості, угоди...

Пасткою для жінок у цьому важливому питанні є не лише те, що чоловік «повинен заробляти», але й те, що жінки переважно обирають передусім забезпечених і перспективних чоловіків. Змішуються сімейні і соціальні стосунки. Статусний чоловік, звісно, не бідний, проте він і не є спонсором жінки. Багатство, як основний інструмент вибору чоловіка, часто супроводжується самотністю жінки, яку заточили в золоту клітку. До того ж, міркувала я, соціальний статус чоловіка безпосередньо впливає і на місце дружини в соціумі. Приміром, шлюб за розрахунком – і хороший, і водночас ризикований.

– По суті, – уже додав мій чоловік, коли готувався вечеряти, – подружжя – рівноправні партнери, і навіть коли основне забезпечення родини відбувається з боку чоловіка. Тоді прямий обов'язок дружини – надихати і підтримувати коханого! Чи не так?

– Так, – посміхнулася я, розуміючи, що це вже стосується мене. Але ж я – така ж жінка, як і усі. І мені подобається вислів Чарлі Чапліна: *«Жінка може зробити мільйонером будь-якого чоловіка-мільярдера»*.

– До речі, – продовжував тему мій чоловік, – люди, які живуть бідно, мають ілюзію, що міцне матеріальне становище вирішує проблеми взаємостосунків і любові. А от багаті позбавлені навіть такої можливості мріяти. *«Сім'я і створюється для того, щоб людина могла відпочити і відновити свої витрачені сили на соціальні битви»*, – процитував він когось із відомих психотерапевтів. Тільки вдома ми можемо зняти соціальну маску і побути самим собою.

– А як же з грошима? – хотілося запитати мені, але не змогла. Пригадалася розмова з однокласником.

– А чому я повинен звітуватися? Свої гроші я зберігаю окремо, щоб дружина навіть і не здогадувалася, де і скільки їх у мене.

– А як же тоді зі спільними грішми? У вас у кожного свій гаманець?!

– Виходить, що так. І мене це влаштовує.

І ще я пригадала давню історію знайомої вчительки музики, котра вирішила вдруге вийти заміж. Майбутній чоловік мешкав у іншому місті, також викладав музичне мистецтво. Освічені, мали подібні професії. Вона виїхала. Здавалося, все мало б бути прекрасно. Та якось несподівано я побачила її в обласній філармонії. Одну.

– Бачиш, – розповіла вона після концерту, – я навіть не уявляла, що нібито закоханий чоловік із першого дня після невеличкої весільної вечірки може заявити, що його гроші – це його, а мої – це мої. А я відповіла йому, що роздільний гаманець у подружжя – це так само не природно, як і роздільне ліжко. Зібрала свої речі і повернулася додому. Одне шкодую, що тоді через нього втратила хорошу роботу. Незабаром знайшла іншу. Згодом зустріла справжнього чоловіка, і у нас все гаразд...

Рішучість цієї жінки вразила мене по-доброму. Вона не стала випробовувати долю, перевиховувати чоловіка, мучитися сама від несправджених надій. Живучи з чоловіком багато років, я навіть не замислювалася, скільки в нього грошей, де вони зберігаються і як він ними розпоряджається... *«Мені достатньо того, що я маю»*, – заспокоювала себе, коли ця

тема виникала спонтанно. Проте не завжди мій мозок схвалював цю думку. І тоді відповідні емоції миттєво псували настрій. Звісно, і підсвідомість одразу ж втручалася в монолог, нагадуючи, що завжди права.

Інша моя знайома, котра після тривалого спільного життя нарешті наважилася піти від чоловіка, жалілася:

– Після розлучення, і мені про це вже повідомили, я залишаюся ні з чим, буду навіть шукати, де жити.

– Як це? – здивувалася я. – Ви стільки років були разом!

– І що з того? Квартиру, в якій ми ще живемо, він, як виявилось, давно подарував сестрі, машину – брату, а дачу – племінникам. Я здогадувалася, що була для нього завжди чужою. Надіялася, що колись усе зміниться, він стане іншим. Як тільки я старалася стати йому рідною!.. Не змогла.

– Не може бути, щоб він так з тобою вчинив! – знаючи її добре серце, не повірила я почутому. – У вас були спільні кошти, які ви збирали, зберігали...

– У нас не було дітей. А коли ми одружувалися, він мав майно, а я – ні. Ось так усе і завершилося, як починалося. Він вважає, що це справедливо.

– І що, змінити нічого не можна?

– Ні, я все підписала. Усі документи. Все вирішено.

Цю жінку я одразу ж віднесла до інфантильних, яка не стала боротися за свої права. А через трохи часу подумала: *«Мабуть, це і не зовсім інфантильність, а просто фатальність невдалого вибору. А може, боязнь хоч раз у житті, а викликати гнів чоловіка неприємною розмовою? А може...»*. Як же бага-

то може бути припущень і запитань, але, по-моєму, лише одна відповідь: *«Жити з любов'ю і по совісті – велике благо, яке дається не всім. Воно дорожче за будь-які статки. Воно вже само собою є щастя. Певно, ця жінка буде щасливішою без такого чоловіка, і вона побачить свій шлях».*

*Глава чотирнадцята**Somnium.**Духовна або магічна копія.*

Пригадую, ще далеко до свого зникнення чоловік розповідав про цікавий, я би сказала, феномен. Тоді я просто здивувалася, що таке буває, але тепер мені і самій хочеться поговорити про це.

Почну з того, що чоловік напередодні кожного нового року складав гороскопи. Насамперед – собі, відтак рідним і чужим... Усім, хто замовляв. Він і справді, поза всім іншим, серйозно цікавився астрологією. Був обізнаний з працями Йоганна Кеплера, який поряд із Тихо Браге велично стоїть у центрі Праги. Цей пам'ятник відомим астрономам ми бачили, будучи в Чехії. Цікаво, що в науково-фантастичному романі «Сон» (лат. «Somnium») Й. Кеплер уперше порушує тему перебування людини на Місяці.

Проте мого чоловіка зачепило інше.

– Уявляєш, – говорив він із притаманним лише йому блиском в очах, – «сомніум» – означає «сон», «мрії»... А ще – «духовна копія»... Так само, як і тоді,

у XVII столітті, люди не вірили в політ на Місяць, так само і нині, у XXI-ому, не вірять в духовну або магічну копію людини, якою може керувати лише здатний її створити.

– І ти хочеш сказати, що люди, які втрачають рідних і близьких, можуть замовити собі таку копію – *somnium* і жити далі?

– Так. Через якийсь час поряд з'являється померла людина, яка, за магічною суттю, є живою... Просто її дух оселяється в чужому тілі. Можуть бути певні відхилення, але вони малопомітні. Коли раптом повертається втрачена назавжди людина, ніхто не звертає увагу на дрібниці.

– Значить, – міркувала я, – таки можна повернути копію близької людини?

– Можна. За певних умов і почуттів... Якщо цю людину хтось любить понад усе... Більше, ніж себе.

– Дивно-таки... – відповіла я і неждана думка розрізала мою свідомість...

– Так, – відповів чоловік, – я знаю, що ти подумала. У разі моєї смерті у мене є шанс стати сомніумом, якщо ти мене по-справжньому любиш.

– Але ж для цього магічного ритуалу, наскільки я розумію, потрібна людина – маг, алхімік, хтось з таких...

– І я, і ти, – відповів чоловік, – знаємо таку людину. Він професіонал, хімік. З Одеси. Добра, порядна людина. На нього можна покластися. І я вже мав із ним відповідну розмову, адже бачу щодо себе деякі події з майбутнього.

Легкий холодок пробігся моєю спиною. У ту мить я відчула, що моя голова схиляється донизу, крісло,

в якому я сиділа, повільно коливається, і незнайома, але приємна мелодія пливе кімнатою світлими і золотими хвилями...

Отямившись, я здивовано розплющила очі і запитала в чоловіка, про що ми розмовляли. Він посміхнувся і сказав:

– Про Кеплера і його «Somnium». А ще його мати...

– А що його мати? – не зрозуміла я.

– Відомо, що Катаріна Кеплер підказала синові і направила його на шлях астрономії, астрології і його виведених пізніше надзвичайно вагомих законів... У часи інквізиції вона і сама вважалася відьмою, бо на життя підробляла ворожінням і лікувала травами. Вже будучи відомим, Йоганн отримав звістку, що його матір звинувачують в чаклунстві. Аби її не спалили на вогнищі, син бореться з властями цілих п'ять років і домагається її звільнення. Однак після важких психологічних страждань невдовзі вона помирає.

– Не солодко жилося тоді мудрим і розумним жінкам, – поспівчувала я в душі спаленим заживо відьмам.

– Пішли подивимося у нічне небо, – запропонував тоді мій чоловік, – серед іншого Кеплер відкрив закони руху планет, розшукував, вивчав і прекрасно знав усі зірки. Майже п'ять століть віддаляє від того часу, а здається, що він живий. І його місячна фантастика стала реальною.

– А в якому стилі написаний роман-трактат «Somnium»? – поцікавилася я, знаючи, що мій чоловік, як лікар, чудово володів латинню.

– Спочатку, – пояснив він, – Кеплер розповідає від свого імені, але потім нібито засинає і бачить сон. У сні відбувається сюжет книги: міжпланетна подорож і життя на Місяці. До речі, ніхто і ніколи не дозволив би йому написати свою фантастичну книгу, якби він уперше не використав принцип сну. А в кінці книги автор прокидається від шуму проливного дощу...

Дощ... І мені пригадалася заключна фраза із сучасного фільму «Копія людини»: *«Чи можуть у всьому Всесвіті бути істоти, більш дивні, ніж істота, яка називає себе «людиною»? Вона створює і руйнує; вона намацує і робить помилки. Але те, що і вирізняє людину, є здатність навчатися на власних помилках».*

– Somnium... – замислилася я. – Духовна копія людини. Здається, першою (або я помиляюся!) був Ісус Христос. Адже Святий дух Господа вселився в людину, котра і стала Його втіленням на Землі... Можна щиро захоплюватися цим божественним дивом (історією, легендою), сотвореним в ім'я великої любові і пожертви заради людства. І лише віра залишає нам право сприймати цю подію як прояв безкорисного добра.

Глава п'ятнадцята
Пастка: розуміти без слів,
«вбити словом».

«Духовна копія. Фантастика, магія чи все-таки факт, якого пояснити не можна? Не знаю, але щось в цьому є, – пригадала я нашу з чоловіком недавню розмову. – Але якщо він заговорив про це, значить, це важливо. І ще я помітила, як тільки починаю думати про любов, про її сакральне значення, якесь невідоме досі знання вибиває мене з колії...».

Безперечно, тему ЛЮБОВІ у цій книзі я мала намір зробити основною. Та коли почала писати, зрозуміла, наскільки вона збита. Ми так багато говоримо про неї, не надаючи їй відповідного шанування, що все, що би я не сказала, може здатися банальним.

Навіть психологічні пастки, в яких проживають сотні поколінь людей, залишаються у їхній свідомості без особливих змін. Чому ж так? І знов повторюся, що саме легенди і міфи, на основі яких вкоренилися судження як про любов, так і про нібито правильну жіночу і чоловічу поведінку у спілкуванні між собою, спотворюють дійсність.

І що цікаво, жінки віками живуть за своїми правилами, а чоловіки – за своїми, начебто хтось і колись спеціально розділив їх назавжди, аби вони постійно доводили один одному щось таке, що лише ускладнює спільне життя і робить його неосяжним для розуміння.

Міркуючи про це, видається істинним, що так само, як і ген бідності в масштабі нації, про який вже говорять відверто, передається із покоління у покоління, так само і ген любові у ще більшому масштабі також мав би прямо діяти в людині. Якщо він існує. І якщо він, скажімо, ще не модифікувався, як вірус, у щось інше. А до вже означеної міфології додається й сучасна, спрямована на досягнення певних цілей. Без відповідних слів і зрілих діалогів...

Головне – ми не вчимося слухати один одного. Можливість слухати і чути дається важко. Кожний з нас перебуває на досягнутому самим собою рівні як сприйняття, так і розуміння інформації. *«Навряд чи є ще якась діяльність або ініціатива, яка починається з такими великими надіями і так регулярно завершується провалом, як любов»*, – пише Еріх Фромм.

Однак спробую заперечити відомому психологу: провалюється не любов, а міф про любов! *«Квітка, на яку ми очікуємо, але подарована без нашого прохання, ні чим не відрізняється від квітки, врученої в результаті озвученого бажання»*, – помічає інший психолог. Тобто квітка є такою ж прекрасною як є. І сама любов є такою як є! Вона – ніби райдуга, а кожний з нас захоплюється кольором, який найбільше припадає до душі. От я, приміром, обожаю фіолетовий і зелений. І моя любов то мудра і сумна, то просто по-дитячому щаслива...

– Якби не він, – жаліється знайома, – моє життя склалося б інакше!

– Вона зіпсувала мені життя, – скаржиться приятелям чоловік цієї ж жінки.

Проблема полягає в тому, що лише ми – хазяї своїх очікувань. Наші сподівання не здатні виходити за межі нас. Бо якщо на це подивитися свідомо, то виявляється, що саме та людина, котра тебе любить, ще й має виправдовувати усі твої очікування. А якщо не справляється з цим, значить, не любить! – пастка, яка руйнує життя.

Інша наявна пастка – кохана людина повинна розуміти тебе без слів. Тобто стати твоїм особистим телепатом. І замість: *«Здогадається він, чи ні?»* варто почати відкритий діалог. Хоча існують і такі жінки, які тижнями-місяцями не розмовляють з чоловіками, караючи їх за те, що вони про щось не здогадалися, щось не виконали... Гра у мовчанку закінчується по-різному. І якою б сильною не була прив'язаність, навіть любов, періоди охолодження неминучі. Люди не здатні *«домовитися»* на емоційному рівні, варто бути партнерами і шукати компроміс. Якось я запитала у давнього знайомого, як він спокійно прожив із дружиною понад сорок років. *«Толерантність!»* – усміхнувся він. – *Навіть якщо немає тої справжньої любові, про яку ходять чутки...»*.

Що ж, на території чоловічого світу, де малувато душевного світла, жінки перебувають у не вигідному для себе становищі. А якщо врахувати, що в стосунках таки немаловажну роль відіграють слова, то ситуація буває різною: лагідною і різкою. Аби поба-

чити душу іншої людини і торкнутися її своїм почуттям, важливо вийти за межі слів. Ми вміємо розмовляти очима, ми можемо мовчати удвох... «Той, хто не розуміє вашого мовчання, не зрозуміє ваших слів!» – зауважує Станіслав Єжи Лец.

Так, слова створені для зручності і спілкування. Але у просторі любові вони не основні. «Краще б він (чоловік, партнер) добрими або корисними діями виказав свою любов, аніж красивими словами без почуттів», – говорять жінки. Усе ж відчувається і вичитується на якомусь високому душевному рівні, підсвідомому, недоступному для розуміння! У ніякий капкан не зможе потрапити душа. У пастку дається ловитися розум, налаштований на свідомий самообман.

Відомий вислів, що важливо не те, що з людиною відбувається, а як вона до цього ставиться, – є завжди актуальним. Коли чую, що «словом можна вбити», дивуюся, пояснюючи, що магія слів – та сама омана. У спілкуванні пари кожний відповідає лише за власні слова, а не за емоційну реакцію іншого. А вони, емоції, і створені для того, аби накривати розум! З огляду на це, людину словом неможливо ні образити, ні принизити, тим більше – вбити! Внутрішня оцінка сказаних слів – наче терези, які здатні зважити і відкинути увесь негатив.

Пастка «вбити словом» пропонує обрати два варіанти: або ти звільняєшся від прив'язаних (прилиплих) до тебе чужих (зовсім не потрібних!) слів, або ти добровільно борсаєшся в словах-обРазах, пригнічуючи себе, плекаючи в собі біль, вирощуючи ненависть. Ніхто і ніколи не може зіпсувати або поліпшити нам життя без нашої згоди. Якщо ми цього не зробимо самі.

Люди різні, як і життєві ситуації. Іноді і справді хтось би із радістю когось «убив словом», аби скинути з себе негативну енергію. Але це не означає, що саме ви повинні її прийняти і стати жертвою. Захищайтесь!

*Глава шістнадцята**Пастка:
Любов і воля. Тюзії.*

Не знаю, як хто, а я після кожного наступного дня народження день-два переосмислюю своє життя з думкою, що живу не так, як хотілося б... Гори нездійснених бажань і хмари мрій постають в уяві. А основне, що час вже давно знайшов для них місце під кладовище. Господи! Скільки ж таких кладовищ у Всесвіті?!

Не уявляю. Проте ми звикли відкладати своє життя на завтра. І нам здається, що це всесильне «завтра» гарантує здійснення всього нашого надважливого! Чергова свідомо пастка!

Пригадуються листи відомих людей... У кожному слові – жаль з приводу того чи іншого, а ось послання: ЯК би вони прожили дане життя заново, якби Бог дав їм другий шанс. Звісно, прощатися таким чином їх спонукали нещасливі події, але, мабуть, саме у таку пору – в час перед світанком – і приходять ясне розуміння того, що життя вдалося, або минуло не так.

От що написав Джонні Велч, хоча довгий час автором тексту вважався Габріель Гарсія Маркес: *«Боже мій, якби у мене було ще трохи життя... Я не пропустив би дня, щоб не говорити коханим людям, що я їх люблю. Я б переконував кожну жінку і кожного чоловіка, що люблю їх, я жив би в любові з любов'ю. Я доводив би людям, наскільки вони не праві в думках про те, що коли старіють, то перестають любити: навпаки, вони старіють тому, що перестають любити!»*

Гадаю, написати подібний лист вистачить мужності, але що він змінить або поверне назад? Я просто зрозуміла, що наша індивідуальність не може належним чином відреагувати на сказане, тому що в кожного – свої звички і погляди. Та одна найвагоміша спільна думка зводиться до того, що аж надто мало ми любимо своє життя і все, що в ньому є. І всіх, хто трапляється нам на життєвому шляху. Хоча... від самого народження нам дається прекрасний дар любити, а ми щоразу відхиляємо його, шукаючи для себе щось інше.

Гірше того. Спокуса замість власного життя прожити чуже – величезна! А роблячи це, вважаємо, що нібито доказуємо комусь: коханим, рідним, друзям свою відданість.

Сотні разів я, будучи вже дорослою, пробувала зупинити своє нестримне бажання жити життям чоловіка, нехтуючи власним. Проте зранку наступного дня я знову зрадливо (по відношенню до себе) поверталася до беззавітного служіння. Щиро втішаючи себе, вірніше, обманюючи, що «його історія» – це і моя історія! Я і далі вірно займалася справою

Його життя – генеалогією його роду. А чоловік пояснював, що титульне прізвище (від якого пішов великий рід) – особливе, і родовід він вів саме за прізвищем. Хоча існує думка, що родовід розглядається і по жіночій (материнській) лінії, і тоді прізвище, яке не раз змінюється в поколіннях, не стає визначальним.

Але тут інша історія. Саме із таким же прізвищем, як у чоловіка, тисячу років назад жили люди в далматинській Полиці, в племені, яке заснував Елем – син хорватського короля Мирослава. На дивовижну удачу мого чоловіка, збереглися документи, які це доводять. Сумніву немає. Ця новина, як грім серед ясного неба, прилетіла з однієї з найбільших бібліотек Німеччини. До цього часу чоловік збирав відомості про свій рід близько двох десятків літ. «А ти, – говорив чоловік мені, – *моя права рука! Що б я без тебе робив?!*» І справді, чимало ідей щодо структурної організації його роду зароджувалося саме в моїй голові.

Звісно, до прізвища чоловіка я маю опосередкований стосунок, адже в мене воно своє. І скоро я почала відчувати легкий холодок з боку чоловіка – його прізвище, яке несподівано для всіх стало іменитим, видимо, діяло на нього магічно. Він піднявся в статусі не лише психологічно, але й наяву. Час від часу перебуваючи в Далмації, розповідаючи ранню хорватську історію роду, він там отримав соціальний (не спадковий!) титул князя роду.

Ніби жартуючи, я запитала в чоловіка, чи не стала і я княгинею? На що він не вагаючись відповів: «*Ти була і залишишся книгинею*». «Зрозуміло! – відка-

зала я, не показуючи розчарування, – *мені ж і сукню княгині не замовили*. «Ноша» – так хорватською, казав чоловік, зветься князівський одяг, який він замовив і придбав для себе у Хорватії. Цікаве, як на мене, значення слова «ноша»: вантаж, тягар, відповідальність, навіть – доля... А доля, як підказує історія, у монарших була яскравою, сповненою перемог, але й жорсткою і навіть жорстокою. Короткою за літами...

На жаль, я прекрасно розуміла роль, одразу ж відведена мені чоловіком: бути завжди при ньому. *«Така роль, – думала я, – більше пасує домашній тваринці. Хоча... наша Гламура має справжній котячий характер і бути ні при кому собі не дозволить!»*

І моя особиста пастка полягала в тому, що я таки плекала ілюзію, що мій чоловік хоч якось, по-своєму, але мене любить. Оце фатальне «хоч якось», «по-своєму» – гачок, який тримає мрійливих жінок усе життя «при чоловікові»... Як стілець при столі.

А ми, жінки, маємо свою психологію: нам добре, так ми і піддобряємося, знущуємося над собою, аби догодити чоловікові, аби його не розсердити! Головне, ми боїмося втратити з чоловіком усе, що набуваємо разом. І це усе – нібито цілий Всесвіт.

Вже тепер, коли я пишу цю книгу, пересвідчилася, як оцінив моє підлабузництво чоловік – він записав у щоденнику, що не довіряє мені і що я надто добра з ним навіть тоді, коли він намагається вивести мене з рівноваги: *«Неволя! Маючи характер, я не розумію її поведінки. Навіщо ця вся гра в люб'язність? Я ж дав їй свободу!»*

Сказати чесно, він мене вразив! Бо ж я була переконана, що кращої дружини, подруги, помічниці,

ніж я, немає і бути не може. А нині – погоджуюся: так мені і треба! Не викликають у чоловіків повагу занадто м'які та боязливі жінки. З чоловіками варто бути на рівних. Якщо він князь, то ти – таки княгиня!

«Лише зберігаючи свободу у відносинах з близькою людиною, ми можемо існувати в любові. Любов є духовною сутністю людини...» – десь зовсім поряд у числі записала я у своєму щоденнику. Взаємозалежність – це завжди неволя, коли ж любов – то свобода. Та, на жаль, кожний з нас по-своєму розуміє свободу у відносинах, часто опускаючи її духовне значення до всього, що пов'язане з матеріальним і тілесним. *Свобода в любові – бути гідним людини, яку ти обрав для любові, зберігаючи свою унікальність.*

Чи зберігала її я? Мабуть. Проте визнаю, що завдяки чоловікові мій дух став міцніший, а я – мудрішою, глибшою та рішучішою. Головне – моя любов (моя душа!), завдяки йому виявила себе у найкращому смислі слова, у найвищій красі. Та й чоловікові я змогла передати знання, які потребувало його чоловіче ество. *«Ти світла!»* – не раз казав він, коли пересвідчувався, наскільки були важливими мої поради. Я і сама дивувалася, коли мені йшли підказки, відчуваючи, що це – справа любові. *Маючи своє енергетичне поле, магічна сила любові діє там, де, здавалося б, немає допомоги ні від кого. У цьому і проявляється: любов є Бог. І навпаки: Бог є любов. На щастя, я це відчула усім своїм серцем.*

*Глава сімнадцята**Пастка:
Любов до себе. Мій рід.*

Переглядаючи усе, що стосується теми – *любов до себе*, помітила, що це одна з найпотужніших пасток, в яку потрапляють, як прийнято вважати, жінки. Облагороджений міф, перебуваючи на території якого, губишся в нескінченних лабіринтах. Усе, на що здатна людська фантазія, зібрано тут у вигляді рекомендацій, настанов і порад... Усі вони точно нічого не значать, якщо сама Попелюшка не налаштована психологічно на власне перетворення.

Без любові до себе, читаєш де тільки, – ні сформованого життя, ні щастя, ні любові до інших... Любоб до себе – егоїзм, самолюбство, говорять другі. Людина, яка себе не любить, живе без настрою, та й взагалі світ їй не милий, стверджують треті. Одні крайнощі! От і купує хтось з таких книги з психології або наважується піти до психолога, а він радить вправи із самонавіювання: «*Яке густе і блискуче моє тонке волосся!*», «*Як добре чують мої великі, але премилі вуха!*»...

І пригадується уривок з казки Шарля Перро «Червона Шапочка», коли дівчинка дивується, побачивши, який вигляд у її бабусі. Вовк, маючи чудовий настрій і явно себе люблячий, відповідає на її запитання про руки, ноги, вуха, очі... «Бабусю, які ж у вас зуби великі! – А це щоб тебе з'їсти!» І чомусь нагадує мені цей діалог розмову пацієнтки і психолога.

Любов до себе – інстинкт, вважає ще якась категорія людей.

– Скажи, – запитала я в чоловіка, – а чи можна вважати «любов до себе» інстинктом?

– Загалом, – відповів він, – до інстинктів вчені відносять багато різновидів автоматичної поведінки людини.

– І це означає, – уточнила я, – потурбуватися про свій зовнішній вигляд: зробити пластичну операцію; з'їсти що-небудь солоденьке, оскільки це заспокоює; оточити себе друзями, якщо погано... Усе це та інше об'єднати разом і назвати інстинктом любові до себе?

– Назвати можна, адже інстинкти змінюють форму прояву, хоча самі по собі не зникають. Та й не доведено, що в кожного є вроджена любов до себе. А ось інстинкт самозбереження і виживання є.

– Так от, що цікаво, – зачепилася я за пояснення чоловіка, – саме інстинкт самозбереження і виживання містить в собі характерні прояви, які впевнено приписують «любові до себе»...

– Усі інстинкти, – перервав мої роздуми чоловік, – спрямовані виключно на задоволення фізіологічних потреб. Вони є короткочасними. Певно, ти шукаєш чогось іншого...

– А ти, – не вгамовувалася я, – ти себе любиш?

– Я люблю свій рід! Мій рід – це мій бог, мій захист і надія! Ритуальний захист на рівні самопожертви! Це метафізичне розуміння мого служіння роду, самовіддане служіння, це і є моє прокляття! Моя любов!

Я зрозуміла, що більше він мені нічого не скаже, і вже хотіла вийти з кімнати, коли чоловік додав:

– Я подобаюся собі, коли добре йдуть професійні і родові справи, коли я бачу результат, коли мої пацієнти здоровішають. Я не раз був щасливий, коли рятував людей від смерті...

– Це і справді вагомо. Але ти майже не відпочиваєш, працюєш на знос. Не визнаєш відпусток. Не вибагливий в їжі, користуєшся дешевим одягом з ринку... Хоча на побутовому рівні можеш собі дозволити значно більшого.

– Але ж я не відмовляю собі в радості досліджувати рід. Об'їздив усі історичні архіви в Україні, в Польщі, та в інших країнах. Гроші, які я міг би витратити на себе, я використав на благо роду. Заодно побачив, як живуть люди за кордоном. Ніхто і ніколи не зробив мені зауваження щодо одягу. Там це не важливо. Моя любов до себе нероздільна з любов'ю до свого роду, – посміхнувся чоловік і знову занурився в читання.

Мільйони людей, думала я, гідно проживають своє життя і нічого не знають про любов до себе. Найважче, мабуть, бути самим собою тоді, коли хтось очікує від тебе чогось неможливого, сподівається на тебе, враховуючи лише власні бажання, намагається змусити тебе стати іншим.

Людям притаманне або переоцінювати, або недооцінювати себе, свої сили. Але: «Що б ви не робили, якою б справою не займалися, любіть себе за це.

Що б ви не відчували, любіть себе за свої відчуття», – писав американський письменник і автор «Керівництва для просвітителів Лінивої Людини» Тадей Стенлі Голас, котрий поєднав онтологію, традиційну фізику і духовність, виявивши центральну ідею – «ми рівні істоти, а Всесвіт – це наші відносини один з одним».

Чим більше я намагалася виявити «любов до себе», тим менше знаходила пояснень. Одне зрозуміла, якщо справжня любов живе в людині, то вона обов'язково ділиться нею з іншими. Будь-яким способом.

Не скажу, як хто, а я не погоджуюся з тим, що *«для того, щоб полюбити когось, ми повинні навчитися любити себе»*. Подібна фраза повторюється як афірмація: *«Якщо людина не любить себе, то не любить нікого»*. І що нібито саме через це треба любити і себе, і всіх...

Тоді, як на мене, людський рід почався з непорозуміння. Адже Єва, напевно маючи любов до себе, согрішила, а в результаті – вікове спокутування первородного гріха. Або інше. Чи пішов би добровільно Ісус Христос на Голгофу заради людства, якби любив себе? А скільки сучасних героїв віддають життя на війні заради миру та спокою інших? Значить, відсутність любові до себе не заважає любити інших.

Проте нині існують нібито й унікальні методики, книги, як *навчитися любити себе* і все це нагадує фармацевтичну галузь з таблетками плацебо. Насправді ж віра в міфи породжує пастки, про які йдеться в моїй книзі.

Відомо, ми всі є різними. Зрозуміло, що лише певний хтось з нас може отримати титул «королеви

краси», має публічні (кажуть, що нервові) професії, працює на подіумі, в кіно, в театрі... А от суспільство натомість в усі часи настирно нав'язує стандарти, за якими живе більшість.

Скажу вам, я часто відчувала, що в трактуванні «полюби себе» щось не так. І лише тепер я розумію, що це я – не така. І не одна... Часом запитувала себе: «А що ж не так?» І не могла знайти відповідь. Несподівано для себе вона прийшла сама: це риса характеру! І лише цим можна пояснити приклади, наведені вище, поведінку і відчуття людини, яка не має такої риси. Або у неї вона не розвинута зовсім!

Можна ж бути сміливим, жертовним, порядним, смиренным тощо, але при цьому не любити себе. Після такого, варто сказати, *відкриття* моя душа заспокоїлася, адже тепер, вирішила я, можна розслабитися, жити далі, запевняючи себе в тому, що сформований з дитинства характер не міняється.

Звісно! Змиритися з такою даністю значно легше, аніж почати працювати над собою, зрозуміти *любов до себе*, аби нарешті «прийняти» себе, радіти і жити щасливо не у власній уяві, а реально. Хоча...

«Уява – це все. Це попередній показ майбутніх подій життя», – зазначає Альберт Ейнштейн, але манти мене минулим...

Глава вісімнадцята

*Пастка: Любов до себе.
«The Secret».*

Ця книга – вже не моя історія. Проте я маю усе, що в ній зібрано, виплакати душею, виплескати словами, які б відгукнулися в серцях інших, котрі пережили щось подібне. І це я роблю насамперед – для себе, аби остаточно звільнитися від болю. І – для всіх, аби зрозуміли та осмислили важливі для себе речі і, можливо, подивилися на своє життя з іншого, до цього часу невидимого, боку...

Гадаю, цю книгу не всі сприйматимуть так, як мені хотілося б. І ще – вона буде більш справжньою для незнайомих людей. Публікація у фейсбуці показала, наскільки доброзичливо сприйняли мій опис віртуальні друзі. Ті ж, які знають мене роками, побачили нестандартно описану мною трагедію. І це їх спантеличило...

Моє ж завдання полягало в тому, щоб подати спогади в інтерпретації, яка б допомогла зробити цікавий і дещо містичний виклад. Серце моєї геро-

їні сповнене любові до всіх, окрім «зліплених з глини». Душа відкрита для того, аби хтось не потрапив у пастки, в яких побувала сама.

Переконана, якби про це писав мій чоловік, то книга була б іншою – не про почуття, а про невпинний рух вперед, відкриття, досягнення, перемоги...

...А на роботі в спілці назбиралося нагальних питань, готувався обласний літературний захід. Треба було зібрати письменників, з'ясувати, хто буде виступати з творами і хто взагалі братиме участь. *Письменники – народ тонкої нервової системи, відвертий, ранимий і водночас мужній у тому, що, ставши на цю стезю, не зраджує собі і не обирає нічого легшого.*

День, як і завжди, минув за клопотами швидко, а вечір – за читанням і перечитуванням написаного. Хотілося спати. І сон нібито відчинив двері, зайшов до кімнати, торкнувся моєї голови. *Somnium...*

І от. Велике, від підлоги до стелі дзеркало. Стою навпроти. На мене дивиться нібито знайома жінка. Вся в чорному. Очі, кольору темного бурштину, блищать від сліз і благають про допомогу. Русяве волосся абияк спадає на лоб, щільно стиснуті губи (давно не фарбовані і не ціловані) застигли в сумній гримасі, від чого навколо з'явилося безліч дрібних зморшок. Як і під очима. Жінка у чорному – явно у відчаї: *«Благаю тебе, отямся... Почни жити. Почни все спочатку! За що ти мене так не любиш? Хто, як не ти, повинна мене любити передусім? Полюби ж нарешті себе!..»*

– Господи! – вигукую я, і погляд падає на годинник. – Знову четверта ранку, і той самий сон! Може, і справді забула про себе? Але ж я ходжу, мислю...

Певно, живу? А ще – і мій чоловік не виходить з голови. Він зник, а втім оселився в мені чимось непоясним. Що ж робити?!

Годину якось нервово соваюся по ліжку, хочеться заснути. Кілька разів кицька намагається лягти поряд, та їй це не вдається. Вона не може дочекатися, доки я знайду собі місце. Її ніжні оливкові очі раптово стають сердитими і чорними... *«Де ж ти, любове? – ридає моя душа і, виходячи з тіла, піднімається високо в небо. Пильно вдивляється в обличчя інших душ, які трапляються на шляху, шукає чоловікову. – Тільки б торкнутися, тільки б глянути в очі...»*. Знесилена, вертається з неба і тихенько засинає в моєму серці... Поряд з Гламурою.

А я? А я не знаю, нічого не знаю! Після зникнення чоловік сниться майже щодня. Цілий рік. *«Не переймайся ти так моєю відсутністю! Мені тебе шкода, – втішає він, – ми ще побачимося. Я знаю. Твоя божевільна любов тримає мене між світами. І щось змінити можеш лише ти: полюби себе!!!»*

Так, пригадую я «Somnium», сила великої любові може повернути дух коханої людини – її магічну копію...

А я... Замість того, щоб хоч якось зайнятися собою, і далі ношу й обожнюю образ людини, без якої нестерпно важко. Та й образ цей створений лише моєю уявою.

Сон із дзеркалом нагадує мені себе саму. Він явно спонукає до якихось рішучих дій. *«Змарніла! – не раз чую на свою адресу, – помітно змарніла...»*. *«Горе не красить!»* – виправдовую своє раптове і несподіване старіння. І навіть думати про це не хочу.

«Це залежить від вас. Ви можете вибрати, тужити за тими, кого любили, або ж відкритися новим знайомствам, заповнити новими людьми спорожнілі місця, – читаю в Луїзи Хей значно пізніше. – Я просто вирішила піклуватися про себе, любити себе, і неважливо як. Любов до себе – наріжний камінь будь-якого рішення».

І тепер, коли збіг час, я таки наважуюся спостерігати за собою у дзеркалі. Не ради себе самої. Заради чоловіка, який уже повернувся.

Насамперед, знімаю зі стіни дзеркало (насправді воно невелике), адже в новому буде інша енергія – позитивна. За час, що минув, воно набралось чималого негативу і моїх сліз.

Усе вірно, продовжую обмірковувати свої дії, варто себе полюбити. Пригадую відомі мільйонам жінок афірмації Луїзи Хей. Подумки зупиняюся то на одній, то на іншій, здавалося б, призначеній саме мені фразі. *«Ні! Щось не так!»* – крутиться в голові. Не підходить. Знову – документальний фільм *«Секрет»* (The Secret), уявляю афро-американку Лізу Ніколс. *«Життя повинне бути дивовижним!»* – лейтмотив фільму.

– Так, – мислю я, з усіх сил намагаючись активізувати свою внутрішню енергію, – таки спробую повернутися до Луїзи Хей. І пошепки, дивлячись у дзеркало, повторюю: *«Я радію своїй силі. Тепер я зроблю все, аби у відповідній формі виразити свою неповторність. Моя унікальна творча особистість знаходить найкращі способи свого самовираження».* Або: *«Я прекрасна, і я люблю себе!»* Щирої усмішки не виходить. Не можу!!!

Це все говорить моя свідомість. А підсвідомість тупо мовчить і спостерігає, що буде далі. В думках

починається плутанина: *«От, якби мій чоловік сказав мені: «Ти найкраща! Ти найгарніша!»*

– Знову за своє? – запитує свідомість. – А сама ти вже ні на що не здатна?

– Та ні, – ніяковіючи відповідаю я. – Просто так простіше, коли хтось говорить тобі приємне, компліменти...

– А сама ти як відчуваєш себе?

– Не знаю. Зараз я нічого не відчуваю.

– А раніше?

– А раніше я над цим не замислювалася. Якби не сон...

– Сон... *Усе життя – сон, коли ти себе не любиш, вірно?* – нарешті збагнула я, що відповісти.

– Супер! – усміхається підсвідомість. – Певно, справа зрушиться з місця. Коли малесенькими кроками... вперед.

І знову перед очима рядки Луїзи Хей: *«Як тільки ви знайдете вірну для себе афірмацію, вам захочеться водрузити її на дзеркало!»* «На нове дзеркало», – додаю я. А якщо серйозно, то ця тема зацікавила глибше, ніж інші. Тому далі спробую пояснити, що зрозуміла, аби полюбити себе.

Почну з того, що найпершою умовою самолюбіві є внутрішня гармонія і відповідні зовнішні відчуття. Тільки відчуття мають викликати слова, а не навпаки! Приміром, жінка каже: *«Я щаслива!»*, а щастя не відчуває, *«Я красива!»*, а під очима темні півкола, і недовіра вихлюпує з очей... сльозами.

– Які ж зусилля варто зробити над собою, аби сприймати себе без заперечень і завжди позитивно? – запитую в себе.

– Слідкуй за своїми думками, і скоро ти помітиш, як змінюється твоя свідомість. Це буде твоїм першим успіхом, і жодним чином не можна на цьому зупинятися... Коли ти більше уваги приділяєш кожному своєму крокові, а ні фінішній стрічці, тобі стає набагато простіше йти! – відповідає Луїза Хей.

Та головне, за що я безмежно вдячна цій унікальній жінці, так це за те, що вона вміє вселяти у серце неабиякий позитив! І передусім той, що у будь-якому віці (без обмежень!) варто себе любити, творити і з радістю займатися справами!

А от любов, у всіх її проявах, ніколи не зникне, якщо її розвивати. І це не станеться, як я помилково вважала, за день чи місяць. Працювати над тим, аби навчитися любити себе, потрібно усе життя. Як і над тим, щоб любити когось.

– Почни просто зараз! – зраділа душа. – Любов до себе значно важливіша, ніж ти про це думала.

Спілкуючись з друзями, я помітила, що це питання варто з'ясувати раз і назавжди, для кожного. Ось що написала мені у месенджер вдячна пацієнтка мого чоловіка: «Різnobій у думках про любов викликаний нерозумінням того, що це почуття має три рівні: божественний (споглядання), людський (любов до себе) і демонічний (самолюбство). Ми можемо тільки спрямовуватися, але вважаю, що на рівні людському любовне споглядання себе та інших недосягне. Із двох можливих варіантів варто вибирати любов до себе і до інших».

Упевнена, що кожний з нас може сказати на цю тему щось своє...

Глава дев'ятнадцята
Скорпіон. Астрологія.
Ностальгія.

І справді, дуже хотілося б жити якось по-іншому. Виникає думка: коли ж ми живемо у своєму житті і коли ні. Особисто я відчуваю, що живу, коли пишу. А це означає, що будь-яка людина живе лише тоді, коли має натхнення в тому, що робить. Чим займається з радістю. Усе інше – додаток до життя.

Мій чоловік жив своїм родом і роботою. Навіть не знаю, чим більше. Робота, як він часто говорив, давала йому фінансову незалежність: вивчати, збирати, пропагувати свій рід, будучи самодостатньою і впевненою у собі людиною. «*Не кожному Бог так дає...*», – не раз думала я, порівнюючи свій фактично даремний письменницький труд. Часто пишеш і не знаєш наперед, яким чином книга побачить світ. Мені ж, правда, завжди щастило...

А ще мій чоловік свій успіх пов'язував зі знаком Скорпіона. Коли ми тільки познайомилися, він запитав, до якого знаку Зодіаку я належу. Розповів, що

серйозно ставиться до сумісності і взагалі до цієї теми. На його робочому столі завжди лежала саморобна «Зелена книга», так я назвала її за кольором обклашки, в якій була зібрана, як говорив чоловік, дуже цінна інформація. Під його впливом і я почала вірити в астрологічні прогнози, однак і в сни я вірила і вірю не менше.

Як я уже згадувала, чоловік з точки зору астрології аналізував минулі й поточний роки, планував свої практичні дії на кожний місяць і часто під їхнім впливом формував психологічні стосунки з людьми, які його оточували. Він був у захваті від Павла Глоби, бував у нього в офісі в Києві. Знайомство з ним у подальшому житті чоловіка відіграло надзвичайну роль, і це – окрема й об'ємна тема, тому що всі рекомендації відомого астролога сприймалися чоловіком буквально, близько до серця, що безсумнівно вплинуло й на його особисту долю.

До того ж, Павло Глоба доручив своєму учневі скласти для мого чоловіка астрологічну карту, яка, можливо, й «запрограмувала» події, які мали трапитися у майбутньому. Проте не збулися. Біда в тому, що той прогноз направив чоловіка на шлях, як я вважала, непосильний для опанування.

Якось, приїхавши з Києва, чоловік з радістю повідомив, що при зустрічі Павло Глоба підписав йому свою книгу «Астрология имени»: *«С благословением – потомук древнейшего рода с персидскими корнями!»* «Міфологічний сценарій (читаю) пов'язаний з іменем чоловіка, а це – людина з непохитною вірою, відсутністю коливань і вірністю обраному шляху. Він має не відступати від поставленої цілі і мужньо йти впе-

ред, тоді отримає захист і силу, право бути першим у будь-якій справі. Міфологічний сценарій імені припускає і далекі подорожі, і передбачення майбутнього».

Після того чоловік зауважив, що, якщо писати книгу про життя, то це має бути міф, легенда, містерія... А в щоденнику зазначив: *«Видиме і невидиме! Усі події року спрямовані на розвиток особистості, повільне досягнення нових, ґрунтовних успіхів. Кардинальні зміни самого себе під впливом оточення через спілкування, навчання, переміщення, зв'язки. Зміна обов'язків і повна перебудова стилю життя: вибраність у всьому, у ставленні до себе і в стосунках з іншими. Наведення порядку в усіх сферах особистого життя. Розбірливість, мудрість, самостійна позиція, моральні принципи і переконання. Більше зібраності, дисципліни, пунктуальності...».*

Не впевнена, але можу припустити, що під впливом астрологічної карти в чоловіка визріла ідея замовити собі скульптурний портрет князя Андримира *«Ностальгія».*

– Знаєш, – ділився він своїми думками, – протягом усього свідомого життя я воскрешаю дух і пам'ять свого роду...

Саме в цій людині, переконувалася я, проявилася унікальна споконвічна ностальгія за справжньою рідною землею. Він постійно шукав її і хворів нею. Він – істинний нащадок духу попередніх поколінь, жив і надихався ними, набирався енергії та, як ніхто інший, гостро тужив за минулим, за колись залишеним раєм. Він явно мав про нього уявлення...

– Мій рід – моє пророцтво, – не раз зауважував чоловік, – я відчуваю, як вибухнула в мені вікова ностальгія попередніх поколінь і я символічно-реально

повернув їх на давно забуту хорватську землю. Тепер для мого роду настав катарсис (очищення)... Я знаю!

Проте я бачила, що в душі чоловіка ностальгія не зменшувалася, а зростала із кожним роком. Скульптурний портрет князя Андримира, який він сам і назвав «Ностальгія», став завершеним вираженням цього глибинного почуття – у погляді, в поставі, у всій композиції. Цей бюст став вдалим і точним виявом підсвідомого стану чоловіка. У ньому проявилася не особиста, а повна родова ностальгія, яка тяжіла над ним і своєю загадковістю, і сутністю, і покаранням. *Кожна генеалогія – це ностальгія. Історія будь-якої держави – також ностальгія.* А велика за обсягом – велика і за вагою.

І що ж це, ностальгія? Безумовна частина живої людської душі. І вміє вона затягувати, як молох, поглинати, як простір, маніпулювати, як світ, людським духом. *Ностальгія – нестерпний сум за рідною матір'ю (пуповиною), за батьком (малою батьківщиною) і дитинством.* А ностальгія за майбутнім – дорогоцінна мрія, яку потрібно здійснити за будь-яку ціну! До того ж, *серце чоловіка носило в собі українця – від батька, румуна – від матері і хорвата від походження роду.*

Надії! Вони – як терези, з одного боку окрилюють життя, додають снаги, а з іншого – псують, адже захоплюють ірреальністю та мінливістю. *Людина сподівається на своє, а доля дає тільки те, що може дати.*

– *Скорпіон, – підкреслював чоловік, – непереможний знак Зодіаку.* Скажу тобі, що більшість Скорпіонів повзає, а є такі, що вміють літати, – це ті, що за життя досягають високих духовних вершин. *Я мрію літати!* Я знаю, що це обов'язково відчую!

Ти ж бачиш, що я справляюся із будь-якою неприємністю, навіть при цьому отримую задоволення. Я можу подолати усе на своєму шляху, адже справжні Скорпіони загартовуються лише в боротьбі, вони борються з усіх сил і до останнього подиху...

Глава двадцята
Свобода. Відносини.
Психологія.

І, повертаючись до свободи в любові, хочу підкреслити, що це – духовна сутність, яка підносить і збагачує почуття. Свобода в стосунках як соціальна передбачає усе, що завгодно, від охолодження й до розриву.

І справді, не раз у житті ми перебуваємо на межі існування або розірвання стосунків. Мені подобаються слова Габріеля Маркеса: *«Я люблю тебе не за те, хто ти, а за те, хто я, коли я з тобою...»*. Я розумію, що і це – свого роду пастка, тому що вмикається, наче світло, думка і починаються особисті фантазії, які можуть не збігатися з позицією коханого.

Але почуття, як відомо, не піддаються логіці, вони – глибоко в душі, про них знає лише підсвідомість. І ніхто інший не може відати, що ви відчуваєте. А коли чуєте: *«От артистка! Вміє прикидатися!»* – не реагуйте. Так може сказати лише людина, яка сама не живе, а практикує грати уподобані ролі.

Робота в спілці займала час. Спілкування, виступи, традиційна кава з близькими друзими... Розмови про все.

– Знаєте, дівчата, – якимось вистовилася я за кавою, – з кожною наступною книгою молодію і в мені пробуджується нова енергія.

Звісно, – почула у відповідь, – з таким чоловіком, як в тебе, не дивно.

– І до чого тут чоловік? – здивувалася я. – Навпаки, дуже часто відчуваю, як він легко викачує з мене енергію. Особливо тоді, коли ми пишемо разом...

– Не повірю, – здивувалася подруга, – він же і так Скорпіон. А в скорпіонів енергії через край...

– Так, – підтвердила я, – він навіть гордиться тим, що Скорпіон, лідер... А щоб між нами збереглася гармонія, я – лише партнер за певних умов.

– Але ж, наскільки я помітила, – посміхнулася подруга, – між вами існує взаємний потяг, бурхливі пристрасті...

– Хоча, – зупинила я подругу, – я потрібна йому для духовного розвитку. І він, якщо і дякує мені за щось, то за книги, які я інтуїтивно купую для читання й обговорення...

– Я тобі заздрю, – уже без радості в голосі мовила інша подруга, – у тебе є з ким поговорити, твій чоловік – геній! Здається, він розуміється на всьому...

– Так, – хотілося мені відповісти подрузі, – але, що таке щасливий шлюб, він точно не знає.

Пригадалася мудра, десь вчитана, фраза: *«Розлучатися лише тому, що не любиш, майже так само безглуздо, як і виходити заміж тому, що ти*

закохалася». І це означає, що те, у що ми заходимо, має бути ретельно підготовленим нами ж. Побудова простору Любові, пише Анатолій Некрасов, це підготовка до шлюбу, до дитини, *«це здорове, щасливе, в тому числі і вічне, життя усіх, хто перебуває у цьому просторі»*. Тобто – в любові, радості, щасті! І далі: *«Ось переді мною моє життя. І воно показує, що я думаю про себе, про людей... І нічого нарікати на інших – я сам створив таке життя»*.

«А що зробила я, аби моє життя мені подобалося? – запитую в себе і на підсвідомому рівні розумію усе, що мала б сказати у відповідь. – Нічого! Мріяла...».

– Знаєш, – зауважила подруга, ніби читаючи мої думки, – може, простіше сказати собі: *«Не зійшлися характерами. Не склалося...»*.

Почекай, міркувала я, а хто ж має усе складати? У кого воно складається раз і назавжди? Це ж – як будинок будуєш, новий, просторий, романтичний... Цеглинка за цеглинкою... Трапляється, і все своє життя. І є у цьому радість і певна закономірність. *«Загальна картина, – пише Сергій Петрушин, – приблизно така: успішний початок – накопичення негативного запасу – переповнення – розрив. Одночасно з початком відносин ми ніби вмикаємо й механізм знищення»*. А для того, щоб цього не сталося...

Вступаючи у відносини, не варто зберігати таємниці, адже вони, наче міни уповільненої дії. Оцінювати партнера – означає наклеювати на нього ярлик, і тоді людина стає нецікавою. Душі навіть

двох рідних людей рідко можуть бути спорідненими. Вони можуть бути лише близькими. Немає такої теорії – злиття душ. І навіть якщо погляди двох людей не співпадають – не біда. Це нормально, адже ми усі різні.

Входячи у відносини, не потрібно обирати собі роль, яка нібито спочатку прикрашає та з часом все одно втрачає блиск і відповідно – вартість. Бути самим собою неважко, якщо ти не хочеш подобатися з усіх сил. Не додасть оптимізму й встановлення правил, у кожній родині вони свої. Сформовані ще до зустрічі з тобою. До того ж, трапляється і так, що правила для тебе пише партнер. У своїй голові. А ти маєш виконувати їх так, як він мислить. Якщо здогадаєшся сама, то виправдаєш його сподівання... Або він – твої.

– Господи! – звертаюся до того, хто завжди поряд. – Для кого я це пишу? Я що, сподіваюся жити вічно?! У цьому житті мені точно це все уже не знадобиться...

– А в наступному? – шепоче на вухо підсвідомість. – Ось там ти вже будеш готова до будь-яких сюрпризів, та й в ієрархії світла піднімешся на якусь сходинку. Ти ж сама захотіла написати цю книгу. Тебе ніхто не просив.

– І ти також... зі мною суворо, категорично...

– А як же? Це життя. А ти думала народитися, погратися, повеселитися...

– Нічого я не думала...

– А дарма. Хоч би це подумала, і то... був би якийсь толк.

Гаразд. Завершити цю думку все одно треба. Відносини – це не перелік правил, не каталог взаємних обов'язків, а вільне поєднання людей. Діалог двох свобод і двох душ.

– Та невже?.. – знущається підсвідомість.

Проте я реагую по-своєму: «Дякую!» – кажу подумки своєму чоловікові, з яким було нелегко, але який навчив дивитися в небо, бачити найяскравіші зорі в Сузір'ях і знати їх імена.

– А як виглядає щаслива людина? – знову запитує підсвідомість. І я пригадую літо, коли познайомилася з чоловіком і аж до осені ми просто спостерігали один за одним...

Пишуть у книжках, що щаслива людина робить лише те, що хоче. Ні! *Щаслива людина здатна робити усе, коли її душа сповнена любов'ю.* Тоді вона не помічає – обов'язок це чи ні, подобається їй ця робота чи ні. Усе виходить само собою, без втоми і неприємних думок. Усе в радість!

Скажу щиро, коли чоловік запропонував мені написати разом книгу, я кинулася, як у вир з головою. Така несподівана довіра! Така висока оцінка! Тай і сам він – мрія будь-якої жінки! Хоча... Скорпіон.

Минали роки. Вони й взагалі йдуть, як їм хочеться. І якби не цифра кожного наступного січня, то людина б, гадаю, не помічала часу. Його книга не писалася так, як я стандартно це уявляла, а терзалася. Разом ми сиділи над нею по вихідних. Усе, що я творила сама, коли чоловік був на роботі, йому не подобалося. З часом це відбило у мене охоту пропонувати свої варіанти, і процес, можна сказати, зупинився.

Чоловік вимагав від мене чогось неймовірного, те, про що він знав лише сам, відчував, але суть пояснити не міг.

Я розуміла, що якщо так триватиме і далі, то розрив неминучий, і фраза *«не зійшлись характерами»* стане реальною. Разом із розчаруванням в мою душу вселився страх. А чоловік все частіше помічав на моєму обличчі не радість спілкування, а гнітючий сум за минулим. *«Знову кисла?»* – запитував він, переступивши поріг квартири. І тоді, аби врятувати себе від відчаю, я почала потай від нього писати свою книгу. *Сюжетної лінії чоловіка в ній тоді не було і бути не могло!* Я мріяла лише про психологію.

Маючи диплом без практики, я зосередилася на психології стосунків і стала сама собі психотерапевтом. *«Включай здоровий глузд!»* – казала собі, як тільки моя уява змінювала колір на рожевий. – *Візьми на себе відповідальність за своє життя! Ти ж могла, й непогано, справлятися з цим до заміжжя. Тож навіть і далі тишити себе думкою, що хтось зробить це замість тебе? У твого чоловіка немає часу. Він один – на сотні пацієнтів і тисячі рідних. Швидкість його життя нагадує надзвуковий літак, а ти – звичайнісінька письменниця, яка лише мріє про бестселери...».*

При цьому я розуміла, що маю коритися природному ходу подій, приймаючи всі чоловікові правила й обмеження з думкою: *«За все треба платити!»*, списуючи свої душевні муки на те, що чоловік надзвичайний.

«Як буде, так і буде», – обираючи байдужість, переконувалась, що людина вчиться лише на своїх помилках. І ця інертність і страх підвели мене до межі.

Та коли чоловік несподівано зник – усі мої думки полинули за ним, як до сонця, без якого світ став темним. Згадалося, як писав Йоганн Кеплер, що небо на Місяці – чорне. Я відчула, що опинилася на Місяці...

*Глава двадцять перша**Ірреальність.**Родова книга. Бюст.*

І було в моєму чоловікові усього порівну – як творчого, так і руйнівного. Коли сильні емоції і пронизливий розум підкорялися голосу мудрого серця, чоловік еднався із надприродною силою і отримував магичні здібності. Ставав справжнім чарівником, провідником Світла, добра і краси. Він і справді стояв перед вибором: або займатися своїм віднайденим родом (але для цього йому були потрібні кошти), або лікувати «зліплених з глини» і тим самим заганяти себе у пільму. І перше, і друге виснажувало. Проте він робив і те, й інше.

Незадовго до свого зникнення чоловік жалівся, що навіть енергія Скорпіона не поновлює його так, як це було раніше. Йому подобалося усе обмірковувати вголос. Ми і справді планували разом його родові справи, особливо у перші роки шлюбу. Мені лестило, коли чоловік повторював фразу Ернеста Хемінгуей: «На світі так багато жінок, з якими мож-

на спати, і так мало жінок, з якими можна розмовляти». І тоді я була головною в його житті. Я вважала, що це нормально, і так буде завжди.

Із кожним роком коло його спілкування ширшало. І не задовольняло навіть спілкування з пацієнтами, яким він із захопленням розповідав про свій рід, одночасно притягуючи своєю чарівністю, неординарністю, успішним лікуванням. Діагнози, які він ставив, завжди були вірними! Частина пацієнток виявляла йому свою симпатію і згодом потрапила до списку «симпатики».

Та коли чоловік вийшов на вищий рівень в дослідженні роду, він став товаришувати з науковцями з інститутів й університетів, які знали тему, допомагали йому порадами. Загалом, з тими, хто досягнув у своєму житті професійних вершин. В Україні, Польщі, Хорватії...

Чому я це пригадую? Тому що була переконана, що його Родова книга мала б писатися інтенсивніше. А він годинами спілкувався телефоном з жінками (колегами) з інших міст, з-за кордону. Я ж, сидячи біля комп'ютера, мимоволі чула його енергійні розмови (йшлося про королівський рід), бачила емоційне піднесення і вимушено грала роль спостерігача. Моя душа рвалася на шматки, мабуть, від того, що для нього я стала буденною. Не цікавою. Своє свято він радо розділяв з іншими.

– Коли ж нарешті ми будемо писати? – наважилася я запитати одного разу. І тоді чоловік зі сталлю в голосі повідомив:

– Книгу Я пишу своїм життям, і це видання має отримати силу пророцтва! Книга повинна змінити

свідомість! Вразити! Шокувати! Принц Елем дав тілесне життя роду, а князь Андримир воскресив рід духовно. Моя книга – родове родовище! Родовище – це скарб. Книга – це Я.

– А я? – щиро здивувалася від несподіваної реакції.

– А ти її друкуєш, вичитуєш... Ти – літературний редактор. І ще – мій прес-секретар.

– Зі статусом письменника, – додала я подумки. – Не всім так таланить!

Щоправда, активний період спілкування з кимось одним у чоловіка тривав приблизно пів року. Його обличчя сяяло від щастя, що його розуміють, поважають і навіть кохають. Йому писали листи і присвячували вірші. Звісно, що він гордився і показував їх мені.

А от моя поема «Воскресіння» – пресвітла хвала йому і родові – здавалася мені сильнішою та щирішою. Я написала її, сповнена по вінця любові, через три роки нашого спільного життя. Увесь той час я очікувала, що він скаже: «Яка ж ти у мене молодчина!»

Тепер я розумію, яких помилок припускалася, очікуючи... Чоловік жив повнокровним життям. І мені варто було робити так само. Та я не могла. Мій розум зберігав усі його думки, усі слова і спільні плани про майбутнє. А коли він почав віддалятися, я не насмілилася зітерти інформацію з тієї мозкової дошки. Я тупо не відмовилася від минулого і не прийняла змінену реальність. Значно легше було взяти на себе роль жертви (що чоловіка явно дратувало), звинувачувати його (у щоденнику!) в байдужості й жорсткості. Мої вірші стали мені ж психоло-

гічними пігулками, які я ковтала, запиваючи сльозами. І ще більше, мабуть, наривалася на неприємності. *Коли людина відчуває себе щасливою, вона не помічає нещасних.*

«...коли партнери відмовляються від відповідальності за свої дії, їх вина приймає форму заперечення реальності в тому сенсі, що людина не допускає факту своєї провини і поводить ся так, ніби вона володіє цілковитою свободою і зовсім не належить до сімейної системи. Якщо людина веде себе так, ніби вона вільна, незважаючи на те, що пов'язана сімейно-системними відносинами, це і є заперечення реальності. Зв'язок між партнерами за своєю природою належить реальності» (Берт Хеллінгер).

Він жив поза реальністю. А я – в любові до чоловіка! Час не лікує, але змушує нас мінятися. Та й розчарування, наче іржа, буде їсти серце, доки не з'їсть. І якогось одного дня зрозумієш, що ти – інша...

Так, я спокійно реагувала на всі його, як на мене, дивацтва, розуміючи, що отримала те, на що заслуговую. І ще я виправдовувала його поведінку, порівнюючи себе з дружинами геніїв, які також часто потерпали від своїх чоловіків ні за що. Та десь глибоко в мені таки жевріла надія, що я ще зможу стати йому по-справжньому потрібною.

Загалом, це були і мої ревнощі, і частково – відчуття власності, і просто жіноча туга, а усе це разом перевертало мою душу, і вона стрибала від одного настрою до іншого, як акробат у цирку. Звісно, я не допускала думки, що чоловік може зрадити мені тілесно, однак духовно, я відчувала, він робив це постійно, відкрито ігноруючи мої почуття.

– Що ти таке вигадуєш? – втішала подруга. – Ради бога, не роби із себе жертву! Щасливий шлюб спланувати неможливо!

Одного разу я випадково дізналася, що чоловік пів року тому замовив собі скульптурний портрет (бюст), який пізніше отримав назву «Ностальгія». Мені його показав сам автор – друг мого чоловіка, талановитий художник і скульптор. Він, видимо, хотів, аби я оцінила його добре виконану роботу. Бронзове погруддя вражало! Від нього неможливо було відвести погляд. Щось магічне випромінювали, наче живі, очі. Погляд, спрямований удалеч, ніби прокладав шлях у глибоке небо.

– Боже мій! – мені на мить перехопило подих. Отямившись, замислилася і запитала, навіщо це було.

– Твій чоловік наполягав! – зникнув художник.

– Але ж при житті такого робити не можна! – зауважила я. – Ти ж мав знати!

– Чому? – добродушно усміхнувся автор шедевра.

– Та тому, що коли твориться скульптурний портрет живої людини, то істинний художник при цьому глибоко проникає у свідомість того, хто позує. З'являється міцний зв'язок живого і мертвого духу. А далі людина поступово починає вмирати, а портрет починає жити. Своїм життям! Це ніби людина віддає душу дияволу...

– І таке трапляється?!

– На жаль...

За два роки після цього мій чоловік несподівано зник. А в його щоденнику я прочитала: «Якщо мені

не доведеться жити в Хорватії, то хоча б мій бюст буде стояти там вічно!», і далі: «Ефект потрясіння! Образ романтичний, «Ностальгія» вдалася! Задоволення і перезбудження неймовірні! Не міг заснути, тепер моя душа – із князем Андримирим!»

*Глава двадцять друга**Що ти насправді хочеш?
Прийняття.*

Десь у глибині душі я завжди знала, що мій чоловік був правильною, чуйною, цілеспрямованою людиною. Проблема людей щодо оцінювання один одного полягає в тому, що, існуючи поряд, ми живемо – як образ з образом (уявними картинками), сотвореними за допомогою розуму. Ми плутаємося в своїх і чужих типах, хоча вони не є реальними, а лише відбитками наших суб'єктивних вражень.

А що тільки не робимо ми з образом Бога? Ким тільки не уявляємо Його залежно від свого настрою, стану, світлої або темної смуги в житті. Безліч разів чула я нарікання від людей, що Він не той, не такий... І тоді кажу: «Стоп! Бог є любов! І ні в якому разі Він не бажає вам зла».

Так ось, і мій чоловік у цій книзі – сотворений образ, викликаний передусім його ставленням до мене і ще більше тим, як я його сприймала. Тобто я не маю права на об'єктивність! Як, повторюся, говорив мій

чоловік: *«Вважаю, що в книзі потрібно писати не біографію, а містерію і герменевтику. Міф про життя, сповнений вищим змістом. І лише події життя можуть мати якості міфу, легенди!»*

«Монстр!» – скажуть про нього «зліплені з глини» після сеансу лікування від алкоголізму. «Добрий геній», – сто разів подякує мати врятованої від неминучої смерті замерзлої на лід дівчинки-бурятки. «Прекрасний дослідник, організатор, генеалогічний унікум», – запам'ятають його близькі люди з його роду...

І так – про кожного з нас. Важко уявити взагалі, хто ми. Кажуть, людина пізнається в радості або ж горі... Не знаю. Мабуть, життя людини визначається не кількістю зроблених нею справ, а розумінням, для чого і для кого вони робилися.

Раз за разом переглядаю психологічний фільм «Секрет» (The Secret), хто б і що про нього не говорив. Особисто для мене – це джерело енергії і переконання, що людина є частиною Всесвіту, божим творінням, якому доступно усе. Цей фільм – наглядна мотивація до успіху.

Чого людині хочеться найбільше? Щастя, здоров'я, духовного і матеріального багатства. Це крила, без яких не можна злетіти або просто жити повноцінним життям. *«Що ти насправді хочеш досягти у цьому світі? Яка твоя роль, для чого ти народився?»* – головне запитання фільму. Так, усі ми працюємо з однією всемогутньою силою, що панує у Всесвіті, – притягання.

Боже мій, скільки нас таких, які йдуть на роботу без радості, не знають, що таке щастя і мріють про

зовсім інше життя! А в головах, як лялька на нитці, смикається думка, який же я бідний і нещасний, як же я цього не хочу! І Всесвіт чує не те, що ти хочеш, а чує висновок: «бідний і нещасний», і додає тобі ще такої ж пісної каші, бо це ж у твоїй голові.

«Я дам тобі все, що ти забажаєш!» – повторює Всесвіт, який здатний активізувати бажання і формує процес здійснення задуманого. Але часто ми не знаємо чітко, чого прагнемо насправді, чого хочемо конкретно.

Приміряючи «Секрет» на себе, я зрозуміла, що жах і страх, печаль та самотність спотворили моє життя. Я ж наївно очікувала, що ці відчуття добровільно відійдуть, залишивши радість, яку я сама, по суті, і заморозила до якихось кращих часів.

Коли не стало мого чоловіка, свою увагу я сфокусувала саме на цих емоціях, щиро вважаючи, що моє оточення сприйматиме мене правильно: сумною, відірваною від життя, порожньою, напівмертвою. *«Не смій усміхатися! Це недоречно, –* говорила собі й після пів року, коли прикра правда, пов'язана з житлом, ще раз вдарила мене по голові, *– тебе ніхто не зрозуміє!»* А з іншого боку: *«Твої червоні очі, повні сліз, в одних викликають жалість, в інших – злорадство: будеш така, як всі!»* Та особливо нестерпно було вислуховувати нескінченно формальні, нещирі співчуття. У той час, коли усе твоє єство з усіх останніх сил протестувало проти самого факту можливої смерті... Та й ніхто і ніколи не відчує так само, як ти, біль твого серця! У кожного він свій.

А ще за якийсь час моя підсвідомість почала подавати голос: *«А ти і справді хочеш хникати і псува-*

ти настрій своїм пригніченим до безумства виглядом? Усміхнися! Твою труну ще не виготовили!» Або: *«Будь собою і не зважай, що про тебе і про нього казатимуть».*

«Горе народові, який надає перевагу негативному, – згадалися думки, записані у щоденнику значно раніше, – якомусь безнадійному мисленню, переважно – сумному і гнітючому, навіть у фольклорі. А ще – заздрість, помножена на радість, коли у тебе щось не так... Кожний народ має свої виразні риси характеру, які проявляються часто і системно. Особливим негативом, здається, хворіють невдахи і бідні. Люди самодостатні не мають потреби займатися базіканням і плітками, тому що їм це не потрібно!»

Найліпше (дослухаючись до порад «Секрету») було б зробити крок прийняття нескінченного болю, а не розповідати про свої бажання Всесвіту, не просити його про здійснення мрії, якій ще не час. А ще – прийти у відповідність з собою, зосередитися на позитиві, з яким варто і потрібно жити! Але ж... зручніше, не рухаючись застрягати у безодні болю, завмирати, не відчуваючи, що це – лише текуча реальність, яка минає.

Отже, залишкові явища минулого не бажали звільняти моє ество. Переживаючи втрату чоловіка, я молила Господа лише про повернення його назад. Мені здавалося, що життя знову стане таким, як було, і цього буде достатньо. Я була впевнена, що мій чоловік чує й обов'язково озветься. Я чекала його у снах, прислухалася до стогону вітру, найменшого шереху за дверима, я нібито звідусіль чула його голос... І дуже часто дивилася цей фільм,

пам'ятаючи усе, що можна було втиснути в голову, забиту нещастям.

«Наскільки сильно ти хочеш перемін? Це сила твого внутрішнього бачення. Відкрий двері у Всесвіт. Не турбуйся, яким чином здійсниться твоє головне бажання. Це справа Всесвіту. Вір йому, і ти будеш здивована! – бігали одна за одною думки і не давали спокою. – Ми самі створюємо свій Всесвіт!»

І ще я вірила, що варто орієнтуватися на кращий бік людей. Бо ми такі, якими є створений нами образ (живий портрет!). І це, виявляється, не є самообманом. Адже те, на чому ми зосереджуємося в людині, те і проявляється в ній іще більше... Так само і з народом.

– Пригальмуй, – втручається моя підсвідомість, – пиши про те, що ти хотіла б мати у своєму житті!

– Гаразд! – відповідаю я, – *«Людина стає тим, про що мислить!»*, це перевірено.

– І ти хочеш залишити себе в хаосі усіх цих думок? – знову запитує підсвідомість. – Зніми нарешті цю чорну сукню! Усі вже давно звикли, що ти в траурі... Твоя ціль життя – відчувати радість і блаженство. Розпізнавати, що замислив для тебе Бог. Насолоджуйся життям...

– Мабуть, ти знущаєшся наді мною, – не витримую я і перериваю потік настанов. – У цій сукні я, до речі, вінчалася зі своїм чоловіком у Львові... Це так було спонтанно, що я не знайшла більше нічого, аби одягнути у такий святковий день. Мабуть, не варто було чорне...

– Усе минуло. Нічого не зміниш. Ти ж, як завжди, послухалася свого чоловіка?

– Так. Він пояснив, що чорний колір кращий, ніж білий...

– Звісно, його захоплення нетрадиційною медициною, акупунктурою... В кабінеті – велике зображення Інь та Ян. Ти ж знаєш, що у Всесвіті це – символ творчої єдності протилежностей. А в царині людського мислення Інь – інтуїтивний жіночий розум, Ян – раціональний глузд чоловіка. А цікаво, що одягнув він у той день?

– Він був у білій сорочці, у світлих брюках...

– Зрозуміло. Саме на Сході білий колір уособлює хаос і загибель усього живого. Загалом, цей колір – суперечливий, адже називає природну сутність – холод, і стихію – метал. Він пов'язаний із виходом за межі світу...

– А чорний?

– А чорний вважається символом добра, чистоти, досконалості. То, мабуть, твій чоловік зіставляв тебе із чорним кольором?!

Ідесь я читала, що ворон у віруваннях передбачає майбутнє й попереджає про біди. Чорний пов'язаний із сокровенним і таємничим. А ще – має дух, під заступництвом якого перебувають храми Місяця... Значить, думала я, не випадково чорний колір у зображеннях Інь і Ян. І цей знак завжди був з чоловіком, він носив його із собою.

Наступні сни потроху додавали мені оптимізму, змінюючи кошмари на дивовижні картини прекрасної природи. В одному зі снів я ніби стала героїнею фільму «Секрет», довго йшла безкінечним берегом безмежного океану, а коли зупинилася, прочитала на піску: «*Будь щаслива!*»

Глава двадцять третя

Пастка:

Щастя. Щастя – ти сам!

Щастя! Розмовляти про щастя і складно, і легко, тому що це одна з найглибших пасток після любові. Чому? Тому що міфи про щастя звели до абсурду його значення і поняття; тому що ми часто сприймаємо радість і задоволеність за щастя і навпаки; тому що стільки написано на цю тему, що, намагаючись зрозуміти істину, лише губишся від припущень.

Пам'ятаю, як іще в школі було модно заводити «зошити щастя» і виписувати в них цитати видатних людей про щастя і любов. Побажання друзів і однокласників. Потім ці зошити кудись поділися... А де тут пастка? Запитаєте ви. А вона в тому, що щастя не є фантазією або якоюсь дією чи думкою, щастя – це реальність. Бажано, щоденна!

І кожний з нас щасливий по-своєму, і це потрібно відчувати просто, як дружній потиск руки або ковток улюбленої кави. Як неймовірний схід сонця або живе дихання лісу. Як повітря після дощу або

перший сніг... І це, гадаю, передусім – тактильне відчуття душі!

Саме так і потрібно приймати *«тут і зараз»*, не замислюючись, не відкладаючи на завтра. Кожний з нас – це промінь, прекрасний потік світла. І не частка чогось, а повне і цілісне створіння! Скупчення необмеженої кількості часток, які й викликають в людині відчуття краси, радості, любові, задоволення, піднесеного настрою!..

Уявляю собі неповторну білу ромашку, а ще краще – об'ємну рожеву хризантему. Кожна пелюсточка – це частинка повного щастя. Почни відривати пелюстку за пелюсткою, і щастя поступово втрачатиме свою силу і красу. Емоції переповнюють мою душу, бо я хочу довести, що щастя – це не частка!

«Яке щастя!» – вигукуємо ми, коли народжується дитина і ми тулимо її до грудей. *«Яке горе...»* – говоримо ми, коли від нас відходить рідна людина і разом з собою забирає частину нашого щастя. Одної пелюстки нема. Життя рухається вперед, а сумні події зривають пелюстки, одна за одною, спотворюючи наше щастя. *«Щастя, не йди! – просимо ми, – дай відчути тебе таким, як раніше!»* На все свій час, відповідає Біблія.

І лише тепер я даю собі право думати й аналізувати, чим є щастя. Ось як тлумачить його відомий психотерапевт і письменник Ернест Цветков: *це слово вказує на ідею Участі та Долі. Доля ж у нього трактується як: історія чогось; подія у майбутньому; рок. А головне – участь у Заповіті: «Щасливий той, хто використовує свій шанс стати співавтором своєї Долі і бути активним учасником Заповіту між собою, Законом... і Богом».* І лише у такому випадку

людина отримує долю, тобто щастя. І ще, зазначає автор «Психоактивного словника», що саме *щастя* містить: час, цінність, чистоту, любов, думку, волю, удачу...

Так, це так. Проте сьогодні, думаючи про щастя, бачу його опуклим і цілісним, яке народжується і живе з людиною протягом життя. І не варто за ним ганятися, шукати, чекати! Та коли переживання горя чи хвороби гнітить душу, а радість залишає тебе самого, все одно... Щастя – ти сам! Воно не може існувати без тебе. Як ти сам без себе.

Так, можливо, якийсь час ти виглядатимеш, як надщерблений Місяць з відрізаною частиною, але скоро Місяць засяє уповні, і все стане на свої місця. *Зважаючи на місячний цикл, гадаю, що це і є оптимальний термін для відновлення позитивного відчуття.* Рани затягуються, а рубці стають непомітними, біліють. І саме щастя на період тривог і розчарувань стає нібито тихшим, воно також відчуває біль і хворіє разом з людиною. «Тихе щастя», – констатуємо ми і радіємо, що знову відчуваємо його подих. Його незбагненна суміш концентрується в коктейлі з ендорфінів, де всього потроху, але домінує блаженство, ейфорія і віра у завтрашній день...

Чому, скажіть, віруючі люди у переважній більшості щасливі? Тому що джерелом щастя для себе вони обрали віру в Бога. Дуже важливо мати джерело щастя! Якщо ж слідувати планом Всесвіту, не звертаючи з накресленої лінії, ми обов'язково, навіть іноді втрачаючи орієнтир, повертаємося до свого теплого і натхненного вогнища, яке є невмирущим. І наше завдання – не дати йому схолонути.

Читаючи це, хтось подумає, а що тут про щастя нового? Не знаю. Просто нині я опинилася і присіла біля свого вогнища... А загалом, не усе залежить від самої людини. Цікаво, що теорії щастя часто з'являлися в головах людей, які особисто були далекі від нього. А мільйонні тиражі книг – це тільки заключна частина впровадження плану. Але це, звичайно, було потрібно іншим.

Хто не чув, як «продавець щастя» Дейл Карнегі описував людей, щастя яких полягало в пошуку необхідних для життя продуктів і речей у смітниках? Спочатку я була вражена, не почувши автора. Адже, як і однолітки, вважала щастя чимось неймовірним і вражаючим. Та зрештою, зрозуміла Дейла Карнегі: *«Щастя не залежить від зовнішніх умов. Воно залежить від умов внутрішнього порядку. Ви щасливі або нещасні не завдяки тому, що ви маєте, і не в зв'язку з тим, ким ви є, де перебуваєте або що робите; ваш стан визначається тим, ЩО ви про все це думаете».*

Отже, міркую, – термін дії часу, коли приходить і відбувається щастя, є необхідною умовою. Чому ми не завжди можемо відчувати його в собі? Тому що не завжди ми голодні або мерзнемо, тому що, маючи обов'язки перед життям, забуваємо про свій внутрішній стан, не підтримуємо його позитивом. Щастя є різним. Одній людині достатньо маленької дрібнички (приємний погляд), а іншій бракує Нобелівської премії. Відповідно до індивідуальної особливості емоційної сфери.

Одна моя знайома завжди чекає зиму, одягає свою улюблену шубу і каже, що насправді щаслива. Я так і не втямила, від чого, – від холоду чи від доро-

гої одежини, яку потрібно «вигуляти». І це, по суті, не зовсім важливо! Ми можемо бути щасливими, коли їмо морозиво, коли наші близькі люди досягають успіху, коли маємо улюблену справу... Коли ми здорові.

Індійський музикант і філософ Хазрат Інайят Хан написав: *«Воістину щасливий – щасливий всюди: в палаці і в хатинці, в багатстві і в бідності, адже він відкрив фонтан щастя, який перебуває в його власному серці. До тих пір, поки людина не знайшла в собі цього джерела, ніщо не дасть їй справжнього щастя»*. На противагу, можна згадати і слова Федора Достоєвського: *«Людина нещаслива тому, що не знає, що вона щаслива»*.

Кожний з нас, і не раз, відчуває високі хвилі власного щастя, не кажучи про буденне життя із щасливими дрібничками. Формат цієї книги не дозволяє мені міняти стиль і тому я скажу по темі, що коли ми, жінки, потрапляємо у будь-яку пастку, то несправедливо і невірнo робимо себе нещасними. Може, навпаки, нам і підкидає життя пастки, аби ми могли второпати, що таке щастя, відчути його у своєму серці, виявити і витягнути на світло!

«Якщо вам щось не подобається в своїй жінці, – звертається до чоловіків Аліса Романова, – то, мабуть, їй не вистачає щастя. Повірте, щаслива жінка не може не подобатися!» І заодно поясніть їй, додаю я, що щастя – вона сама.

Глава двадцять четверта
Щастя по-іншому.
Боголюдина. Шлях.

– Я так зрозумів, що ти хотіла поговорити зі мною про щастя? – запитав чоловік, прочитавши мою главу.

– Якщо ти не проти, – здивувалася я, адже він був зайнятий своїми справами.

– Теоретично ти права, – підтримав чоловік, – і тема щастя не може розкритися на двох сторінках тексту. Я просто скажу, що коли в житті людини відбуваються події, до яких вона готується довго і ретельно, це справді щастя. А на дрібниці я якось не навчився реагувати і, тим більше, констатувати. Щастя буденне... Воно має бути таким.

– Можливо, тому, що ти чоловік?

– Можливо. Проте моє бачення щастя – це не ромашка з пелюстками, а цілий світ, який відкриває таємниці, від яких не лише сам відчуваєш задоволення, а й інших долучаєш до свого щасливого кола. До своєї духовної території, на якій могутня хвиля радості накриває усіх з головою...

– Що ти маєш на увазі?

– У кожного така хвиля певної висоти і сили, проте є щось спільне між людьми – володарями справжнього духу і свого життя. Ось тоді щастя повне!

Очі в чоловіка збуджено блищали, і мені здалося правдою усе, що він каже, адже в душі з'явилося хвилювання і невідомі досі відчуття.

– Але ж все одно у такому разі це тільки твоє щастя, з яким ти ділишся. І навіть я не можу відчувати твоє щастя так, як ти. Я просто радію, бо ти щасливий. А радість – лише складова щастя.

– Я вдячний тобі, що ти не сперечаєшся зі мною, а лише уточнюєш. Мені це подобається. Загалом, щастя постійно видозмінюється. Чим більших висот людина досягає в житті, тим більшим виростає і воно. Запитаєш, коли востаннє я був посправжньому щасливий? Коли не очікував!

– То, виявляється, несподіване щастя краще за сподіване?

– Звичайно! Ждати щастя, як і любові, – добровільно направити себе в пастку.

У цю мить я відмітила про себе, що чоловік почав говорити моїми словами. І це втішило.

– Знаєш, – замислився він на мить, ніби не міг сформулювати думку, – коли я так несподівано для себе повернувся до тебе, я спершу навіть не зрозумів, що це щастя. Я не пам'ятаю, що зі мною трапилося, але час, коли я був невідомо де, злетів, наче мить...

– Один рік, – уточнила я подумки, – найгірший рік мого життя...

– З тобою усе гаразд? – несподівано запитав чоловік.

– Гаразд! – відповіла я, – ти хотів розповісти мені дещо важливе.

– Мій тріумф – на закінчення. А спочатку про Ернеста Цветкова. «Практикуючий філософ життя», як він сам себе називає, працює в царині мови душі. Так ось, моє глибинне розуміння себе як людини почалося з того, коли ти принесла додому його першу книгу. Той день я ніколи не забуду. І це була «Психологія пророцтва». А потім до нас різними шляхами прийшли усі його книги серії «Психологія радості, або майстер самопізнання». Саме у нього я вперше прочитав про боголюдину. І був вражений! І навіть захворів на кілька днів, аби прийти до тями...

– Я пам'ятаю це, – погодилася я.

– Так! Щодня годинами я міркував над тим, чи зможу я стати боголюдиною. Сотні разів подумки я дякував тобі за книгу і одночасно шкодував, що не отримав її в юності. Тоді ще можна було б спробувати почати...

– *На все свій час...* – міркувала я. – *Знання приходять лише тоді, коли людина готова їх прийняти й осягнути.*

– Так, – ніби читаючи мої думки, зауважив чоловік. – Ти права. Аби стати боголюдиною за Цветковим, потрібно мати в характері: геніальність, героїзм і святість. Мені важко було визнати, але святості у мене бракує, особливо стосовно тебе...

– Я змогла у цьому переконатися, коли ти несподівано зник, – знову подумала я, але вголос проци-

тувала Цветкова: *«Цілковите самоусвідомлення власних глибин відкриває доступ до висот. Відчиняються двері прихожої і цілий Світ стає Домом. Подорож закінчується, але це лише початок Шляху».*

– Те, про що ти щойно сказала, – зауважив чоловік, – я вже пройшов. Я був на тому Шляху. Відчуття бентежне, хвилююче! Мороз по шкірі. І то не щастя, а щось інше... Космічне! Та поки я ще не дійшов до головного, мені цікаво, яким чином ти потрапила у цей старовинний замок? Тут неймовірно затишно!

– Так... Ти правий... Тут рай!

– І саме тут, майже за три місяці, я завершив свою Родову книгу, постійно перебуваючи у піднесеному стані. Здавалося, думки самі словами лягали на папір, а інформація йшла одним суцільним потоком. Розкажи!

– Нині для нас це не так важливо. Коли ти зник, за короткий час з'ясувалося, що квартира, де я жила з тобою, належала чужій мені людині. Я змушена була її звільнити і шукати житло. У повному розпачі я зверталася куди завгодно і до кого тільки... Мені пощастило! А може, сама доля готувала оцей подарунок і не дала мені з'їхати з глузду...

– Такого не може бути...

– Може. Якось я розповідала тобі про свого прадіда, але відомостей не вистачало. Та й займалася я лише твоїм родом. Загалом, завдяки пошукам, моя родова лінія привела мене до цього величного замку. Виявляється, в моєму роду також були багаті і впливові люди. До цього ж часу моє внутрішнє сум'яття не давало мені спокою: хто я і звідки?..

– Я хотів уточнити...

– Зараз не треба. Те все минуло. А це – колишне родове помістя моїх далеких родичів по батьковій лінії. Правда, багато років воно перебуває у власності держави. Та, слава Богу, мені дозволили тут жити. Заодно підробляю екскурсоводом і таким чином плачу за житло.

– А твоя спілка?..

– У спілці працюю на громадських засадах. Скоро мій термін спливає. А з цим палацом я пов'язую усе своє подальше життя. Я ніби тут народилася, це – моє місце. Так відчуває моя душа.

– Але ж спілка...

– Так, спілка спонукає бути у вирі подій, спілкуватися з іншими письменниками. Хоча тепер спілка, як і моє життя, потерпає переміни. Підростає нове, талановите покоління. Вони мають своє енергетично-творче коло. І, по суті, не потребують опіки. Навіть навпаки – у них варто вчитися, як писати, видавати і розповсюджувати свої книги.

Мій чоловік сидів замислений... Про що він думав, я не знала, проте запитала, про що хотів повідомити.

– Потім, – коротко відповів чоловік і вийшов з кімнати.

Моя душа, яка усю розмову тихо сиділа в серці сіреньким горобчиком і, здавалося, ледь дихала, пригадуючи ті жахливі події, зітхнула і повеселішала.

Чомусь на гадку спали слова Дейла Карнегі: *«Тепер я розумію, що люди не думають ні про вас, ні про мене, і їх абсолютно не хвилює, що про нас з вами говорять. Вони зайняті лише собою, вони думають тільки про себе... Їх в тисячу разів більше турбує*

власний головний біль, аніж звістка про вашу або мою смерть».

– Ні! Усе добре. Усе скінчилося, – заспокоїла себе душа. – Тепер він знає, що я пережила...

– Ну і що? – як завжди, іронізував мозок. – Що змінилося? Розхвилювалася?

А я тихенько вийшла у двір. Стояли останні дні серпня. Було тепло. Вечоріло. «Отче наш...», – несподівано полинули слова молитви... «Дякую тобі, Боже, що я тут... Дякую! – шепотіла душа. – Яка ж дивовижна природа! Яке повітря!..»

Я повільно йшла доріжкою і любилася чудернацькими безлистими деревами, довгі гілляки яких перепліталися, наче змії, і розкидалися по землі аж на десятки метрів. Потім звернула до річки, дісталася аж до причалу з катерами. Тут ріка здавалася ширшою і навіть без берегів. Від освітлення вода ставала то кольоровою, то сірою. «Не хочу вертатися в минуле!» – що крок, то повторювала моя душа. – *Ти змусила мене страждати більше, ніж радіти. Я хочу світитися, хочу почуватися щасливою, розумієш?»*

– Таки варто дослухатися своєї душі! – посміхнулася я. – Якби не біда, то й не було б цієї радості.

– Твоя душа тебе заведе! – одразу ж зреагував мозок.

– А як же інтуїція? – підтримала мене підсвідомість...

Глава двадцять п'ята
Дух короля Мирослава.
Рід з Полщі.

Завдяки чоловікові мені відкрилося чимало знань. Спостерігаючи за ним протягом багатьох років, я зрозуміла, що, чим більше людина захоплена своєю справою, тим більше вона поглинає його душу і виводить на успіх. Величина успіху вимірюється важливістю і результатом справи!

А зараз мій чоловік сидів у темній кімнаті окремого крила замку. Він збирався провести сеанс спиритизму. Раніше таким займався в своєму лікарському кабінеті, у крайніх випадках. Казав, що під час сеансу витрачається велика кількість енергії, і він втомлюється.

Варто зауважити, що до нього регулярно, переважно на лікування, приїздив хтось з роду, з різних міст України. Одного разу завітав знайомий лікар і вони, як розповідав чоловік, довго сперечалися про спиритизм.

– Містичний ритуал, – казав колега, – не викликає в мене довіри. Навіщо турбувати душі померлих у такий спосіб?

– Щоб отримати повідомлення, життєво важли-

ве для живих. Я можу називати себе медіумом, тому що це у мене виходить... – пояснював чоловік. – Хтось же має служити сполучною ланкою між двома світами – матеріальним і духовним!

– Так, – говорив гість, – для цього потрібно бути чутливою фізичною особою. Відомо, що медіуми перебувають під контролем ідеї або навіювання, або й потойбічного духу. А найцікавіше те, що науковці, які займалися цим питанням, казали, що в медіумів існує прямий зв'язок зі станом істерії. Або ж медіуми тою чи іншою мірою – психопати.

– Так, під час сеансу від дисоціації свідомість медіума, безперечно, страждає, адже в трансовому стані знижується почуття самосвідомості... – погоджувався чоловік.

Слухати його було цікаво. Одного разу я звернула увагу на те, що ознаки психопатії у чоловіка таки були. Приміром, психопат часто бачить біля себе не людей, а об'єкти для досягнення своєї мети. Таким об'єктом, без сумніву, стала і я сама (переконалася, коли чоловіка не стало!). Психопати (не психи!) вважають себе носіями абсолютної істини, контролюють усе, що трапляється на їхньому шляху. Характер у таких людей твердий, хоча і прекрасно грають на публіку.

– У цьому немає нічого поганого! – зауважував чоловік, коли я запитувала в нього, що він про це думає. – Незвичний, аномальний характер виникає під впливом несприятливих факторів мікросередовища й умов виховання. Не забувай, де я народився, а ще – в родині репресованих. Батько і мати тяжко відпрацювали у Сибірських таборах по десять років, і ще п'ять – на засланні. Психопатія не хвороба,

лише певне відхилення вищої нервової діяльності з дисгармонією у розвитку.

– Психопати, – подумала я, – зазвичай, хороші маніпулятори і вправно користуються цим, аби отримати бажане. Взагалі, це люди, які менше турбуються про те, що інші про них думають, і роблять усе, аби лише досягти своєї мети.

А нині чоловік готувався до спиритичного сеансу. Найважливішого, як він підкреслював, для його роду. По стінах всюди були полички, на яких стояли запалені свічки. Їхнє мерехтіння створювало якусь неповторну, загадкову, сяючу тишу, а ще – атмосферу. Перед ним на столі лежала спеціальна дощечка, відома як така, що «розмовляє»...

– Я викликаю дух короля Мирослава! Могутнього предка свого роду! Ваша Високосте, король Мирослав! Я кличу Вас! Прошу Вас! З'явіться, Ваша Світлосте!

– І хто ж це насмілився турбувати мій дух через тисячу років? Навіщо?

– Вибачте, Ваша Високосте! Мені важливо, аби Ви підтвердили, хто убив Вас?

– Ви ж знаєте, була громадянська війна. Чотири роки. І прибічник мого меншого брата Михайла бан Прібіна підступно і нагло позбавив мене життя... А ти хто? Навіщо це тобі?

– Я нащадок Вашого сина Елема! Я з племені Елемичів!

– Мої діти! Мої сини! Що з ними?

– Вашим сином Крешимиру, Тишимиру й Елему, Ваша Світлосте, вдалося втекти від переслідування. В горах Далмації вони заклали основу жупи (облас-

ті) Полицької. Згодом утворилося Князівство Полиця (*Poljička Knežija*), пізніше – Республіка Полиця (*Poljička republika*). Дивом, до наших днів, зберігся Статут Полицької республіки, і тому я знаю про Ваших дітей у ХХІ столітті.

– Так у них усе добре?

– Так, вони прожили гідне королівської крові життя...

– А що ж мій брат Михайло?

– Після Вашого вбивства він став на престол й успішно керував Хорватією двадцять років, взявши ім'я Крешимир II (*Mihajlo Krešimir II*)...

– Ну, що ж... Мені пора. Я знайду тебе у Світі Душ. Скоро! – і дух короля Мирослава розчинився у відблиску полум'я палаючих свічок.

– У Світі Душ?! – не зовсім зрозумів чоловік.

Пізніше я запитала, якою мовою відбувався спіритичний сеанс, і, мабуть, несподівано для самого себе мій чоловік відповів, що у духів своя, особлива мова...

Смерть короля Мирослава у хорватському національному епосі відбилася в легенді про короля Звонимира. До певного часу вважалося, що з усіх хорватських королів лише цих двох правителів убили через боротьбу за владу.

Для древнього роду мого чоловіка унікальною виявилася книга науковця Бориса Грекова «Полиця», де йдеться про Полицький Статут (*Poljički Statut, 1440*), закони і правила існування поличан.

У своєму щоденнику мій чоловік завжди записував думки про свій рід. Такої любові, пожертви і відданості родові я не зустрічала ніколи: *«Мій Рід – моє багатство! Мета засвідчує себе міфічно, а до-*

сягається логічно. Усе наше життя – міфологія. Дух, підняття духу, – мета, ціль, а магія – засіб. Сила магії направлена на підняття духу Роду». І це було істинне його щастя! Хто, як не я, знала, яким важливим стало завершення книги з такими унікальними історичними відомостями.

Усе літо після свого дивовижно магічного (духовного) повернення мій чоловік від руки дописував Родову книгу, повсякчас підкреслюючи: «Книга – це підтвердження етнічного хорватського походження мого роду, вона – база для розробки програми демографічного донорства».

На його прохання, я написала передмову, проте переробляла її кілька разів. Згодом зрозуміла, що він хотів щось виняткове, вибухове, містичне! Замість неї він створив основний розділ «Ми – рід Елеми», який складався з чотирнадцяти підрозділів, у тому числі – «Священна історія нашого родового імені».

У його щоденнику читаю: «Генетична ідентифікація Елема, хорватських і українських рідних, а також іранців – на часі! Подолав психологічний бар'єр і вдало сформував перехід від поняття «сини диявола» до «сини божі». Минулі потрясіння допомогли розкрити це для інших!»

Останній розділ він завершив такими словами: «Відкрив невидиме і ознайомив свій рід зі сокровенним, повідомив тайну для всіх. Рід – не стільки як спільнота кровних родичів, як фізична реальність, але як відкриття сакральної сутності Роду: його історії, долі, карми, тобто рід – як пророцтво! Пророцтво – це історія, написана заздалегідь. Пророцтво минулого і майбутнього».

20. Рід як фізична реальність може розмножуватися, відтворюватися, а як духовна віртуальна сутність – воскресати! Людина інстинктивно знає свою батьківщину і їде туди шукати свою пуповину – куточок у цій країні, де відчуває психологічний енергоінформаційний резонанс».

– Свій рід, – пояснював чоловік, – я знайшов, виявив і згуртував. Я дав йому тверду основу і великі знання. І тепер він повинен жити на гідному рівні – із покоління в покоління, не послаблюючи своєї значимості і ваги.

– Це так важко тобі далося! Жертовно! – спробувала зауважити я.

– Жертва?! Так, повинна бути і жертва. Моя жертва – вирішення на рівні роду морально-етичних проблем: кармічні борги (реінкарнація), спадковість (зріхи предків), спотворення духовної сутності. Це те, про що ми можемо лише здогадуватися, хоча може бути й щось інше...

– Це все так глибоко, не кожний зрозуміє та оцінить...

– Повір мені, – відповів чоловік, – що я, нині князь Андримир, своєю фізичною смертю зупиню усе тисячолітнє родове зло, а моє духовне життя на небесному рівні остаточно вирішить ці проблеми. І це, це – важливо! Одягнувши князівську ношу, я повернув родові князівський статус!

– Так, декого в роду ти здивував і своїм титулом, і князівською ношею, – подумала я. – Але, одягнений у святковий князівський одяг пурпурного кольору, ти був по-справжньому щасливий! Всупереч всьому...

*Глава двадцять шоста**Молитва.**Рівні свідомості і пастки.*

Звичайно, не претендую на оригінальність, але думки, які живуть в моїй голові не один рік, тепер виповзають з мене, наче змії погрітися на сонці. І якщо до цього часу вони тулилися у звивинах (тріщинах!) мозку, то зараз відчули тепло ваших сердець і зрушили з місця. І мені, власне, важливо, хто їх побачить і не злякається. Вони безпечні.

І от, приміром, безчасся. Гадаю, що кожний наступний день народження – лише дата, яка заявляє про появу людини у цьому світі. Регулярні річні нагадування про це в дитинстві сприймаються як свято, як щастя, в молодості також не дуже замислюєшся, скільки тобі років, а більше над тим, як ти виглядаєш і які знання хочеш отримати. Та згодом, не знаю, чи всіх, а мене почали нервувати мої зростаючі цифри, від яких я хотіла б сховатися на якомусь гірському схилі або узліссі, як уже цілком доросла і мудра змія. І мріяти. Мріяти про безсмертя...

І цікаво, як поводи́ла б себе людина, якби знала, що вона безсмертна? Як моя кицька Гламура? Вона точно не переймається, скільки їй років, і просто живе. Вона приймає, як є, мою турботу, можливо, мріючи про полювання на мишей або пташок. І водночас боїться переступити поріг коридору, який веде у невідомість.

Гадаю, моя кицька щаслива, адже має все необхідне для свого котячого життя. Скажете, у неї не було котенят? Так. Вона свідомо відмовилася від сірого пухнастого красеня, не підпустивши його до себе рівно на метр. Її шипіння було таке високе і виразне, що кіт просто не захотів з нею зв'язуватися. «Істеричка!» – видно, подумав він і пішов додому у сусідню квартиру.

Чому я це згадую? Тому що і кицька, теж не з м'яким характером, відіграє в моєму житті свою позитивну котячу роль. І навіть коли я це пишу, вона нагло сидить на моїй шиї та лівому плечі, муркоче щось космічне і викликає у мене щирі усмішки: «Як би я без тебе жила?» А вона відповідає співаючи: «Спокійніше...».

Пригадалася «Молитва про душевний спокій». Довгий час під склом на столі в чоловіка лежав білий аркуш паперу зі словами: «*Прийняти те, що не можна змінити, знайти сили змінити те, що можна змінити, і знайти мудрість, щоб відрізнити одне від одного*». Пізніше я довідалася, що є кілька варіантів цієї молитви, авторство якої достеменно не відомо.

І був час, коли я щодня повторювала слова: «*Господи, дай мені спокій духу, аби прийняти те, чого я не можу змінити, дай мені мужність змінити те, що я*

можу змінити, і дай мені мудрість відрізнити одне від іншого», дякуючи Богові за те, що він мене чує.

Коли мій чоловік несподівано повернувся, і люди про це дізналися, дзвінки на його, як він називав, «лікарський телефон» не припинялися. Як і раніше, на прийом просилися рідні «зліплених з глини», аби приволокти із собою п'яниць. Цим терміном я означила алкоголіків уже в цій книзі. А тоді...

Тоді я намагалася хоч якось відгородити чоловіка від тієї «темряви», нагадуючи йому слова Расса Херріса: *«Ніколи не ставте собі за мету те, з чим не під силу впоратися жодній живій людині. Будь-яка мета, яка полягає у припиненні чого-небудь, є «метою для мерців»»*. Усі ці хворі лише в хвилини «просвітлення» радували своїх близьких «метою мерців» – обіцяючи кинути вживати спиртне.

«Це груба помилка вважати, що пацієнти бажують позбутися своїх проблем, – писав Берт Хеллінгер, – часто вони просто хочуть отримати їх підтвердження. Той, хто н'є – той сам хоче померти».

На щастя, влітку після повернення, чоловік не займався «зліпленими з глини», а дописував свою книгу. Ми часто розмовляли з ним на тему душі, її піднесення та розвитку. Мені потрапили на очі дві книги (бестселери) Станіслава й Олени Хохелів: «Сходінки свідомості або шлях до Успіху» та «Рівні свідомості або шлях до Щастя», які чоловік буквально проковтнув за кілька днів, ретельно підкреслюючи цілі абзаци, виділяючи для себе головне. Після нього читала я.

Нині я можу лише частково і стисло окреслити рівні свідомості за Хохелями. Але не втримаюся і скажу, що, побачивши ці книги, моя свідомість за-

волала від щастя, а розум визначив мету – спільно з чоловіком колись написати щось подібне. Звісно, не таке складне для прочитання і розуміння, але...

З огляду на те, що тема пасток фігурує в цій книзі, розповім про них на рівні свідомості – приблизно так, як пояснюють це відомі психотерапевти. Отже, в їхній книзі розглядаються п'ять психологічних пасток. А мені подобається вислів: «*Вчора я був розумним, хотів змінити світ. Сьогодні я мудрий, і тому міняю себе*» (Шрі Чинмой).

Закономірно, пишуть Хохелі, що людина, яка не здатна приймати виклики реального життя, перебуває *на ембріональному рівні* розвитку. Людина, яка працює над своїми цілями, але не здатна їх реалізувати самостійно, – *на рівні немовляти*. Людина, яка неефективно досягає того, що хоче, – *на дитинному*. Людина, яка досягає того, що хоче, за рахунок інших, – *на підлітковому*. Людина, яка підкоряє своє життя чіткому плану досягнення цілі, але без радості до життя, – *на юнацькому*. І лише про людину, яка отримує хороші результати і при цьому живе в гармонії з іншими людьми та зі своїми власними почуттями, можна сказати, що вона перебуває *на дорослому рівні* або й вище. А тепер зробіть висновки, скільки дорослих є поміж нас?!

Чоловік пояснював мені не зовсім зрозумілі речі, і я була йому вдячна. І ще я була впевнена, що він осягнув усі рівні розвитку. Кожний з яких має свій плюс і мінус, по-своєму характеризує людину. Отже, за Хохелями, пастка № 1 – втеча від життя, страх (полонені Сили), пастка № 2 – сум і печаль (полонені Достатку), пастка № 3 – сором і звинувачення (поло-

нені Волі), пастка № 4 – злість та гнів (полонені Влади), пастка № 5 – стримування, скритість (полонені Успіху).

І якщо підсумувати отримані знання, варто виділити головне, необхідне для щастя: усім серцем любити людей, природу і життя; прощати і бути задоволеним; легко приймати поразки і біди, бо вони минають; цінувати усе, що маємо; не вдавати із себе успішного, а бути ним насправді. Кажуть, від сказаної швидкості – життя розбивається на друзки... *«Секрет щасливих людей простий – відсутність напруження»* (Конфуцій).

– Знаєш, – казав чоловік, – мені подобається і Шрі Чинмой: *«Кожний день варто вчитися лише одному – як щиро бути щасливим»...*

– А як же знання? Чи завжди ми можемо перейти на вищий рівень?

– Звичайно! Ми всі – безсмертні богоподібні істоти з великим потенціалом. Проте кожний з нас залишається на певному рівні. Застигає!

– До того ж, на кожному рівні поставлені свої кармічні завдання, які повинна виконати людина, аби вийти з пастки, в якій загрузла, і перейти вище.

– *Душа людини обирає долю, – додає чоловік, – а рівень свідомості відповідає завданню, яке людина має тут, на Землі, вирішити...*

Завдяки цим двом книгам ми обоє зрозуміли чимало. До того ж, мій чоловік пояснив свої несподівані напади роздратування під час написання Родової книги. Виявляється, це – лише повернення негативної енергії тиску, яку його батьки несвідомо вкладали в нього іще в дитинстві (батьки часто та-

ким чином псують дітям життя!). Але тоді я розуміла, що по-іншому він просто не міг і не вмів.

Я приймала його таким, яким він був. Тим паче, що у складних життєвих ситуаціях чи обставинах мій чоловік був незамінним. Буквально кидаючись на допомогу, він завжди діяв впевнено і вірно.

І ще той останній липневий тиждень був дуже теплий як від літа, так і від того, що наші душі нарешті обнялися, зрозумівши одна одну. Я не скажу про рівні свідомості, але на одній хвилі вони були точно...

На жаль, пізніше нам не судилося щось обговорити разом. Наступного дня чоловік пішов на роботу і не повернувся. І знову з'явився лише через рік. Та це вже інше...

*Глава двадцять сьома**Пастка: Депресія. Книшля.*

Люди завжди говорять один одному те, що їх турбує найбільше, чим живе їхня душа. У кожного своя тема навіть під час однієї розмови. Раніше я на це не звертала увагу. Двоє близьких людей можуть спілкуватися водночас кожний про своє... Не дивуйтеся!

Якщо йтиметься про щастя, кожний розповість про своє і сприйматиме співбесідника як об'єкт поглинання своєї інформації. Якщо про проблеми, – те ж саме. То для чого ж ми потрібні один одному? Для спілкування. Для щастя...

Цю книгу я купила більше десяти років тому: «Десять секретів щастя» Адама Дж. Джексона. Сучасна притча про мудрість і щастя. Прочитала формально, хоча варто було б уважніше. Адже реакція на події, які відбувалися потім, могла б бути не настільки катастрофічною. «Мене завжди дивує те, як багато людей воліє бути нещасними» – і я теж чітко потрапила до їх числа.

«Істинне щастя полягає не стільки у відсутності горя і страждань, скільки у відчутті радості, задово-

лення і захоплення життям». А я зачинила двері у світ і вирішила, що маю вистраждати і відстраждати смерть чоловіка. Я просто позбавила себе щастя жити, перетворивши своє життя на суцільний кошмар. Гірше того, моя пам'ять зробила фотоальбом жахів і щодня гортала переді мною ці картинки. Я просто скаженіла від горя, міряючи кроками коридор зранку до вечора.

Яку я переслідувала ціль, запитаєте ви. А ніяку. Я просто хотіла потонути в минулому і потопити там своє щастя. Своє! А так, як моя книга – і про чоловіка, і про психологічні пастки, то нині я стверджую, що тоді потрапила у пастку страшної депресії. У той неймовірно важкий час, який забирав усі мої сили і сподівання. І майже щоночі снівся мій чоловік:

– Я бачив, що ти плакала. Треба розписатися кров'ю, тоді це назавжди.

– Навіщо? – запитую, – тебе ж все одно немає.

– Як це немає? Я – поряд! Протягни руку і торкнися...

Прокидаюся. Беру його годинник, а він все йде і йде... Кудись уперед, коли власника вже нема, а світ завмер, наче все зупинилося назавжди. Моторошно, по шкірі бігають мурахи. Спина холодна, як лід.

– Як же його оживити, Господи?! – запитую, нехтуючи усіма законами життя. Той час минув... Запис у щоденнику: «*Так завжди не буде!*» – таки спрацював.

Нині я намагаюся розібратися, чому я вважала себе жертвою, хоча мала право бути на рівних. Відповідно, кожний психолог скаже, що всі проблеми з дитинства... Але дитинство в минулому, а ми «тут і зараз».

Отже, жертва добровільно заганяє себе у звичайну пастку. Вона обирає таку роль у стосунках. *«Жінка може бути особистістю або річчю. Вона особистість, якщо не залежить від чоловіка, якого любить, якщо господарка своїх суджень і планів, свого тіла і думок»* (Андре Моруа).

Так, із жертвою психологічно можна робити що завгодно: принижувати, використовувати, залишати назовсім. У такому стані людина страждає, як вона гадає, від обставин і звинувачує в цьому кого завгодно. У першу чергу – партнера. Допомогти жертві практично неможливо, тому що вона застрягає на нижчому рівні свідомості. Жертві приємно бути жертвою, аби їй співчували. На її бік стають близькі подруги і знайомі. «Як він так може з нею?» – дивуються усі, а він і справді може, тому що жертва притягує це сама і навіть чекає більш вишуканого нехтування собою.

Ніхто нам такого не пояснював, скажете ви. І мені теж. Це частина мого характеру, таки сформованого в дитинстві (в неповній сім'ї!). Ніхто мене не вчив брати на себе відповідальність за своє життя. А навіть якісна художня література – всього тільки суб'єктивні судження й особистий досвід автора. Це тепер книжок з психології відомих зарубіжних світил – хоч відбавляй (правда, в перекладах російською)!

Другу освіту з психології я отримала навмисне – аби розібратися із собою і не витратити кошти на психотерапевта. Усе це я пишу для того, аби ще хтось не повторював моїх помилок. У своїй ситуації я просто змінила ставлення до несподіваних сюр-

призів чоловіка, почала їх приймати і навіть виправдовувати характером Скорпіона!

Як наслідок, напередодні одного з моїх ювілеїв чоловік з другом поїхав за кордон по справах, не попередивши. Я не знала, де він був. Іноді він знайомив мене з подіями після їх завершення. Аби я їх описала. Казав, наперед говорити нічого не можна.

Отже, у день народження я отримала лише коротке вітання есемескою. І моя свідомість уже не образилася, знаючи, що це не дивно. А що ж підсвідомість? Раз за разом вона почувалася розтерзаною і пригніченою. Нагадувала свідомості про емпатію, інтуїцію...

А от вірші вирівнювали мій психологічний стан, в яких, по суті, відображався глибокий внутрішньо-утробний сум. Він, наче магніт, притягував до себе. Зараз я розумію, що мій чоловік – лише дзеркало, в яке я мріяла потрапити і відчутти його задзеркалля...

Будучи народженою на світ і одразу ж (на рік часу!) залишеною без мами, моє ество усе життя шукало мамине тепло. Я сподівалася отримати це тепло від чоловіка і цим загнала себе у ще одну пастку. Бо навіть найкращий чоловік не в силі таке зробити. Хто міг пояснити мені це, дорослій людині, але на ембріональному рівні розвитку?!

Можете собі уявити, що за час подружнього життя-інституту я успішно проходила шлях від рівня до рівня. І якось перед зникненням чоловік сказав, що нарешті я стала дорослою. Це була найвища оцінка, яку я коли-небудь отримувала!

Повчальними видаються й слова Річарда Баха: *«Якщо тобі коли-небудь захочеться знайти таку лю-*

дину, яка зможе подолати будь-яку, навіть найважчу, біду і зробити тебе щасливою (якщо це не може більше ніхто), ти просто подивись в дзеркало і скажи: „Привіт!”»

Кожна людина по-своєму цікава. Одна потрапляє до категорії невдах, інша – до переможців. Безглузде заняття – бути як усі. Якщо жінка прагне стати королевою, то її чоловік має бути королем, якщо княгинею – чоловік має бути князем. Я ж була і залишилася книгинею, так і не наважившись стати княгинею. Хоча впевнена, що його кам’яна черепаха – частково і моя (у Китаї вона – п’єдестал)...

Глава двадцять восьма
Філософія. Творчість.
Пережити вічність.

І ось кілька місяців поспіль у моїй голові безперестанно кружляють думки. І чим глибше я занурююся в текст цієї книги, тим більше розумію, що просто так викласти на папір навіть якусь частину своїх знань – нелегко. Це як і справді ніби намагатися втопити у річці волейбольний м'яч. Яку б думку не схопила за хвіст, вона не вислизає, а навпаки радіє: «Схопила, значить, пиши! Описуй! У тебе ж такий земний план, чи не так?» Ну, вірю я, якщо пишу, то щось у тому є...

Отже, ця думка, що наше тіло і мозок не може існувати без душі, сподіваюсь, – безсмертна. Як значає Майкл Ньютон, *зв'язок людини з душею відбувається через свідомість: уяву, інтуїцію і просвітлення*. А душа найяскравіше виражається саме через творчість. Про неї ми чуємо багато. І результатів її безліч. І чим вона талановитіша, тим геніальніша. Чим геніальніший твір, тим більша частка душі концентрується в ньому своєю магічною енергетикою.

В кожному клаптику, в кожній клітині. І тоді вони світяться!

Душа – це любов, стверджують у своїх книгах відомі письменники і філософи. Проте з творів Майкла Ньютона відомо, що в якомусь з життів людина може і не знати, що таке любов. Тож, по суті, така людина має відчувати бездну, наповнену самотністю...

«Значить, – міркувала я, – у завданнях мого чоловіка на це життя не стояв окремо пунктик: любов. Любов у тому значенні, яку я вважала істинною».

– Мені шкода, – ніби прочитав мої думки чоловік, заходячи до кімнати. – Люди не розуміють нічого про план душі і страждають усе життя, прагнучи і навіть вимагаючи від когось любові. Замість того, аби насолоджуватися життям і спокійно розвивати свою душу, вони її терзають.

– І найбільше пригнічує те, – відповіла я, – що люди щосили воліють ще й взаємної любові, на рівних. Та, як зазначає Назіп Хамітов, майже кожний проходить через нероздільне кохання. Проте, і щасливе також дає подібний сумний досвід через переживання у ньому вічності.

«Нарешті я рада, що пережила вічність. Моя самотність змогла пройтися веселкою і залишити на собі усі її кольори...», – подумала про себе.

– *Аби створити й зберегти любов, потрібна велика мужність*, – зауважував чоловік. – *Любов варто переживати як містичне явище, як найвищу цінність. Якщо людині дано її відчувати: «Кохані приходять до нас тільки тоді, коли ми здатні їх бачити, з Всесвіту!»*

– Авжеж, – посміхалася я. – Заходиш ти до книгарні. І ще не знаєш, за якою книгою. Насамперед,

тобі кидається у вічі якась одна, приваблива. Вона починає тебе цікавити. Ти гортаєш її сторінки і по ходу визначаєш цінність, відповідно до власного світогляду... Намагаєшся зрозуміти.

Пригадуючи слова Анн Анселін Шутценбергер з книги «Синдром предків»: *«Життя кожного з нас є романом»*, я подумала, що кожний з нас, якби захотів, зміг би написати свою книгу, зі своєю інтерпретацією... Якби поставив мету. *«Дар письменника – не вроджений талант, і пише він не тому, що йому диктує якийсь внутрішній голос. Причина всього – випадок, який відбувається лише з тими, хто його заслужив»* (Айн Ренд).

Хороший текст книги дає можливість бути або не бути подібними до її героїв. Це як: *«Люди без душі шукають тіло. Люди з душею шукають душу»* (Джозеф Грінберг). *Якщо книга має душу, вона обов'язково заведе читача за межі, де захват відповідає відчаю, а страждання – задоволенню.*

Не варто ділити й розкладати міф і реальність у різні кошики на кухні. Краще уявити собі дерево з міцним стовбуром, на якому ростуть великі гілляки, на яких безліч малих. Кожна з них символізує щось надзвичайне або нескінченно просте. Усі жанри. Та всі гілки у свій час завітчують дерево однаково прекрасно. Міф дозволяє бачити життя в новому ракурсі. А його текст має бути сповнений життєвим досвідом.

Отже, творчість – складний процес поєднання душі, духу і розуму, свідомості і підсвідомості, яка виражається словами, звуками, фарбами... заради прекрасного відчуття глибинного подиху Всесвіту.

– Книгу не потрібно розуміти, – пояснював чоловік, – її також треба переживати.

Цікаво, що за межами буденності, на його думку, лежить життя генія, героя і святого. Святий і герой шанується сучасниками. Геній насторожує, викликаючи побоювання.

Не знаю, як кому, а мені подобаються книги, одночасно сповнені чоловічою і жіночою енергетикою. «Пределы мужского и женского» – прекрасний приклад співавторства (Назіп Хамітов і Світлана Крилова). Чоловіче і жіноче начало, закладене в текстах, напрочуд повно транслює психологію і філософію людини. Тонке злиття духу і душі.

Правда, якийсь час я вважала дух чоловічою категорією. Враховуючи це, усі мої вірші у перших збірках мають таку собі картинку душі, хоча нині я розумію, що до їх написання мене спонукав дух. А ще душа – як любов.

«Истинна любовь до когось робить вас кращими, ніж ви були б без цієї людини у вашому житті», – каже Майкл Ньютон, і це означає, що усі пережиті почуття, якими б вони не були, – не марні. Важливо, що особиста любов, за Хамітовим, сповнена прагнення цілісності та єднання, а родова – прагне безсмертя, і ще: «В любові до себе знімається внутрішня самотність людини – самотність наодинці з собою, яка є результатом постійної зміни і самооновлення людини».

Усе велике пізнання, яке ми отримуємо протягом багатьох життів, повинне єднатися з творчістю, інакше творець приречений на самотність. Зазвичай, творець має виражені риси генія або є генієм.

Геніальність – внутрішня творчість, яка присутня у всьому і в кожному. Геніальність і героїзм, за

Хамітовим, – шлях мудреця, влада над духовним і душевним життям. Дух людини – це могутній творчий порив. Душа – це любов, співчуття і буття. Святість – влада душі над власним духом і тілом. На відміну від душі, дух і тіло зв'язані між собою. «Отже, – подумала я, – дух однієї людини таки може вселятися в тіло іншої...».

Глава двадцять дев'ята
Зрозуміти смерть.
Його дух...

«Щастя благотворно для тіла, але тільки горе розвиває здібності духу», – писав Марсель Пруст. І тисячу разів він був правий. Прямо на собі я відчула сумну правду цих слів, коли раптово зник мій чоловік, без якого я не уявляла свого життя. Цілий рік, безмірно кохаючи його, я мріяла про нашу зустріч. Не було такого сну, аби він не втішав мене словами, що насправді живий. Я цим жила...

Пам'ятаю, привиділося яскраве і неосяжне світло. Мабуть, подумала я, це – його душа. Істинні мудреці зверху випромінюють подібне світло, аби навчати інших іти правильним шляхом. Матеріальні блага їх не цікавлять, вони турбуються духовним життям людей. Це – просунута душа! Чоловік повернувся у високий духовний світ просити допомоги, аби все збулося тут у нас, в його роду. Його, міркувала я, забрали Вищі Сили в якомусь терміновому порядку, видимо, для чогось більш важливого і зна-

чушого, ніж на Землі. Проте, навіщо ж було таким способом?! Але яке світіння душі!

Сон! Порожнеча, чорна космічна діра, і ми вдвох – у ній. Стурбований голос чоловіка, який кличе мене, називаючи моє ім'я. «Господи! – підхоплююся з ліжка. – Він заслуговує бути біля Тебе своїм жертвним і праведним життям!»

Я і справді не знала, як бути. Бачила один вихід – нібито непомітно триматися усіх і робити все, що потрібно у такому разі, автоматично, стримано, слідкуючи за емоціями. Це було складно, бо все моє природне єство протестувало і пручалося проти трагедії, я не приймала своє горе і категорично не хотіла миритися з ним.

Час від часу клубок пекучого болю і сліз підкочувався під горло, схоже, йому це подобалося. Змагатися з цим не було сенсу. Додавали страждань і співчутливі погляди знайомих, яким тупо заздрила моя підсвідомість, адже вони, здавалося, були веселі і життєрадісні. А мене враз було позбавлено можливості радіти. Усе навколо викликало лише роздратування і спогади.

У відчаї, аби хоч якось пояснити, що відбувається, кинулася читати Клайва Льюїса «Боль утрати», Майкла Ньютона «Жизнь между жизнями» і «Предназначение души», Екхарта Толле «Сила настоящего»... *Я хотіла зрозуміти смерть.* Я дізналася про так зване «болюче тіло», воно має специфічну, відштовхуючу енергетику, яка випромінює страшений внутрішній біль. Я ніби була ним вагітна. І це – глибока реальність, яка поглинає усе єство людини, націлюючи її лише на одне, що саме зараз здається їй найдорожчим – кохану людину.

Та найбільше тоді, наче за рятівний пас, я вчепилася за книгу Роберта Шварца «План твоєї душі». Про неї я згадувала у першій главі книги. Основне, що тримало у більш-менш не божевільному стані, так це віра в те, що саме перед цим поверненням на Землю мій чоловік сам обрав собі такий цікавий і нелегкий шлях. І все, відповідно, і відбувалося за таким сценарієм.

– Як прийняти усе це?! – моя голова розривалася від повної нездатності міркувати. А все навколо тільки й шепотіло: «Змирись! Відпусти його!»

«*Будьте добрими до себе! – читаю в книзі, – у таких ситуаціях пошкодуйте себе!*» І я розумію, що відпустити близьку людину – означає відпустити надію, мрію... По-живому відтяти від свого серця великий шматок чогось найдорожчого. А ще – зрозуміти, що твоє життя – це вже щось інше. Твоє, а не наше...

А ще важче... прийняти факт порожнечі. І чому я маю приймати біль, коли навколо лунає сміх, жарти, хтось танцює і цілується... Куди ж сховатися?! І куди б не сховалася – всюди разом з тобою плаче безмежний Всесвіт...

Є різні психологічні травми, різного ступеня і сили впливу. Тоді я ще не знала, чи зможу з усім цим впоратися. Так, щось чула про зміни нейрохімічних процесів в мозку, але рятувала себе тим, що завела новий щоденник і назвала його «Зошити». Просто сказати: «*Прийми! Відпусти!*», коли душа різко кидається то в глибокий колодязь минулого, то б'ється об непрозоре скло майбутнього... І знову потрапляю у сон, де ніби ще тепла кров стікає по білих стінах

його кабінету чудернацькими потьоками, малюючи візерунки пекельного полум'я.

...А зараз мій чоловік заходить до кімнати, де я готую черговий матеріал до газети, і повертає мою увагу до себе іншого.

– Знаєш, – дивиться на мене, ніби збирається кудись їхати. – Певно, це здасться тобі дивним, але у мене прохання: «Відпусти мене! Відпусти мене зовсім!» – і він знову дивиться так, що холод біжить спиною і морозить пальці рук, нібито вони тримають велику невидиму бурульку.

– Літо! – думаю я. – Такого бути не може!

– Разом ми пройшли шлях, який дається лише обраним, – тихо говорить чоловік. – Повір мені! А тепер, коли я дописав свою Родову книгу, і ти допомогла мені це зробити, я повинен бути в Хорватії, на землі своїх давніх предків. Недарма ж я їх шукав майже усе життя... Я маю бути там. Моя душа кличе мене на берег Адріатичного моря...

– Море! – уявила я. – Як я люблю море! Годинами сиділа б на його березі і писала б, писала...

– Що? Що ти сказав? – перепитую, посміхаючись. – А я? Ти ж говорив мені, що, де – ти, там і я?!

– Ти не можеш бути там, де я. Тепер не можеш. У тебе є робота. Твоя спілка письменників – твоє енергетичне поле, воно дає тобі насагу, натхнення... Тут тебе знають. А там? Там ти не будеш щасливою.

– Звідки ти знаєш, де я буду щасливою?

– Я знаю. У цю мить ти знову переживаєш біль, але з часом зрозумієш, що я правий.

– А ти хоча б уявляєш, як мені було без тебе, коли ти зник? А коли ти вернувся, я бачила, що ти змі-

нився, але сам факт, що ти є, знову зробив моє життя повним. І хоча я знаю, що щастя в мені самій, але ти розрізав його навпіл...

– Почекай! Я нічого не різав. Я не знаю, як сталося, що мене не стало... Не знаю!

Я і справді намагалася зрозуміти, про що він говорить, але усе моє єство протестувало, і я ніби знову опинилася між небом і землею.

Поряд дзеленчав телефон, мабуть, третій раз, і я приклала його до вуха: «Слухаю!»

Несподівано для себе почула знайомий голос нашого спільного друга з Одеси, з яким не розмовляла відтоді, як ніби нізвідки з'явився мій чоловік. А це було на самому початку літа.

– Вибач, – зітхнув він, – я намагався залишити твого чоловіка з тобою якнайдовше, але більше не зможу. Вибач. Ти і так своєю любов'ю – душею змогла зробити більше, ніж це можна уявити. *Somnium*... Він доробив усе, що мав завершити тут. Його дух...

– Ні! – вирвалося з мене щось велике і непомірно важке, – ні! Поможі мені, чуєш? Ти можеш, ти вмієш! Ти найталановитіший хімік, якому під силу творити дива!

– Ми з тобою зробили усе. Його дух... його дух більше не може бути в чужому тілі... Простися...

*Глава тридцята**Болем. План душі. Записка.*

...Стрілка часу, на відрізок якого мій чоловік повернувся в цей світ, наближалася до цифри дванадцять. Він відчував: кінець. Яке буде завтра, він не знав, та якась незборима тривога дихала з усіх кутків. Сидів у своєму кабінеті не вмикаючи світла, навіть не запалюючи свічок.

Уся його душа була сповнена незрозумілим ниючим болем, відчуття неминучості чогось страшного змішувалося з фатальною приреченістю, якої він ніколи не знав раніше. «Чого ж ти так розхвилювався? – запитав сам у себе. – Ти ж все одно не можеш змінити хід подій. Вони давно записані у твоїй Книзі Буття. Людина не здатна володіти своїм життям так, як цього хотілося б. Цим керують лише Вищі Сили. Їх дуже багато. Вони міцні, потужні, різні. Що в них на меті – хтозна... Чим вони керуються – невідомо...

Цей час, попри усі земні закони, збільшив моє земне життя, дозволивши виконати свою місію – завершити генеалогію роду, знайти першопредка, і це мало

кому з людей вдається взагалі. І що дуже вагомо для майбутніх поколінь мого роду. А головне – я зміг очистити свій рід від найбільших кармічних гріхів, вирахувати за тисячу років усі сьомі покоління і зняти з рідних найгірші прокляття. Ніхто з нас, хто носить моє прізвище, тепер не зобов'язаний відповідати за гріхи батьків і дідів... Для мене це дуже важливо. Не оцінено!»

Тиша ходила великими кімнатами, залами і коридорами Ледницького замку. Вона ловила ледь чутні звуки й одразу ж топила їх у своєму диханні. Вона почувалася господаркою і переможницею серед ночі, бо ніхто не міг порушити саме її правил.

«Я і справді зробив багато, – підбадьорював себе чоловік, аби не звертати увагу на неприємний холод, який владно скував спину. – Єдина і невинна моя помилка, так це і справді – «зліплені з глини»...

У цю ж мить щось ніби з гуркотом замкнулося над його головою, страшний і пекучий біль пройшовся усім тілом. Нескінченне клацання ніби якихось залізних капканів заповнили мозок, змусивши його голосно повторювати лише тільки одне слово: «Пастка!»

«Ні! Твоя смерть, твоя смерть...» – чомусь стала заперечувати тиша, і чоловік жахнувся картини, яка раптово постала перед ним. Він таки лежав мертвий у калюжі крові з перерізаним горлом...

І дивно, але разом з тим йому здалося, що лише один він у цьому світі знає про справжню свою смерть. І тоді він чітко пригадав, хто так немислимо жорстоко позбавив його життя рік назад.

І зараз, як і тоді, перед ним виник, як із самого пекла, той самий Голям! Могутній, здоровенний, бездушний.

– Ти що, – безцеремонно піднявши жертву на рівень своїх очей, звернувся він до чоловіка, – дозволив собі сам вирішувати, що є Зло і що є Добро? І, вважаючи, що зцілюєш людей від пагубної залежності, рятуєш світ?!

Він засміявся голосно, дико, так, що і сама тиша здригнулася, бо навіть не змогла обуритися на того, хто порушив її спокій.

– І ти набрався нахабності називати добром усе що робив, по суті, заради себе? Мовчи! Усі «зліплені з глини» – мої воїни, моє військо. І ти не мав права забирати їх в мене, по одному, гадаючи, що тобі нічого за це не буде. Так, рік назад я прийшов і просто люто тебе вбив, не питаючи. Навіщо тобі здалися їхні душі?

– А я і не брав їхніх душ, я навпаки – вселяв душі у глиняні тіла, як ніби гончар, розумієш?..

– А над тим, що ті твої порожні горщики були і залишилися ними, ти не замислювався? І що більшість з них, йдучи від тебе, – вимучені, налякані, розчавлені, тріскалася і розліталася на друзки, ти не знав?

– Я не думав про це. Ні!

– Але ж ти сам не раз ловив себе на гадці, що перейшов межу... Ти боявся смерті?

– Мені не хотілося, аби вона прийшла раніше, ніж я був готовий. Я мав прожити тут ще років з тридцять...

– Але ж ти захопився! Ти також зробився залежним, як і твої пацієнти, і цього не помічав. Ти не міг

зупинитися. Хоча були знаки, посилалися попередження янголів, але ти не зважав.

– Але ж я рятував сім'ї, повертав чоловіків до дружин і дітей! Завдяки мені збереглися сотні, ні, тисячі родин...

– Це ти так думаєш. Ті сім'ї вже ніколи не були б справжніми, вони трималися на страху смерті, який ти навіював піддослідним на своїх сеансах. Ти, що, і сам не помітив, як десятки разів на день волав: «Смерть! Смерть!» Це робив ти сам, замість, ти сам її кликав своїм голосом! Ти вважав, що лякаєш моїх «зліплених з глини»? Ні! Їх залякати не можна ні чим! Вони бездушні.

– Але я визволяв з твого рабства тих, хто ще міг стати нормальними людьми!

– Якби ж ти знав, що нібито визволяючи їх, ти підвішував кожную насильно вселену душу поміж небом і землею, між двома світами, – між добром і злом. І тепер вони довго чекатимуть там вироку, до нового життя, до рішення нашого, а не божого суду. Зрозумів?!

Чоловік не знав, що відповісти, та й не міг. Усі залишки його духу ще борсалися всередині чужого тіла, але витікали з нього, здавалося, тоненькою цівкою... І було це напрочуд приємно і легко. Неначе великі білі крила знову піднімали його високо в небо – у сонячне безмежжя, тягнули у нескінченно яскравий потік світла...

– Та невже я зустрівся зі смертю?.. – не вірилося думкам, вони не змовкали і натомість хотіли відчутти хоч маленьку крапельку щастя... Та це вже були лише хвилі, що котилися десь у безвість.

– Ти вмер тоді, – відповів хтось інший, не Голем, а нібито знайомий тисячу років, приємний голос. – Твоя дружина, її божевільна любов... Твій друг. Вони повернули тебе назад на Землю. *Somnium!* Це трапляється раз у століття, вкрай рідко, але буває. Твій дух вдалося вселити у тіло іншої людини, і це дало змогу прожити тобі ще одне літо!

– І я не помітив... Я просто...

– Ти просто жив. І жодного разу за літо не торкнувся «зліплених з глини». Це добре, але... уже не важливо. Ти був зі своїм родом. Кожну хвилину! Як на звичайну людину, ти і справді зробив чимало. *Основне – ти виконав план душі.* На тебе чекають. Нічого не бійся, лети!..

Коли ж ранку я зайшла до кабінету привітатися з чоловіком, то побачила кімнату порожньою, а на полиці біля входу – записку. І якщо папір не викликав ніяких сумнівів, то чорнило, яким були каліграфічно виведені слова, світилося дивним червоним кольором: *«На жаль, тілесна смерть – неминуча. Душа після втрати прихистку-серця вертається у свій небесний Дім. Та якась її часточка все одно залишається на Землі з близькими. Одна людина у Всесвіті – лише мить, проте вона має право жити сотні разів зі своєю єдиною душею! Споріднені душі не розлучаються ніколи! Як Сонце із днем, а Місяць із ніччю. Як вітер із полем, а вода з морем... І тільки листочок своєї пори опадає з дерева, невільно сумуючи за гілкою, наче слово за зошитом, бо скінчилася місія. Почни ж спочатку навіть тоді, коли не знаєш як і чому...».*

Здавалося, цей текст написав той, хто хотів примирити мене з усіма обставинами. Зовсім неспо-

дівано я зрозуміла, що мені потрібно сісти в його крісло. Я підійшла до столу і побачила маленьку білу урну з його іменем. Там була частинка його праху. Попіл...

Телефон наполегливо кликав до іншої кімнати, а моє тіло нібито прикипіло до крісла, яке ще зберігало його запах. «Не може бути! – повторювала я, – не може бути!» І тут же: «Я ж знала, знала... Але чому так скоро?»

Тиша вимкнула телефон і міцно стулила важкі штори. Темрява привіталася з тишею за руку:

– Ну, як там справи?

– Як завжди...

Глава тридцять перша

Світ Душ.

Духовна основа людини.

Той сон прийшов одразу ж після реальної смерті чоловіка. Рік і літо назад. Ми розмовляли, наче наяву. Він вкотре переконував мене, що живий. А на моє запитання, як справи, чоловік повідомив, що його душа перебуває на лікуванні. Виявляється, після кожного земного життя відбувається очищення поверненої душі у Світ Душ. І тоді я не знала, як реагувати. Я нічого не знала. Горе поглинало мене, як найчорніша безодня...

І тепер, прочитавши записку й ім'я на урні з його прахом, я нібито під гіпнозом занурилася в сон. І somnium обійняв мене тепло як ніколи. І раптом я знову почула голос чоловіка. А просто наді мною, в ніби золотій хмаринці, засяяла його душа! Його обличчя я не побачила, але запитала, як ти? І вже вдруге від чоловіка почула, що його душа зцілюється.

– Як? – запитала я.

– Мою душу обгорнули, можеш собі уявити, м'яким світлом добра і милосердя. Це зцілення від

фізичних та емоційних травм. Позитивна енергія проникає в мою істоту разом із сутністю і мудрістю Світу Душ. Мене зустріли доброзичливі душі – супроводжуючі у зони відновлення. На щастя, розум душі після лікування не зберігає в пам'яті усі страшні деталі смерті.

– Слава Богу! – вигукнула я. – Тепер і моя душа заспокоїться, знаючи, що тобі добре.

– Звичайно! Ти просто живи і знай, що ми колись все одно зустрінемося і тут, у нас, і на Землі. Тим більше, що ми – споріднені душі. Ти ж знала про це?

– Так. І ти знав. Та з часом почав відсторонюватися... У тебе були вагомі причини. Розум перемиг. Та головне – ти досягнув мети.

– Але завжди пам'ятатиму, – відповів чоловік, – як ми зустрілися вперше! Наші душі впізнали одна одну і навіть обнялися! Вони споріднені. Я вигукнув тоді: «Господи! Рідна душа!» Я не знав, що говорити...

– Таке не забувається. Я побачила над твоєю головою яскраве світіння, а ти – над моєю. Ми обое були здивовані, збуджені, миттєво – щасливі. Як і в перші роки нашого подружнього життя.

– Споріднені душі завжди тягнуться одна до одної, в якому б житті не зустрілися... Вони відчують щось непоясниме...

– А може, любов?

– А може, надзвичайне енергетичне злиття. Щось містичне. А тебе ще цікавить моя любов? – перепитав чоловік. – По суті, уся енергія душі заряджена любов'ю. Людина приходить у земний світ лише з любов'ю.

– А як же так, що є люди, які не відають цих почуттів?

– Передусім, розум і душа – опоненти. Якщо розум людини не випромінює щастя, то й душа відповідно страждає. І ще – у кожній душі своє завдання. Душа певної людини може і не отримати посилення любові. *Божественний розум поміщає душу в таке середовище, щоб людина навчилася любити і підготувала її для ще більшого розвитку.* Випробування бувають різні.

– *Наскільки я розумію, наше призначення на Землі: свідомо, з терпінням, радістю і любов'ю пройти життєві випробування?* – запитала я.

– Так, – відповів чоловік, – і не варто шукати його в чомусь іншому. Це нічого не дасть, крім того, що мозок буде зайнятий тривогою, замість того, щоб дбати про щастя.

– А що, хіба і справді *щастя людини залежить лише від мозку?*

– Так. У Світі Душ – лише любов. А на Землі людина повинна бути щасливою від позитивного сприймання життєвих подій. Як там, ми читали: *«якщо не можеш змінити ситуацію, зміни до неї ставлення...».*

– Знаю, знаю... І як би ти описав Світ Душ?

– Суцільне енергетичне саяво! А рівень розвитку душі як живої істоти визначається і за кольором: від білого, жовтого до синього. Фіолетовим світяться лише просунуті душі. Це все – переливається і блищить, наче нескінченна низка з перламутрових намистинок. Це враження від зовнішнього вигляду. А ще у Світі Душ існує поняття божественної пам'яті.

Совість, інтуїція та уява – якості підсвідомості. Божественний розум поміщає душу в таке се-

редовище, щоб людина навчилася чомусь новому і мала умови для розвитку. Ніхто з людей на Землі не є випадковими. Так само і події, які відбуваються з людьми.

– А ще... Розкажи!

– Мені розповів Гід (іще його називають Вчителем), що лише у сні душа має змогу відновлюватися. Вона не відчуває *somnium*... І це відбувається у вигляді подорожей світом, не рахуючи годин. Душа взагалі не відчуває часу. *Міцний дух також може заряджати душу, якщо її любить*. Тоді людина отримує неабиякий приплив енергії, глибокі одкровення, навіть дива...

– Я уловлюю все це, про що ти говориш. Мої дух і душа часто підтримують один одного. Вони друзі.

– Ти щаслива.

– А я вважала, що ні. А те, що було, – недостатньо для щастя.

– Так само, як і ти, помиляється чимало людей.

– *Somnium*... Ти ним був ціле літо! Не шкодуєш? Прости мене...

– Ні, ні... Що ти! Я ж не став душею-привидом, а повернувся додому у Світ Душ! Основною затримкою душі на Землі є раптова зміна кармічного шляху...

– Ти не мав бути вбитим...

– Так. Душа на Землі, маючи свій план, має й альтернативу вибору. Я не зміг цим скористатися. Я і справді легковажив своїм життям. Але це минуло. Я бачу, що ти раптово ціпенієш від страху. І це не від горя, як ти вважаєш. Часом твоя душа втрачає енергетичний зв'язок зі своєю часткою у Світі Душ. Тримайся!

– Так, у такі хвилини мені надзвичайно холодно. Що ж робити?

– Відкинути відчай і вірити! Вірити у свій істинний дім! Він теплий, сяйливий, сповнений любові! А ще – емоційні та фізичні травми забирають багато енергії. Бережи себе! І бережи її.

– А як душі сприймають життя на Землі? – поцікавилася я.

– Кожне наступне життя – це запланований спектакль з акторами того ж театру. Просто при зміні життя ті ж люди, але отримують інші ролі. Хоча кожний з нас у глибині душі відчуває, що народився для чогось дуже важливого.

– А недосконалість людей враховується?

– Вона лише зрима. Насправді це не так. Вона, пам'ятаєш, *«не применшує досконале Джерело, яке рухає все для того, аби всі душі у підсумку стали досконалими»*. Кожне перебування душі на Землі має свої особливості. Але кожне наступне життя будеться на основі попередніх.

– Твоя душа справиться з усім...

– Головне, моя душа знала, що зустріне твою. Я навіть чув твій запах, бачив, як ти усміхаєшся... Усе скінчилося не так, як мало бути.

– Ти про альтернативу?

– Так. Укінці я і справді зробив неправильний вибір. Мені треба було йти далі за успіхом. А я зрадив і зупинився. Подумав про себе. Тільки про себе...

– Моя душа відчувала, як тобі боліло, коли... Вона злетіла одразу ж за тобою, але ворота Світу Душ виявилися зачиненими. «Не час!» – було написано великими літерами в обрамленні дивних ієрогліфів.

– Я бачив і дуже хвилювався за тебе, я навіть волав на цілий Всесвіт! Аби ніхто не відчинив тобі браму! Твоє завдання на Землі у цьому житті...

...Раптово стало тихо, і я відчула себе в тому ж кріслі, в яке присіла зранку. «Що ж сталося?» – не одразу зорієнтувалася. А слідом прийшла думка, навіяна Майклом Ньютоном. *Душа людини не вважає випадковими нещастя.* За власної волі після нещастя ми можемо змінити своє життя, якщо бажаємо взяти на себе відповідальність.

І ще я зрозуміла, що щастя і любов – це розум і душа. Вони – основна духовна складова людини!

ЧАСТИНА II.

ПОЛИЦЯ.

РОЛІСА.

Глава тридцять друга
Людина-дух. Принц Елем.
Безперервність.

Мій чоловік... Князь Андримир. Ні. Вже не мій. Просто його душа ще не зовсім простилася зі своїм родом. У Світі Душ вона успішно пройшла зцілення та реабілітацію. І вже після цього, перед наступним земним життям, кожна душа має право взяти собі відпустку, якщо потрапила у Світ Душ жорстоким – неприродним способом.

Душа чоловіка спробувала звернутися з проханням до Гіда, аби замість відпустки відвідати історичну прабатьківщину роду. Повернутися на тисячу років назад – у Хорватію, в Далматинську Полицю, поки не відбулося повне стирання пам'яті попередньої історії. Вчитель мав переговорити з Вищими Силами та отримати дозвіл.

Хоча душа і була готова до тривалої подорожі, проте мала заручитися підтримкою духу. Лише разом вони могли здійснити замислене. Міцний дух здатний заряджати душу, якщо її любить. І ще – допомагати.

Цього разу його душа не могла вселитися в чуже тіло і тому, опинившись на Балканах, чоловік-дух був невидимим.

– Шкода, – подумав він, – що я не можу втрутитися в хід історії, яка уже відбулася... Але я точно вразив би цих поличан своїми знаннями майбутнього!

– Звичайно! – вигукнула душа.

– Неймовірно! – видихнув дух...

... А тим часом Андримир помітив середньовічний замок-фортецю і поважного князя Елема, сина короля Мирослава. Розмірковуючи над становищем, в якому опинився він і його брати Тишимир і Крешимир, він констатував, що... увесь 944 рік став для них суцільною боротьбою з незгодами та бідами. Не виходило з голови, не забувалося ні на мить й розтерзане, закривавлене тіло батька, якого бачили востаннє. Він управляв державою лише чотири роки і то під час громадянської війни, спричиненої навмисно.

– Як же він міг, рідний дядько Михайло, позбутися свого брата і сісти на трон, який за законом належав старшому?! І тепер він – Крешимир II... Король. І нам, племінникам, повертатися назад ніяк не можна. Там – якщо не смерть, то довічна в'язниця. А тут – гори... Вражаючий гірський масив Мосор.

Милуючись неймовірною далматинською красою, не вірилося, що у такому розкішному раї може бути стільки труднощів. Отже, Полиця... Усе вимушено і несподівано...

– Смертельна небезпека змусила трьох братів залишити боснійську резиденцію батька у Нере-

твлянському краї. Спочатку біженці знайшли укриття в неприступній фортеці міста Трвіж. Пізніше шляхи братів дещо розійшлися... – ніби синхронно з принцом Елемом міркував чоловік-дух. – Полицьке Князівство (*Poljička Knežija*) було згодом...

І тут Андримир почувався щасливим, спостерігаючи за людиною, котра була безпосередньо причетна до його роду, кардинально змінила напрям генеалогічного пошуку. Хорватія! І тепер йому здавалося, що він все ще тримає в руках неймовірно дорогу і надзвичайну для роду книгу «Полиця», вкотре перечитує Полицький Статут (*Poljički Statut*). Документ, за яким жили поличани тисячу років аж до зникнення своєї держави. Війни, повстання... Думати про сумне і трагічне не хотілося.

– Я таки розповім його Вельможності Елему про все, що знаю... Йому точно це не відомо. Однак до Полиці я повернусь пізніше. А нині мене цікавить Істрія. Саме про це я не встиг повідомити своїх українських Лимичів...

Отож, Істрійська жупанія (*Istarska županija*). Її берегова лінія складає близько п'ятсот кілометрів. Її прибережні береги, порослі кам'яним дубом і сучасними деревами, дивовижні. Величні дубові ліси разом із сосновими покривають третину території та в поєднанні з морським повітрям створюють особливий цілющий клімат.

– Як же тут легко дихається! – зауважив для себе Андримир, задивляючись на цю безмежну природну красу. – Щасливі люди! І справді, сам Бог сотворив для них таке багатство.

Вологе і свіже повітря, здавалося, ніжно лоскотало обличчя, розвіювало волосся і нагадувало про минуле земне життя.

– Хто ж я, Господи?! – вигукнув геть у небо чоловік-дух...

– Не хвилюйся, не хвилюйся так, – заспокоїла його душа, – інакше раніше зазначеного терміну повернешся у Світ Душ.

– Гаразд! Пам'ятатиму... Я ж не для того тут, аби піддаватися емоціям, а для того, щоб щось іще розповісти, як жили мої найдревніші предки. Істрія. Тут, як і переважно на усіх прибережних, та й гірських, невеликих рівнинних просторах вирощуються зернові та овочі. Ближче до моря – виноградство, оливи та інжир. А ще – вина...

– Дарма, – пригадав Андримир, – що за минулого земного життя я зовсім відмовився від алкоголю, навіть прекрасного істрійського вина. Я гадав, що вчиняю правильно, бо неймовірно хотів дописати свою Родову книгу! Ще й дружину змусив підкоритися, погодитися...

Але, які ж красені ці пароплави «Berge Adria»! Принц Елем їх не бачив, бо вони з'явилися через століття... Здебільшого кам'яні пляжі, як видно, були і лишилися такими ж. Зустрічаються й галькові, завдяки чому море усюди прозоре і чисте. І от саме сюди, в місто Трвіж (Trviž, Tervis), яке нині є частиною міста Пазин (Pazin), і відправилися сини боснійського короля. Цікаво, чи знає дух Елема, чому саме сюди?

– Ні! – одразу ж почув відповідь Андримир.

І це надзвичайно вразило чоловіка-духа.

– Чому? – збентежено запитав він.

– Тому, – відповів принц Елем, – що зараз мені відома лише історія мого попереднього земного життя. А в ньому я вже не був сином монарха. Я був священиком. І тому для роду Лімії це, мабуть, не так важливо...

– Ні, Ваша ясносте! – Андримир розумів, що з ним також розмовляє дух, – для мого роду важливо усе, що стосується долі першого предка!

– Гадаю, що однозначно і дуже скоро, – відповів Елем, – ви також забудете про свій рід, прізвище Лімії, адже на вас очікує зовсім інше земне життя...

– Усе правильно... – чоловік-дух ніби завмер і означився у безмежному Всесвіті якоюсь найменшою краплинкою, в якій жило і водночас перетиналося безліч невидимих світів. І їх якимось по-особливому могла відчувати тільки душа. А вона лише спостерігала. Їй і самій було небайдуже, чим це все завершиться.

– Так. І справді, і Ви, і я забудемо, що ми рідні. Проте люди з нашого роду, які тепер у XXI ст. і носять титульне прізвище Лімії, інші кровні прізвища, відають і про Вас, і про мене. І ще знатимуть люди, які народжуватимуться далі із року в рік... Вони гордяться своїм прапращуром – високоповажним королевичем Елемом і дослідником роду – князем Андримиром. Кожна родина з нашого роду у певному земному житті лишатиме після себе нащадків, передаючи їм ці надзвичайні знання... В тому-то і могутня сила роду, яку живить і підтримує пам'ять і безперервність...

Глава тридцять третя
Істрія: фортеця Кацтел.
Родинні мсти.

Розповідаючи про людей свого часу, чоловік-дух із захопленням роздивлявся Істрійський край, де тисячу років тому починали своє самостійне життя зачинателі його роду. Привабливі і незабутні пейзажі, давні містечка в венеціанському стилі... Поверхня Істрії гориста, сповнена відрогами гірського масиву Карст. Збоку Кварнерського заливу, де відроги підходять до самого моря, вони утворюють стрімчачки та скелі. Білі скелі, що зачаровують величністю, блиском і крутизною.

– Прісної води на півострові мало, – намагався описати побачене Андримир. – Дві ріки, невеличке озеро. Порізаний берег півострова утворює велику кількість затишних бухт і гаваней. Найбільшою затокою є вузький Лимський залив. І це вже цікаво! Невже і назва заливу від нашого прізвища? Але про це потім. Нині варто зрозуміти, чи правильно я все помічаю. І де я? У давнині чи в сучасності?! І чи можу одночасно бути у кількох часових вимірах?

– Ти бачиш те, що бачиш, – відповіла душа. Ти не можеш ділити час на відрізки, чітко визначати, що, коли і як... Нічого не вдієш. Ти, мабуть, і сам знаєш, що у бронзовому віці істрійці, які жили тут, займалися піратством і торгівлею. Після греків і римлян на півострові з'явилися слов'янські племена. І тільки через три віки після цього в Істрії почали владарювати місцеві князі, доки вона не була приєднана до Венеції...

– Саме у цей час... Елем... Тишимир і Крешимир потрапили сюди?

– Так.

– Але хто мені розповість, що було далі?

– Ніхто. Роздивляйся сам. Ти дуже сподівався на дух Елема, правда ж? – тихо, нібито посміхнулась, душа.

– Авжеж...

– Дарма! Мусиш спілкуватися зі мною. Я ж таки – вічна!

– І справді, – подумав чоловік-дух, – вона знає! Їй можна довіряти.

...Давнє місто Трвіж виявилось околицею міста Пазин (Pazin), про яке відомо значно більше через середньовічний замок-фортецю Каштел (Kaštel). Збудований на краю глибокої ущелини Фойба (Foiba), він завжди був неприступний. На дні ущелини тече швидка ріка Пазинтиця (Pazintića). Цікаво, що вода у ній падає вниз і потрапляє в підземний водотік, який тягнеться аж до самого берега Адріатичного моря. Лише там і виходить на поверхню. Ця дивовижка вабила письменників, зокрема відомий фантаст Жуль Верн написав книгу «Матіас Шандор», описуючи Kaštel.

Зі старої частини міста відкриваються краєвиди на лісисті пагорби та гору Учка (Učka). Неподалік – два мальовничих водоспади. Їх приємний і ненав'язливий шум притягує до себе чимось магічним, викликає бажання опинитися біля незрівняного сяйва гучного потоку води. Завдяки потужній фортеці Каштел забезпечувався контроль над усією центральною територією півострова.

– Отже, – міркував Андримир, – тому і вирішили вигнанці попервах сховатися тут, боячись погоні або ж розправи своїх ворогів... Вона ж і захистила їх від неминучої смерті...

– А ще важливо, – розповідала душа, – що місцева Crkva Sv. Nikole збудована тут у 1266 році, коли вже діяв «Polički Statut». У 1441 році церква отримала пресвітерію із готичним зірчастим склепінням. У центральній частині вражає зображення архангела Михаїла із мечем у руках.

– Недаремно ж і я вичислив, що наймогутнішим захисником нашого роду, як і України, є архангел Михаїл, – зрадив Андримир. – Я закликав своїх рідних шанувати великого святого в одному з перших «Родинних листів», яких за п'ятнадцять років я написав зо два десятки... Від двох друкованих сторінок до справжніх брошур.

– Не хвилюйся, у сім'ях роду зберігаються твої листи. Хоча не всі 500 родин, як би тобі хотілося, відгукнулися на їхній зміст і надали вагомого значення...

– Фактично, листи в нікуди... – сумно зауважив почесний голова роду. – Я і не сподівався на подяку, а лише – на просте родинне спілкування. Такою унікальною інформацією гріх було б не поділитися.

– Ну, чому ж, – знову приємно сяйнула душа, – десята частина таки зреагувала!

– Так це і були переважно члени великої ради роду... А інші?!

– Багато хочеш! – сказав би тобі перший-ліпший і про що попереджала тебе твоя дружина, з якою ти був відвертий до появи в руках наукової праці Бориса Грекова «Полиця»... Тебе неймовірно вразила і кардинально змінила новина про королівський рід! Хоча без дружини сам ти не написав би жодного листа...

– Так! Української я не знав! А після того, як селянський рід Лимичів раптово виявився королівським, я... я і справді загордився. Така несподівана удача!

– А коли ти отримав титул князя полицького роду, то мав би хоча б про людське око назвати дружину своєю княгинею. Однак ти вперто вважав її... друкаркою своєї книги. Книгинею!

– Так, вона друкувала, перекладала, редагувала... Мабуть, вона ображалася...

– Якийсь час. Проте сприймала твій егоїзм, зробивши над собою певні зусилля... На щастя, вона, як і ти, розуміла усе й підтримувала твоє прагнення бути відомим, підживлювала його, як і де тільки могла...

– Не продовжуй! Сотні разів після смерті (у снах!) я просив у дружини вибачення. Сотні разів! І лише у Світі Душ збагнув її вагу у своєму минулому земному житті. Ім'я Андримир – це також її знахідка. Дуже часто ми жалкуємо про те, що виправити уже не можемо.

І раптом його увага зосередилася на своїй дружині, яка сиділа за комп'ютером, що так і стояв на старому письмовому столі, і щось писала... *«Somnium. Тепер я можу спілкуватися з чоловіком лише у снах. Не бачачи його і не торкаючись його теплої руки. Лише слухати. Він вважає, що я тут залишилася ображеною. Ні! Людина, серце якої сповнене любові, вище образ! Вище усіх негативних емоцій, які тільки можуть турбувати мозок! Я спробую пояснити йому це. Адже... там, де бажання влади перемагає над усім іншим, відомо, для любові місця немає...».*

Та за мить видіння пропало, а перед очима постало місто Трвіж (Тервіс) і уривок... Так, це знову «Polički Statut». І запис 1662 року про брата князя Елема: «Є один катун (село) виняткової важливості. Перелік його знаті починається зі спеціального заголовка, схожого на передмову: «Рід Тишимира, катун, інакше село Тервіс, зване Свечан, який виходить зі світлого і знаменитого будинку великого князя Тишимира Мирославича, надзвичайного радника короля боснійського (Početak Tissimira, kattun alliti sello Tervis, rečeni Svečagn, koj izodi od iasne i glassovite kuchie velikoga kneza Tissimira Miroslavichia, poglavitoga vitnika kraglia bosanskoga)». Тут ми теж бачимо роди (нащадків) знаті, великі і малі роди, і князів, що ведуть своє походження від Тишимира Мирославича, великого князя».

– Так ось, у цій редакції Статуту відомостей про князя Елема у цей проміжок часу немає. Але ж я повинен заповнити прогалини!

– І ти знову хочеш втиснутися в історію, яка відбулася? – запитала душа.

– А як же ще докопатися до істини? – заперечив чоловік-дух. – Я ж не на прогулянку сюди відправився.

– А чому б і ні? – здивувалася душа, – тебе ж відпустили за рахунок відпустки?

– Я знаю. Показуй!

Містечко Берам (Beram), неподалік Пазина, розташувалося на пагорбі дорогою на Мотовун. Воно таке давнє, що його нечисленні камінні будівлі покритися густим зеленим мохом. Маленька церковка Св. Марії на Скелях (Crkvica sv. Marije na Škrilinah). Чудові фрески у ній вважаються кращими зразками настінного живопису в регіоні Істрії: «Поклоніння трьох волхвів», «Адам і Єва», «Колесо фортуни»... Вражає «Танок Покійників»...

– Бачиш, – тихо пояснює душа, – завжди, навіть п'ятсот років тому, люди розуміли, що духовне переважає над матеріальним. І матеріальне, по суті, нічого не варте.

– Похмура процесія городян – на ніби кривавому тлі зі священником на чолі... – описує картину Андримир. – Люди-покійники різного соціального стану кружляють у танку зі скелетами, стискаючи в руках коси, грізно трублячи в труби. Замикає процесію багатий купець, який жадібно притискає до себе згорток з коштовностями, сподіваючись викупити себе у смерті. Він переконаний, що й на Небі, наче на Землі, за гроші можна усе...

– Зверни увагу, – підказує душа, – на безформні будівлі, розкидані між лісистю височиною і клаптиками яскравої ковдри пшеничних полів і виноградників. Це Мотовун (Motovun). Після того, як

Його залишили італійці, місто стало колонією художників! Сучасне та неймовірно мистецьке місто!

Неподалік Лимського заливу, в якому розводять устриць і мідій, – Двиград (Dvigrad). Усі ці містечка розташовані близько, майже поряд. Один із найближчих прибережних міст від Пазина – камінний Пореч (Poreč), якому дві тисячі років! Від моря його прикриває острівець, утворюючи глибоку затишну бухту. Старе місто приваблює своїми античними спорудами. На найстарішій площі Марафор (Marafor) височіє Великий храм, який колись був найбільшим в Адріатиці, і Храм Марса.

– Марс був богом війни, – одразу ж пригадує чоловік-дух, – але, на відміну від грецького Ареса, – тільки заради встановлення порядку. Заодно він турбувався і про добробут підкорених земель, і про багаті врожаї та захист від ворогів. А якщо про планету Марс, то саме Йоганн Кеплер у 1610 році вперше передбачив, що Марс має супутники. І ще цей відомий астроном вирішив, що саме Галілей їх і виявив – супутники Марса...

О! – вигукнула душа. – Стільки часу минуло! Сьогодні Марс – найбільш вивчена планета Сонячної системи після Землі. І вона розглядається вченими, як потенційна для життя на ній людей. Днями космічний апарат Tianwen-1 успішно вийшов на орбіту Марса. А китайську міжпланетну місію Tianwen-1 запустили ще 23 липня...

– Так це ж дата мого убивства!..

Глава тридцять четверта

Колір живої крові.

Місце спочинку Андримира.

– Це число вже не може викликати в тебе будь-які емоції, – зупинила Андримира душа. – Це якщо на Землі про тебе пам'ятатимуть, то, можливо, покладуть на твою могилу темно-бордову або яскраво-червону троянду. Кольору крові... Тобі ж подобається червоний?

– Так. Але з чого почнемо?

– На твій розсуд... Хоча тепер це стосується Далматинської Полиці.

– Мабуть, із неї ти і мав би почати свою подорож.

– Гаразд. Мені важко про це говорити, але... за минулого земного життя, коли я віднайшов коріння роду у Полиці, переконався сам, сповістив про це українських і хорватських Лимичів, то вирішив, що мій прах буде тут, на землі далеких предків.

– Так воно і є... Твої посмертні останки в урні на місцевому кладовищі у Трнбусі, м. Оміш, Гірська Полиця. Якщо точніше, твоє місце поховання:

«МО Trnbusi. Grad Omiš. Republika Hrvatska». В останню путь тебе провели друзі-поличани Товариства «Святого Юра»-Прико (Društvo Poljičana «Sveti Jure»-Priko).

– А ти пам'ятаєш, як триста українських Лимичів, яких ти, по суті, сам у 2008 році привіз у Далмацію, стали його членами? – уточнила душа.

– Звісно, – відповів Андримир. Там я отримав свій почесний титул! Моя чудова і розкішна червона ноша! Давнє хорватське вбрання! Коли я його вдягав, то нібито повертався в історію на тисячу років назад...

– І навіть членів своєї ради роду шокував... – додала душа.

– І не раз! Навіть рідні люди не змогли прийняти усе це за істину! Проте Республіка Полиця і нині існує, правда, у вигляді регіонального культурного об'єднання, яке очолює Великий полицький князь. Він, як і раніше, обирається поличанами на зборах...

– Отже, ми говорили про колір, – нагадала душа. – Червоний. Про князівську ношу я вже почувла, а ще про квіти...

Чоловік-дух не встиг відповісти, коли перед ним знову постала картина з минулого. Його дружина нібито сама хотіла відповісти на це запитання.

– На жаль, квіти на твою могилу покласти не можу, хоча серце моє з тобою, – сумно зазначила вона. – Ні одразу ж тоді, ні тепер. І сама не знаю, коли... Інша держава – не Україна. Та й до перетину кордонів зараз суворі вимоги. Пандемія. Усе змінюється, усе не так, як уявлялося. А час летить швидко...

– Скільки ж часу минуло?.. – запитав він.

– Час вічний! Минають лише години. На Землі – тобі відомо, а на Небі – по-іншому... – зауважила душа.

– А ти? – звернувся Андримир до дружини, – ти вважаєш, що ніхто з п'яти тисяч Лимичів так і не зможе потрапити...

– Не знаю. Хтось, певно, зможе. Звісно, я і сама хотіла б, аби твої рідні хоч раз у житті поклали б тобі до піжніжжя червоні троянди. Але ж ти заповів...

– Так, усе вірно. Я зовсім не врахував кордонів з усіма вимогами, що були і які ще з'являться. COVID... Я міг собі дозволити літати до Хорватії, коли завгодно. Я думав про справи роду і як після українських організувати ще й хорватських Лимичів. А потім... усіх разом! А ось тобі я залишив лише свою недописану Родову книгу.

– Півтора року, день у день, я готувала «Ми – рід Елеми» до видання, – відповіла дружина. – Слава Богу, щиро підтримали рідні з Одеси. І – з Дніпра...

І зовсім несподівано для себе чоловік-дух побачив квартиру, де вони жили майже сімнадцять років: у кімнатах і в коридорі – вицвілі шпалери, подерта, зі щілинами підлога... Лампочки зі стелі – на довгих темних дротах. Старі мамині меблі, які вона привезла до Рівного з Красноярська, з Сибіру... Якщо сказати, – скромно, то нічого не сказати. Бідно! Стіни великої кімнати заповнили ряди портретів батьків, дідів, близьких рідних. Ціла галерея мертвих... А ще Гламура! Ця енергійна кицька встигла добряче подряпати шафу-антикваріат, бо стрибала туди-сюди...

– І ти не помічав? – запитала душа. – А твоя дружина? Мабуть, їй не дуже це подобалося. І не на таке вона сподівалася?

– Я займався родом і лікуванням пацієнтів. На решту не зважав. Не надавав значення. Гадав, що враз зможу усе змінити. За тиждень. А дружина – вона не кровна...

– Звичайно! Я і забула, що невістки у складеній тобою генеалогії – не на першому місці, а чоловіки з титульним прізвиськом – зовсім інше! Як у Полицькому князівстві... – ніби знущалася душа.

І чоловік-дух пригадав, що полицьке суспільство ділилося на дві основні групи – племенитих людей і кметичів. Це і є «панове» – нащадки знатних родів і «пук» – народ. Перші склалися з двох прошарків – властелів і дідичів, а про других закон замовчує...

І справді, Андримиру стало якось не по собі...

– Я вкотре повторюю, – заявив він, – що не знав, як і коли вмиратиму!

– І це тебе не виправдовує! – зауважила душа.

– Нікому з людей не відомо, що може статися за мить і як зміниться життя... – долучився до діалогу королевич Елем. – Мій батько теж не припускав, що буде вбитий так рано. Та ще за життя він залишив у спадок нам, своїм синам, незрівнянну Полицю! Мені – Загорську або Горну – між хребтом гори Мосор (Mosor) і рікою Цетина (Cetina), найвіддаленішу від Адриатичного моря. Резиденцією мого володіння стало мальовниче Стельне (Stijene), давня назва гірського поселення. Пізніше – Сріяне (Srijane).

– А як же Істрія, Трвіж? – перепитав Його Світлість князь Андримир.

– І на півострові теж була наша резиденція, і згодом – в Спліті... І не одна! Так ось... – розповідав дух Елема. – Середня (Верховинна) Полиця розташувалася від річки Жрновниця до річки Цетина, вона належала брату Крешимиру. Нижня Полиця (Приморська), побудована на залишках давньогрецької колонії Екецій, простяглася вздовж моря від Оміша до села Стобреч (Stobrc). Її отримав брат Тишимир.

– Полиця! – одразу ж зрадів Андримир, почувши голос Елема, – Князівство Полиця (Poljička Knežija)!

– Ваша Милосте! – звернувся він до королеви-ча. – Я підрахував, що Ви народилися в 936 році. А в Статуті лише зазначено, що у першій чверті X століття, в Боснії.

– Так, – усміхнувся Елем, – ви особисто змусили мене дещо пригадати. Мої нащадки йменувалися Елемичі, потім – Лимичі. Вони мали привілейоване становище і за походженням звалися «боснійські пани», спадкові дворяни. Постійно обиралися суддями при Великому Полицькому Князеві.

І раптом чоловік-дух почув, що князь Елем читає «Poljički Statut», članak 96: «Lito od fojen'ja njegova 1480. i drugo, dan četvrtinadeste febrara, budući gospodin Dujam Papalić knez polički s hodeći u prvi put u Poljicah sudci svojimi I s punim dvorom, pravde pitajući po zakonih poljičkih i budući u Donjemu polju u svetoga Martina, i totu plemeniti ljudi Poljičane ča se zovu **Limići** prijaše meju se u suctvo one sve ki daju meju njimi desetinu, a nisu do sada imali dio suctva; tako ih prijaše i učiniše im svim dio suctva i svakoga inoga počten'ja u Poljicah, budući da tomu nici od njih pričahu, da li u veći dio učiniše općeno»...

Добре знаючи 96 статтю, чоловік-дух з радістю перекладав її українською: «У рік до Р.Х. 1482, 14 лютого, коли пан Дуям Папаліч, князь Полицький, здійснив перший похід Полицею зі своїми суддями і всіма придворними, розглядаючи справи за законами полицькими і будучи в Донему полі у святого Мартина, прийняв у судді поличан – племенитих людей, котрі зветься *Лимичі*, всіх тих, які серед них дають десятину і до цього не брали участі в судовій діяльності. Так і прийняли, і доручили їм усім брати участь у відправі судових зобов'язань та в інших почесних обов'язках у Полиці. Хоча кілька з них не погоджувалися, однак більшість вирішила це гуртом»...

– Ну от, – хвилюючись зітхнув Андримир, – тепер Великий князь Елем, королівський син, визнає в мені родича! І я зможу розповісти йому про події кінця ХХ – початку ХХІ сторіччя.

– Ваша Вельможносте! – впевнено заговорив він. – І ще я підрахував, що в 1000 році Вам було 64 роки, так само, як і мені зараз! Теж – 64! У цю мить ми – однолітки!

– Андримире! – щиро здивувалася душа. – Ти знову чіпляєшся за минуле земне життя? Його вже немає! Отямся! У цю мить інші цифри, хоча варто підкреслити, що цифра 10 (6+4), на відміну від п'яти – твого числа смерті (2+3), – це початок, початок нового!

– Не заважай! – видихнув чоловік-дух. – У мене є рідкісна можливість поспілкуватися з першопредком Елемом. Він готовий мені розповідати і слухати!

Глава тридцять п'ята
Бог Род – Творець Світу.
Родинна цифра.

– О-о-о, ні! – заперечила душа. – Мені відома твоя прив'язаність до знаків і чисел. Але, визнаю, допустилася помилки, бо недооцінила цифру п'ять у твоєму минулому житті. Знаю, що число дев'ять ти обрав свідомо, навіть день твого минулого народження – це дві дев'ятки (18).

– Дев'ять – це допомога людям, співпереживання, пізнання істини, вищі цінності, різнобічні таланти, гуманізм, зцілення, екстрасенсорні здібності... Це закінчення певного етапу життя, – вже спокійно підтримав тему чоловік-дух. – У світі божественного це число вважається сакральним. А повтор дев'ятки в ангельській нумерології вказує на завершення важливої справи, потрібної багатьом людям.

– Швидше за все, ти й справді, жертвовно працюючи в родовому середовищі, зумів вирішити серйозні кармічні завдання, недоробки в минулих життях, – додала душа.

– Тебе обрав сам бог Род! – несподівано прорізав тишу голос Елема. – Одного тебе на ціле тисячоліття! Це був твій зоряний Час! І ти чудово виконав роль родового Вчителя, наставника і духовного провідника. Ти не злякався взяти на себе відповідальність за чужі життя, допомагав нужденним... Всесвіт має віддячити тобі великим добром!

– Постривайте! – вигукнув Андримир, – а як же моя насильницька смерть?

– А Всесвіт тут ні до чого... Твоє наступне життя покаже тобі його щедрість.

– А ще... Род? І Ваша Вельможність знає?..

– Звичайно! Але, що можна розповісти такого, про що мені не відомо?

Цієї ж миті Андримир пригадав, як до своєї книги «Ми рід Елеми» він написав статтю, збираючи інформацію де тільки...

– Слухайте! – вимовив він. – За однією із сучасних версій, давньоруське укріплене місто Родень було одним із племінних центрів східних слов'ян і служив місцем культу ранньослов'янського бога Рода, якого шанували як творця Світу і всього сущого. В 980 році, коли Ваша Світлість мала 44 літа, тут, під час міжусобиці за київський престол, перебував князь Ярополк, проте після тривалої облоги його вбили варяги-найманці. Є припущення, що Родень (місто бога Рода) – та ж таємнича Арсанія (Артанія), про яку згадують східні давньослов'янські автори.

– Цікаво!

– Так ось, якщо коротко. Род не є уособленням роду, а є сам Творець! Він – першопредок люд-

ського роду. Всеосяжний і всюдисущий, відає минулим, теперішнім і майбутнім, долями богів і людей. Еманацию творця – першобога Рода виражає давній вислів: «Білий Світ», тобто божий світ. Світовид – божество «Білого Світу» західних слов'ян. Род-Світовид – відомий Збруцький кам'яний ідол, знайдений на Тернопільщині в Україні у 1848 році на місці стику чотирьох слов'янських племен: волинян, білих хорватів, тиверців і бужан. Статуя зображує будову Всесвіту з її трьома світами: верхнім – небесним божественним, середнім – земним людським і нижнім – світом предків та земних глибин. Триярусна, чотиригранна композиція червоного кольору об'єднана ідеєю життєдайності і плодючості – створює фалічний образ.

– Зачекай, – зупинила його душа, – ти розкажи Його Світлості, що на березі річки Сян – кордоні з Польщею, ти поставив родинний знак богу Роду!

– Так! Чотириметровий «Корінь роду Лимич», бордового кольору, у вигляді фалоса! В середині вертикальної труби, на яку покладений дзвін зі зруйнованої Локоцької церкви в 1947 році (в результаті сумнозвісної операції «Вісла»), встановлений спеціальний пристрій для чистого і магічно-чаруючого звучання. Ніби сирени співають над усіма Карпатами! І по Сяну луна йде, і навіть за кордоном чути!

– Чому там? – посміхнувся Елем.

– Перших Лимичів я віднайшов на Львівщині. Це – українська історична батьківщина нашого роду.

– Мабуть, цим знаком ти таки задобрив правослов'янського бога?

– Гадаю, на підсвідомому рівні це було зроблено для того, аби через п'ять років мені відкрилася наша Полиця, Далмація, Хорватія...

– Знову п'ять! – вирішила завершити свої міркування душа. – Зважаючи на усе прогресивне і нове, яке ти впроваджував, цифра п'ять говорила тобі про нагальність термінового прощання із застарілими переконаннями, які ти уже переріс. І коли минуле починало тебе обтяжувати, міцно тримати в своїх обіймах, ти мав би відірватися від землі і розправити крила. Ти ж завжди вірив, що твій Скорпіон, духовно розвиваючись, перетвориться на Орла! І саме в ту мить, коли ностальгія і сумніви полонили мене, твою душу, цифра п'ять стала фатальною. Ти ніби позбавив себе захисту від зла...

– І це вже нічого не міняє, – зауважив Елем, – зазвичай, дух Рода заряджає душу особливою позитивною енергією. До неї слід ставитися бережливо. А справа Рода – вказувати людям, що їх основне призначення у житті – продовження роду.

– Про це я також писав у своїй книзі, – спробував повернутися до родинної теми Андримир. Проте якоїсь миті у нього нібито фантомно опустилися руки... Слухаючи свою душу і повертаючись у той роковий день 23 липня, у свій лікарський кабінет, вкотре відчув нестерпний біль і нескінченний потік власної крові, який фонтаном заливав усе навкруги... І вперше пригадав, як із останніх сил, втрачаючи свідомість, намагався зупинити кров, тулячи до горла білий рушник...

– Мені відомо, – відволік від моторошних спогадів голос Елема, – що хорвати, які захопили Далмацію в першій чверті VII століття, були язичниками.

Вони залюднили й гірську місцевість із грецькою назвою «Мосор», що означає «традиційна», тобто язичницька територія. На сході від неї, за річкою Цетина, – сусіднє Неретвлянське князівство. На заході, з боку від Спліта, – гірський хребет, який давні жителі назвали «Перун» на честь бога Рода. Там у жертву Родові приносили людей... *І ти також – жертва! Жертва Роду і власному родові...*

– Я думав про це... під час і після смерті, – сумно відповів чоловік-дух, – але не міг повірити, що то вже була вона...

І, трохи оговтавшись, продовжував.

– Такі гори, зазвичай, мали ритуальний характер. У місті Родень, яке контролював сам Великий князь Київський, ще й досі є Княжа Гора. Із плином часу Род став покровителем сім'ї, родини і духом-привидом, про що згадується у давніх пам'ятках, де слово «род, рід» означає родичів і нащадків, земляків і цілий народ, який відтворюється у результаті народження. Слово «рід» у значенні родичів є передумовою зростання (дії) і результату (плід). «Великий рід» порівнюється з ростом великого дерева, він – добрий, здоровий, старовинний, давність якого є запорукою гідності родичів. Чим давніший рід, тим могутніший...

– Якби не Ваші неймовірні старання, – з повагою звернувся королевич Елем до князя Андримира, – то наш рід лишився б у глибокому середньовіччі. А так рід Ліміс виявився на світло! Хоча... і Ваша світла душа обрала свою 1000-літню цифру!

– О! – Зраділа душа, – таки я маю вагу в житті людини! – І, користуючись паузою, вирішила розповісти про найдосконалішу цифру.

– Невже?! – здивувався чоловік-дух, – я тільки зараз побачив цифру 10 у повній даті свого земного життя: 64 (6+4)!

– Так, – відповіла душа, – десять! І це число – вищого рівня: вищої любові і вищої мудрості. Початок і кінець, альфа й омега. Щосекунди в природі все вмирає і народжується одночасно. Це будь-яка завершена справа, а її закінчення означає початок чогось нового.

– Стародавні мислителі і філософи, – пригадав Андримир, – стверджували, що це число символізує Всесвіт і весь досвід, накопичений людським родом за час свого існування. Це символ двох протилежних станів: життя і смерть. Десять – це шлюбний союз чоловіка (1) і жінки (0)...

– Я так розумію, – долучився до розмови дух Елема, – що це, виявляється, родинна цифра! А ще, я би сказав, що важливу роль в абсолютному завершенні будь-якої справи відіграє кількість енергії, спрямованої на неї. Якщо ж вона вичерпує себе до кінця, то бажання щось зробити у людини виникає не раніше, ніж знову з'являється необхідна для цього енергія. Бажання – це результат виникнення духовної енергії. Лише бажання-енергія є сполучною ланкою між числами і людиною. Зрозуміло, що числа є частиною життя людини, але ж не ми, а вони обирають нас... Як і події, що з нами відбуваються.

– Цікава думка, – лише і вимовив чоловік-дух.

Глава тридцять шоста

Далмація. Кліс.

Історія Полмиці.

– Події... – замислився чоловік-дух. – Стільки ж їх відбулося у житті нашого сучасного роду! Звісно, найважливіші з них – це собори. Чотири! У роки олімпіад. І в рік, коли моє життя обірвалося, за два місяці мав відбутися п'ятий. Доля вирішила по-своєму... А ще – три родинні знаки-символи... Здається, пів життя на них витратив!

– А мій план ти до уваги не береш? – нагадала душа.

– А-а-а... – протягнув Андримир, – план душі... Це як розписка кров'ю із власним підписом, відбитками пальців, аналізом ДНК...

– Усе серйозно, – погодилася душа, – я тебе попереджала!

– А так хотілося пожити іще! Своїх років я не рахував, особливо коли з головою занурився у родову справу. Спочатку Україна, а потім – Хорватія! Хто знав?! Хто-хто, а Лимичі мають відати, який це чудовий край з неймовірно чистим морем і вражаюче свіжим повітрям!

Далмація – частина Хорватії, її історичний регіон на північному заході Балканського півострова. У першому тисячолітті до нашої ери тут існувало плем'я далматів. Від їхнього іллірійського імені, що означає «пастух», і виникла її назва. Топонім «Далмація» спочатку вживався як синонім назви «Іллірик» у значенні «Вузька Далмація», до якої зачисляли Адриатичне узбережжя від гирла річки Дрін на півдні до річки Арія на півночі, в Істрії. Далмати завжди виявляли впертий і відчайдушний супротив чужоземному вторгненню, через що їхнє ім'я поширилося на всі племена прибережної території.

У документах першої чверті VII століття сповіщається про сім хорватських племен та їхніх вождів, дві сестри Туга і Вуга, п'ять братів, а це: Клука, Ловел, Косендцис, Мухло й Хорват: «...кілька років вони воювали з аварами – і перемогли хорвати – одних аварів вони вбили, інших змусили підкоритися». Згодом у Далмації об'єдналися одинадцять хорватських князівств і одна бановина. Так виникла Далматинська Хорватія... І неабияку роль в її історії зіграла легендарна фортеця Кліс.

– З античних часів височіє вона над ущелиною між горами Козьяк і Мосор – одна з найбільш значущих укріплень в Хорватії, – з гордістю промовляє королевич Елем. – У IX-X століттях, і при моєму дядькові – королі Михайлі Крешимирі II (949-969), Кліс – столиця Приморської Хорватії. До її складу Полицьке князівство потрапило у 1015 році, отримавши автономні права. Тоді мені виповнилося 79 літ...

– Знаю, багато віків ця фортеця мужньо боронила Далмацію від нападників, адже звалася її «ключем»!

А Далмація, за право контролю над нею, завжди була ареною суперництва між Венецією, Візантією, Хорватією, Угорщиною, Туреччиною, Австрією і Францією. І лише у 1918 році відійшла до Югославії, а з 1991 року – у складі Республіки Хорватія, – додає Андримир, переходячи до сучасності, коли у 2008 році, під час Міжнародної українсько-хорватської зустрічі, 300 Лимичів відвідали Кліс! – Я сам відкрив браму фортеці і кожному Лимичу при вході потиснув руку зі словами: «Вітаю з поверненням!» До неї українські гості увійшли зі своїми прапорами, святково й урочисто. На її найвищому мурі майорить державний прапор Хорватії, а поряд – родинний прапор Лимичів з емблемою Елема!

– Прапор з емблемою Елема?! – щиро здивувався королевич.

– Так, Ваша Вельможносте! – відповів Андримир. – Емблема Елема – почесний символ нашого роду! В своїй книзі «Ми рід Елеми», тобто ми – з Вашого роду, чимало знахідок я прив'язав до Вашого імені.

– Наприклад? – посміхнувся Елем.

– Насамперед... – теж повеселішав Андримир, відчуваючи, що недаремно відправився у цю дивовижну подорож. – Елем – наше геральдичне прізвисьце! В одному слові сховалися релігія, міфологія, історія і географія. Слово *елем* можна із впевненістю назвати світовим, тому що воно використовується в багатьох мовах.

На санскриті лексема *let* – *лем* означає: мова, промова, слово. Магія слова, як відомо, – велика й потужна зброя! Слово, мова – носії інформації. Внутрішня мова і голос – це мислення. Словацьке:

mysel – дух; латинське: mysticus – духовний, містичний, таємний; mysia – місія – духовне завдання.

Українське: мистецтво – духовна творчість, думка – дума – дух; мислення – духовна мова. Дух містить: думку, внутрішню таємну мову та інформацію. І все це – Елем! А ще Елем – той, хто посвячений у магію слова, хто прорікає, промовляє, повідомляє волю богів, – пророк, волхв, елем (еліма)!

Елем – хорватською – elem! – стверджувальний вигук, заключний сполучник – так, отак, отожд, отже! Їем – лем східнославацькою і лем лемківською говірками означають: лише, тільки, так. Елем, лем – прислівники, які за змістом відповідають значенню слова *амінь*, традиційному заключному слову християнських молитов і проповідей, що в перекладі з давньоєврейської – так, хай так буде! Таким чином, рівноцінні за змістом слова *лем, елем, амінь* вживаються для схвалення, ствердження або присяги...

– Я навіть не сподівався таке почути, – щиро здивувався Елем. – Приємно вражений!

– І це тільки маленька частинка знань, які я зміг зараз озвучити, – відповів Андримир, задоволений, що розмова складається так, як хотілося б. От тільки б усе встигнути до повернення у Світ Душ!

– А що ж тебе зацікавило, якщо ти все знаєш? – вже по-рідному запитав дух Елема.

– Найбільше хотілося поспілкуватися з Вами, поділитися відкриттями, розповісти про нашу хорватську історичну батьківщину! Князівство Полиця (*Poljička Knežija*), Республіка Полиця (*Poljička republika*)... – та раптом чоловік-дух захвилювався. І наче б здалося, його душа тихо віддалилася і спустилася

на Землю. Легкий холодок пробіг поряд, ніби десь далеко прокинувся вітрець і загасив свічку. Він явно її побачив: біле пасмо диму, здіймаючись вгору, нібито писало в повітрі таємні письмена, старанно окреслюючи закарлюки кожної певної літери.

А ще він побачив замислену дружину, яка щось писала, креслила і знову писала... Списаних аркушів на столі було до сотні. Вона підняла вгору обличчя і глянула йому в очі: «Я записую все, про що ти розмовляєш з королевичем Елемом! Ти диктуєш мені текст цієї книги! Я знаю, що ти дуже хочеш, аби вона вийшла...». А він і справді хотів побачити саме цю книгу, а ще більше, аби Лимичі її прочитали, бо «Ми рід Елеми»... Він зітхнув. Не такою уявляв долю своєї вимріяної роками, зболеної книги! Хто має її вдома?! Він-то надіявся, що в кожную родину – хоча б по примірнику! Як родинну Біблію! А насправді?! Без нього, живого, його книга не змогла здійснити крила і щасливо злетіти у Всесвіт. Правду говорила дружина, згадав він, що та книга – уся в сльозах! В її сльозах... Занадто важка...

– Ей, ей! – заговорила поруч душа. – Усе добре! Ти в Полиці! І час у тебе обмежений!

– Слухаю...

– Отож, перші достовірні відомості про Полицю з'явилися у 1070 році. У числі 12 послів, які були відряджені Хорватською землею в 1102 році до угорського короля Коломана, згадується і «Comes Pribislavus de genere Politchorum». В одній грамоті 1185 року в числі парафій єпископа Сплітського значиться і «tota Polizza». Мешканці Полиці організували «парафіяльну громаду», в якій жили за влас-

ним законом. Громада була поділена на дванадцять катунь, названих на їх честь. Дванадцять найбільших сіл Полиці! Важливо, – стримано вів розмову великий кнез Елем, – що з цих 12 катунь – п'ять було вільних і в них жили селяни зі Спліта. Решта сім були населені королівськими нащадками – від Крешимира, Тишимира і мої... Кожна громада обирала старійшину або малого князя... Але право обиратися в правління Полиці мали князі лише з наших семи спадкових сіл.

– Цікавий факт згадується в Полицькому Статуті, – додає Андримир, – що «7 квітня 1777 року відбулися загальні збори, куди з'явилися всі ватажки від Полиці, «*to jest prisvitli gospodin knez veliki Ivan Ierončich i prisvitli gospodin vojovoda Antun Martich i 4 procuratura i 12 kattunara alliti knezova od sella ...*». Тобто – князі – це катунари (жупани, голови) села. Документ підписаний 12-ма «куратами» (духовними пастирями) і князями від кожної катуні-села. Але, якщо князь – це виборний катунар, то все-таки він обирався з властелів, тобто, з полицької знаті. Очевидно, князі зберігали за собою цей титул і після закінчення терміну цієї посади, а, може бути, і передавали свій титул своїм дітям».

– Так, – продовжує князь Елем. – Вищий клас дворянства в Полиці складався з двадцяти родин, які традиційно походили від «угорської» знаті та «боснійської», котрі належали до аристократії старої Боснії. Походження легенд двох шляхетних класів пов'язане з насиченою середньовічною історією Полиці, коли її суверенітет змінювався багато разів.

– Ваше Милосте, – звертається Андримир до князя, – я достеменно вивчив історію Полиці з усіх

доступних джерел у ХХ віці. На щастя, Ви уже знаєте, що дивом зберігся Полицький Статут за редакцією 1440 року. Він є однією з найстаріших письмових конституцій Європи... Можливо, що боляче Вам чути, але практично через кожні сто-двісті років Полиця потрапляла під якусь іншу чужоземну владу. Боролася і виживала. Власне, про це вже йшлося, згадуючи фортецю Кліс.

– Мабуть, українці-поличани помітили на горі Мосор скульптуру жінки...

– Так! – я хотів запитати... – вихопилось в чоловіка-духа.

– Зважаючи на те, що дев'ять віків я не повторюю на Землі життя сина короля Мирослава, ви повернули мене до історії Полиці, – відповів дух Елема. – Подвиг Міли Гойсаліч! Звісно! Вона пожертвувала собою заради громади в одній із сутичок з турецькими загарбниками. Ця поличанка відважно проникла до турецького табору і підірвала склад боєприпасів ворога. Статуя Міли Гойсаліч – робота Івана Мештровича.

– Ця горда жінка, – додала душа, – ніби вдивляється вдалечінь, на ріку Цетина, Адріатичне море, і мріє про світле й неосяжне щастя своєї батьківщини...

– Згадав! – усміхнувся Андримир, – коли я був у Спліті в Галереї Мештровича, мої знайомі зауважили, що я маю портретну схожість із цим видатним хорватським скульптором. Сучасна Хорватія, Ваша Світлосте, – прекрасна країна! Правда, якщо із Загреба, то далекувато до моря. Але я відволікся...

– Так, – спокійно продовжував королевич, – вже з кінця XVII ст. турки не загрожували венеціанському пануванню в Далмації, яке тривало аж до 1797 року.

Тоді ж Далмація і перейшла до Австрії. А в 1805 році, як відомо, сюди вступили наполеонівські війська...

– Я продовжу, – запропонував Андримир. – Жителі Полиці завжди гордилися своєю автономією, свято дотримувалися давніх звичаїв, статуту. Французька окупаційна влада в 1806 році відмінила автономні права республіки. А поличани відмовилися йти до французького війська. Найбільш хоробрі з них, розраховуючи на підтримку російського флоту, що перебував поблизу морського узбережжя, вирішили чинити супротив. «І оскільки французи, – як пише А. Павіч, – не зважали на закони і звичаї Полиці, справа дійшла до збройного повстання, яке для Полиці мало сумний результат. Найбільш знатні люди і шановні вожді були засуджені до смерті, серед них також й останній Великий князь Полицький. Однак йому вдалося уникнути страти: він знайшов притулок на російському кораблі й останні свої дні провів у Росії». Помер Іван Човіч вкінці 1811 року в Санкт-Петербурзі. Прапор і печатка Полицької Республіки, Полицький Статут, які були вивезені ним на чужину, лишилися там, як і сам князь... Я намагався віднайти хоч якісь сліди втраченої атрибутики, але, на жаль, нічого... Так раптово припинила своє існування наша маленька й унікальна держава. Її територія була поділена і приєднана до сусідніх: Сплітського, Сіньського й Омішського округів Далмації, яка добровільно в 1815 році перейшла від французів до австрійців і перебувала під їхньою владою наступні 100 років. Наші родичі – племичі-Елемичі, котрі після уже відомого повстання лишилися живими, були прирівняні в правах з австрійськими дворянами й зберегли привілейоване становище.

Глава тридцять сьома

*Україна: Тван Франко.
Хорватія: Вічеве місце.*

– Розкажи мені про Україну, – звернувся до Андримира дух князя Елема. – Ось там я точно не був! Можливо, тепер поміркую над цим і в якомусь наступному житті буду мати можливість познайомитися з українськими Лимичами...

– Неймовірна ідея, Ваша Світлосте! – вихопилося в чоловіка-духа. – Мабуть, заради цього я і здійснив свою духовну подорож зі Світу Душ у перше тисячоліття!

При цьому душа Андримира сяйнула блискучим блакитним світлом і закружляла небесним простором, ніби виконувала якийсь магічний танок. Дух Андримира не міг налюбуватися цим сяйвом, він обняв її, свою душу, і, відчуваючи безмежну любов, вимовив: «Дякую!» Дух Елема спостерігав за дивовижним дійством, звикаючи до сюрпризів.

– Україна... – замислився Андримир, – це також неймовірно гарна країна! Створюючи родовід Ли-

мичів, я об'їздив її достатньо, аби полюбити і відчувати батьківщиною. Уперше про походження незрозумілого тоді прізвища Лимич я дізнався ще підлітком у 1965 році від свого діда, котрий жив на Вінниччині. Відтоді мріяв переїхати з Росії до України. І зробив це в листопаді 1982 року. Саме місто Рівне обрала моя душа, аби я виявив і дослідив рід Лимичів...

– Яка ж вона, Україна та українці? – перепитав першопредок.

– Вона більша за Хорватію разів у десять і за площею, і за кількістю населення. Українці – добрі і сумлінні люди, проте інші. Клімат! Гадаю, оптимізм народу, його пасіонарність таки залежить від місця розташування. Гори і море створюють хорватам якусь особливу субстанцію, якою заряджається повітря, що потрапляє в легені... в гени. За моїми спостереженнями, хорвати – більш енергійні, заповзятливі, ризикові. Але... Самовіддано боротися за незалежність держави, долаючи страх смерті, – досвід багатьох віків обох країн.

– І поміркованість – хороша риса народу, – зауважив Елем. – Однак обставини можуть бути несприятливими.

– Звичайно! – погодився Андримир, – проте я так і не зрозумів людей, котрі мріють жити краще, але сподіваються на когось. Тому і якість життя українців нижча, ніж у сучасних хорватів. Але ж Вас цікавлять передусім Лимичі? Спочатку я винайшов їх на Вінниччині, потім – на Львівщині, Рівненщині... В Одесі, Дніпрі, Ужгороді, Івано-Франківську, Києві... Загалом – у сімнадцяти областях України тепер живуть Лимичі.

Постійно шукаючи інформацію про свій рід, натрапив на альманах «Перший вінок», виданий у Львові у 1887 році. Відомий український письменник Іван Франко з дружиною Ольгою опублікували безцінні для нас свідчення в етнографічних замітках «Карпатські Бойки і їх родинне жите». Там писалося, що влітку 1886 року в селах Локоть і сусідній Дидьовій вони провели цікаве спостереження стосовно звичаїв тамтешнього родинного життя. Виявилось, що *«Майже третю часть села займає родина Лимичів, котра ділить ся на три галузи: Огородників, Мельників і Муликів. Є перекази, що Огородники походять від якогось зайшлого панського огородника, а Мельники від зайшлого панського мельника; але перекази ті вже хоть би для того не мають ніякої підстави, що і Огородники і Мельники носять одну спільну назву Лимичів, значить, належать до одной родини. Є тут також Коростинські, о котрих говорять, що зайшли з містечка Коросна. Родина Лимичів є найбільше маюча в цілім селі...»*. А основне – сім'ї Лимичів жили великими нероздільними патріархальними общинами, схожими на задруги південних слов'ян, зокрема балканських. Згодом я зрозумів що ці, можливо, перші родини прийшли в Україну з Хорватії по Карпатах...

Розповідаючи це, Андримиру пригадався перший собор роду Лимич, два дні якого проходили в Рівному, а третій – тут, у Лікті. І те, скільки сил та енергії витратив він, аби зібрати в Україні докупи сто Лимичів і привезти в Карпати. І що насправді це була лише генеральна репетиція! А найважче чекало попереду... І слова дружини, яка писала, що

«доля власного прізвища опинилася в руках Андрія Лимича, котрий сам, починаючи, ніби з однієї травинки, вив'язав великий сніп люду, висвітливши над ним ореол прасивої давнини і здобувши для нього посправжньому виняткову надзвичайність і коронацію. Тож сам шлях до отримання заповітного ключа – таки осяйний і тернистий, сповнений несподіванок і справжніх відкриттів. І щось у його дослідженнях може здатися неймовірним і фантастичним, але варто повірити в те, чого ти прагнеш усім серцем, прийняти його, як належне, і зрозуміти, що нічого у цьому світі не буває випадковим!»

І підказка дружини, що добре було б наступний з'їзд провести в Хорватії. Нібито жартома... Але він загорівся, затявся і вирішив: так, хай так і буде! Амінь! Елем! І вже через вісім років – Полиця!

І ось... Podstrana, Srinjine, Moliva, Gata, Klis, Ostrvica, Omiš, Trnbusi... Давні полицькі поселення – з тих, дванадцяти! Однак, яке ж то було свято! Які білосніжні родинні прапори з червоною емблемою Елема лопотіли над головами, ніби янгольські крила! П'ять автобусів з Лимичами... А перед цим – кордони і хвилювання майже до втрати свідомості. Стільки народу вкупі хорвати іще не бачили: «Невже усі Лимичі?» А ще, виявляється, давні поличани.

– Я пам'ятаю той день, коли ви приїхали, аби вклонитися полицькій землі, до мого саркофагу в Моліву, – озвався дух королевича Елема. – 2 жовтня 2008 року. І ваші слова: «Тут – наша пуповина, наша сила і доля! Торкаючись камінної скрині нашого першопредка, уявно єднаємось з його тілом, з його духом, з цією рідною нам землею!» «Елем! Елем! Елем!» – чулося далеко в горах, лягало на ніжні хви-

лі моря і піднімалося високо в балканське небо! Полічани збентежено дивилися на українців, але приймали гостинно, за давніми традиціями, з вином, в'яленим м'ясом і сопарником...

– Тоді ж у церкві Успення Пресвятої Богородиці (Gospe od uznesenja) спеціально для українських гостей відбулася свята меса й обряд причастя. Практично, здійснилося паломництво до Вашого гроба! – розповідає князь Андримир. – Разом із хорватами, членами Товариства «Святого Юра»-Пріко, ми радо святкували єднання! І моя душа, безумовно, знала, що це мало відбутися. До цього дня я готувався усе свідоме життя! Та не все було гладко. Здавалося, якась електрична напруга час від часу проскакувала крізь моє тіло, я хвилювався з питань, про які люди і не здогадувалися. У них було повне свято, а в мене – наполовину, бо я відповідав за всіх. І душа втішала мене, коли я не відав, що робити далі і як знайти наступний вихід... І вона радила звернутися до дружини... тут, в Хорватії, адже вдома її поради завжди були слухними.

– Вірно! – підтвердила душа, – але ти вирішив, що твоя дружина у цій винятковій і для неї самої поїздки – лише журналіст. Не більше, не ближче! Ти заборонив їй підходити до себе із будь-яких питань... Напередодні ти купив їй новий фотоапарат і вручив для роботи. А ще – диктофон і блокнот. Ви навіть їхали у різних автобусах і жили у різних апартаментах. Чому? Ти не хотів тоді відповісти мені на це запитання.

– Я і зараз тобі не відповім. Тим більше, сталося усе, як склалося. Я дуже сподівався на іншу людину,

рідну, яку обожнював у неї на очах. І поставив, як кажуть, «усе на одну карту». Життя – це ж гра?..

– Але це пішло не за моїм планом! – видихнула душа. – Різні є ігри! І цю свою книгу дружина знову ж пише заради тебе!

– І так, і ні... – повільно відповів чоловік-дух, милуючись красою балканських гір, – І вона також грає, але з любов'ю. Проте усе, що вона напише, буде правдою. Я знаю. Я їй вірю і завжди вірив.

– І я також, – погодилася душа. – Тож вернімося в день, коли ти отримав титул Великого князя роду... і вперше одягнув князівське вбрання! Тоді ще позичене поличанами. Розповідай!

– ... Середня Полиця, місцевість Гата. Пішки піднімаємося на гору Мосор, адже автобуси заїхати сюди не можуть. Колона розтягнулася веселою різнобарвною змієюю. Збоку і ззаду – крутий гірський схил, далеко внизу – ріка Цетина, видно Адріатичне море і місто Оміш. Тут здавна обираються князі. Вічеве місце – кам'яний майданчик із кам'яним столом. Взагалі в Полиці – усе кам'яне: будиночки, невисокі паркани, що окреслюють невеличкі ділянки землі, церкви. Більш старіші – вкриті мохом, більш сірі. А нові – білі, блискучі. Багато дерев і трави. Широким зеленим листям і сонячно-жовтим кольором плодів приваблює рясна смаковниця (інжир).

Перед столом, на гладкій кам'яній підлозі, розстелений жупан – парадний, яскраво червоний плащ. Я стою за ним. Кожний Лимич, схиляючись над плащем і одночасно переді мною, кидає на нього камінчик. Це – виборчий бюлетень. Поступово на плащі з'являється чималенька гора камінців – голо-

сування відбулося! Через тисячу років повернено титул Великого князя роду, а Лимичам з України – князівський (королівський!) статус роду!

Про що я тоді думав? Про щастя? Винятковість події? «Дорогі мої поличани! – вітав нас Малий Полицький князь, – Лимичі-поличани! Ви повернулися на поріг своїх прадідів. Полиця – ваша так само, як і наша! Хай нас усіх оберігає Бог!»

– Пора! – нагадала душа. – Вертаємося і ми!

– Із дому – додому! – подумав чоловік-дух, а вголос: «До зустрічі, Ваша Світлосте!»

– До зустрічі! – відповів уже знайомий і рідний голос. – В Україні.

© *Анна Лимич*

18.03.2021 р.

З М І С Т

<i>Вступ. Усе буде добре! Анна Лимич.....</i>	3
<i>Вступ. Його княгиня – книга життя. Ніна Смик.....</i>	5

ЧАСТИНА І.
СОН. SOMNIUM.

<i>Глава 1. Чи знаю я все? Старовинний замок. Душа</i>	8
<i>Глава 2. Пастка: Закоханість. Любов. Свобода</i>	13
<i>Глава 3. Пастка: Слово «люблю». Зміст плаката.....</i>	18
<i>Глава 4. Його історія... Зникнення. Повернення....</i>	21
<i>Глава 5. Життя індивідуальне. Магія. Спілка.....</i>	24
<i>Глава 6. Пастка: Любов треба заслужити. Очікування</i>	28
<i>Глава 7. Голем і «зліплені з глини». Жертви.....</i>	32
<i>Глава 8. Пастка: Моя друга половинка. Адам і Єва</i>	37
<i>Глава 9. Пастка: «чоловік-батько». Самообман.....</i>	43
<i>Глава 10. Письменники. Література. Духи... ..</i>	47
<i>Глава 11. Магічна енергія. Еґреґор. Маґи.</i>	51
<i>Глава 12. Пастка: Близькість. Рідні і чужі.....</i>	56
<i>Глава 13. Пастка: Чоловік «повинен заробляти»....</i>	60
<i>Глава 14. Somnium. Духовна або магічна копія.....</i>	66
<i>Глава 15. Пастка: розуміти без слів, «вбити словом».....</i>	70
<i>Глава 16. Пастка: Любов і воля. Ілюзії.</i>	75
<i>Глава 17. Пастка: Любов до себе. Мій рід.....</i>	80
<i>Глава 18. Пастка: Любов до себе. «The Secret».....</i>	85
<i>Глава 19. Скорпіон. Астрологія. Ностальгія.....</i>	91

<i>Глава 20.</i> Свобода. Відносини. Психологія.	96
<i>Глава 21.</i> Ірреальність. Родова книга. Бюст.	103
<i>Глава 22.</i> Що ти насправді хочеш? Прийняття	109
<i>Глава 23.</i> Пастка: Щастя. Щастя – ти сам!	115
<i>Глава 24.</i> Щастя по-іншому. Боголюдина. Шлях.....	120
<i>Глава 25.</i> Дух короля Мирослава. Рід з Полиці.	126
<i>Глава 26.</i> Молитва. Рівні свідомості і пастки	132
<i>Глава 27.</i> Пастка: депресія. «Привіт!» Книгиня	138
<i>Глава 28.</i> Філософія. Творчість. Пережити вічність.....	143
<i>Глава 29.</i> Зрозуміти смерть. Його дух... ..	148
<i>Глава 30.</i> Голем. План душі. Записка.	153
<i>Глава 31.</i> Світ Душ. Духовна основа людини.	159

ЧАСТИНА II. ПОЛИЦЯ. РОЇСА.

<i>Глава 32.</i> Людина-дух. Принц Елем. Безперервність	166
<i>Глава 33.</i> Істрія: фортеця Каштел. Родинні листи.....	171
<i>Глава 34.</i> Колір живої крові. Місце спочинку Андримира	178
<i>Глава 35.</i> Бог Род – Творець Світу. Родинна цифра.....	184
<i>Глава 36.</i> Далмація. Кліс. Історія Полиці	190
<i>Глава 37.</i> Україна: Іван Франко. Хорватія: вічеве місце	198
<i>Використані джерела</i>	207

Використані джерела:

1. Текст Полицького Статуту в книзі Б.Д. Грекова «Полиця. Опыт изучения общественных отношений в Полице XV–XVII вв.» //АН СССР. Институт славяноведения. Издательство Академии Наук СССР. – Москва, 1951// друкується за останнім виданням В. Ягіча в «Monumenta historico-juridica slavorum meridionalium», p.1, vol. IV, Загреб, 1890. За цим же виданням розташовані статті, причому в скобках – нумерація за старим виданням В. Месіча («Arkiv za poviestnicu jugoslavensku», V, Загреб, 1890). Переклад Статуту вперше зроблений директором Інституту слов'язнознавства АН СРСР, академіком-секретарем Відділення історії та філософії АН СРСР Б.Д. Грековим, відредагований доцентом Львівського державного університету З.Г. Розовою. Переклад не переслідував мету дослівної передачі російською мовою тексту пам'ятника. Сторінки, на яких згадується прізвище Лимич (Лимиць) або сини короля Мирослава – Елем, Тишимир, Крешимир: 5, 165-167, 212-213, 280-281; статті Статуту 3 і 96.

2. У книзі «POLJIČKI STATUT» //Miroslav Pera. Književni krug, Split. – 1988// прізвище зазначено як Limić (на с. 173: Tišimir, Krešimir, Elem; сс. 414-415: Tišimir, Limić, Krešimir; сс. 498-499: Limići). Republika Hrvatska.

3. Книга «Ми – Рід Елеми». Родова книга. Том I. / А.І. Лимич; упорядник А.А. Лимич (Войнарович). – Рівне: Волинські обереги, 2018. – 1720 с. : іл.

4. Спеціальна і загальнодоступна література з психології, історії, філософії, езотерики.

Літературно-художнє видання

**Анна Андріївна Лимич
(Войнарович)**

ЙОГО КНЯ(И)ГИНЯ

Давно написана книга...

Технічний редактор
Віталій Власюк

Підписано до друку 01.09.2021 р. Формат 84x108 1/32.

Папір офсетний. Гарнітура «PT Serif». Друк офсет.

Ум. друк. арк. 10,92. Наклад 200 пр. Зам. 101.

Видавництво «Волинські обереги».

33028 м. Рівне, вул. 16 Липня, 38; тел./факс: (0362) 62-03-97;

e-mail: oberegi97@ukr.net

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру суб'єкта
видавничої справи ДК № 270 від 07.12.2000 р.

Надруковано в друкарні видавництва «Волинські обереги».